

VÅG Å KJEMPE! VÅG Å VINNE !

**grunn-
sirkel**

Oktober

Rød Ungdom

VÅG Å KJEMPE – VÅG Å VINNE!

**VÅG Å KJEMPE –
VÅG Å VINNE!**

**studiesirke1 fra
RØD UNGDOM**

– Forlaget Oktober A/S 1975 –

INNHold:

DEL 1: STUDIEOPPLEGG	s. 6
Hvordan skal studiene drives?	s. 6
Møte 1: Klasser og klassekamp	s. 10
Møte 2: Arbeiderklassen og kampen for et revolusjonært parti	s. 16
Møte 3: Imperialismen	s. 20
Møte 4: Staten og revolusjonen	s. 38
Møte 5: Proletariatets diktatur	s. 44
Møte 6: Klassestandpunktet og oppsummering av sirkelen	s. 48
 DEL 2: LITTERATUR	 s. 53
MARX/ENGELS: Manifestet	s. 53
LENIN: Staten	s. 66
TRON ØGRIM: Proletariatets demokratiske diktatur	s. 80

Copyright Forlaget Oktober A/S

ISBN 82-7094-089-5

Opplag: 0—4000

DEL 1: studieopplegg

innledning

HVORDAN SKAL STUDIENE DRIVES?

En studiegruppe bør bestå av fra 2 til 10 personer. Den må ha en studieleder som forbereder og leder møtene. Grappa bør møtes regelmessig helst en gang i uka eller en gang hver 14. dag. Til hvert møte leser deltagerne det materialet som er satt opp og forbereder seg på spørsmåla. Det er viktig at alle på forhånd tenker gjennom problemer og spørsmål de lurer på slik at de kan tas opp på møtene. Det vil styrke møtene dersom en på forhånd fordeler oppgaver om å finne fram tilleggs materiale til møtene, f.eks. inntektsforskjeller og eiendomsforhold i kommunen til møte 1, og opplysninger om ulike deler av statens politikk til møte 2. Alle deltagerne bør sette av noen timer et par dager før hvert studiemøte til å forberede seg.

Diskusjonene må ta utgangspunkt i virkeligheten som deltagerne kjenner og ikke dreie seg om livsfjerne problemer. Alle har erfaringer fra jobben, skolen o.l. som kan brukes. I diskusjonen om staten f.eks. må det brukes eksempler fra hvordan deltagerne møter staten og hvilken funksjon den spiller i disse eksemplene. Det er bare på den måten at deltagerne kan få kunnskap om det som tas opp i studiesirkelen.

»**Kunnskap begynner med erfaring.**»¹ sier Mao Tsetung, og han sier videre om det samme: **»Oppdag sannheten gjennom praksis, og igjen bekreft og utvikle sannheten gjennom praksis.»**²

Det er den eneste måten vi kan finne ut om teorien er riktig og om hva som er riktig og hva som er galt av det som blir sagt på studiemøtene. Vi har valgt å bruke artikler og sitater fra marxismens klassikere som hovedlitteratur til møtene for å gi studiedeltagerne førstehånds kjennskap til den kommunistiske teorien. Det betyr at materialet ikke inneholder mye konkret stoff om norske og internasjonale forhold idag. Deltagerne må gjennom å finne opplysninger andre steder og bruke sine egne kunnskaper få inn det.

Men det er ikke nok bare å bruke eksempler fra den virkeligheten studiedeltagerne kjenner for å lære skikkelig. Det er også nødvendig å *bruke* det en lærer. **»Hvis du ønsker å erverve deg kunnskap, må du ta del i praksis for å forandre virkeligheten.»**³ og **»Hvis du vil kjenne til revolusjonens teori og metoder, må du ta del i revolusjonen.»**⁴ Konkret betyr dette at dere på studiesirkelen må diskutere hvordan dere skal bruke det dere lærer. Ta opp hvordan dere skal arbeide i interesseorganisasjonene (LO, YLI, NGS), hvordan dere skal slåss mot imperialismen, og hvordan dere skal spre de revolusjonære ideene, og hvordan dere skal styrke Rød Ungdom. Studiegruppa kan f.eks. diskutere og gjennomføre salg av Røde Garde og Uredd, og så oppsummere erfaringene med salget etterpå. På denne måten vil dere lære mer, og dere vil bruke studiene på riktig måte. **»En må tilegne seg den marxistiske teorien og lære og anvende den, en må tilegne seg den nettopp for å anvende den.»**⁵

Det er viktig at forskjellige synspunkter, uenighet og usikkerhet kommer opp på møtene, for det er bare på den måten at mange sider kan bli belyst og finne fram til hva som er riktig og galt. En studiesirkel uten livlig diskusjon og meningsforskjeller vil ikke bli en god studiesirkel. Alle må derfor dristig legge

fram sine meninger og ikke være redd for å ta opp spørsmål og usikkerhet.

HVA INNEHOLDER STUDIESIRKELEN?

Studiesirkelen er en første innføring i marxismen-leninismen-Mao Tsetungs tenkning. Vi har tatt opp noen av de viktigste områdene innafor denne teorien og innafor Rød Ungdoms politikk. Gjennom denne studiesirkelen vil deltagerne kunne få en del grunnleggende kunnskaper om denne teorien og politikken. I innholdsfortegnelsen vil dere finne oversikt over emnene. Ingen må tro at de er utlært i den kommunistiske teorien ved å ha deltatt på denne studiesirkelen. Det er nødvendig å stadig lære mer, og vi håper derfor at alle deltagerne vil benytte seg av den litteraturlista som er bakerst i heftet. Der er det oversikt over bra materiale om de ulike emnene. Det er satt opp en omfattende liste slik at du kan bruke den som »oppslagsverk» for videre skolering i lang tid framover. Vi håper også at mange vil delta på videregående studiesirkler seinere.

Lykke til med studiene!

Studieutvalget til Rød Ungdom.

1. Mao Tsetung: Om praksis, Skrifter i utvalg, side 55.
2. Samme sted side 60.
3. Samme sted side 52.
4. Samme sted side 53.
5. Mao Tsetung, sitatboka side 424.

møte 1:

KLASSER OG

KLASSEKAMP

MØTE 1. KLASSER OG KLASSEKAMP.

»Klassene kjemper innbyrdes, noen klasser seirer noen klasser utslettes, dette har vært sivilisasjonens gang i årtusener.» (Mao Tsetung)

Finnes det klasser i Norge i dag? Hvem tilhører de ulike klassene? Det er spørsmål som vi stiller til dette møtet. Svarene er helt avgjørende for hvordan en ser på samfunnet og på hvordan kampen skal føres.

NORGE I DAG. HVEM EIER HVA?

I 1971 var det til sammen 368 312 sysselsatte i bedrifter i industri og bergverk med mer enn 5 ansatte. Av disse var det 4 188, eller 1,13 % som var eiere. Resten var lønnsutakere» (21 % funksjonærer, 78 % arbeidere).

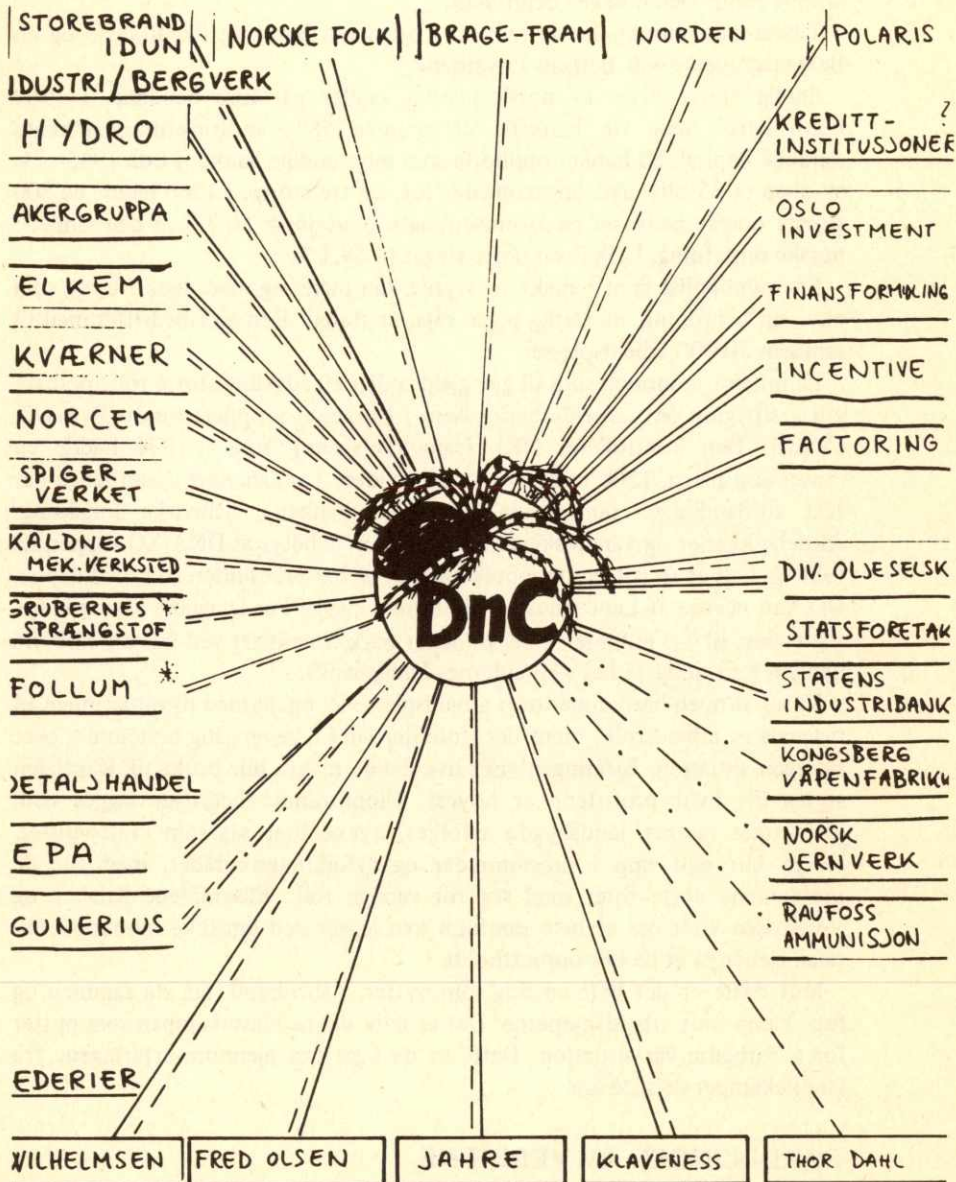
Vi finner i dag ingen store bedrifter som eies av en enkelt kapitalist. (Enkeltmanns- eller familieforetakene er i ferd med å gå over i historia. Dette forhindrer ikke at enkelte familier kan ha en enorm makt. Se nedenfor.) Storindustrien i dag er prega av aksjeselskaper, som ofte kan ha flere tusen aksjonærer. Dette innebærer at også mange vanlige mennesker kan kjøpe aksjer. Er ikke dette veldig demokratisk?

»Aksjebesittelsens 'demokratisering'... er i virkeligheten bare ett av midlene til å styrke finansoligarkiets makt.» Dette sa Lenin alt i 1917, og det har vist seg å slå til også i dag. At det fins mange små og spredte aksjonærer rundt omkring, gjør det bare lettere for de store aksjeeierne å kontrollere firmaene. Det blir mulig å utøve en effektiv kontroll med helt ned til 10 % av aksjene og under det. Bergens Privatbank (Norges nest største bank) hadde i 1971 14 708 aksjonærer. Av disse var det 6,7 % som eide 64,9 % av aksjene. De fire største aksjonærene aleine eide 15,4 % av aksjene. *»Sjõeierdemokratiet»* varmeste talsmenn sier at det bare er for de små aksjeeierne å møte opp og stemme ut de få store. Det skal ikke mye sunn sans til for å skjønne at det er en illusjon å tro at det går an å samle 14 000 små aksjeeiere til en generalforsamling (hvor skulle man få plass til så mange) og attpåtil få dem til å opptre samla mot de få store. Noe slikt har i hvertfall ennå ikke hendt, og det er stadig de få stores private interesser som er utslagsgivende.

Et annet typisk trekk er at banker, bedrifter og institusjoner eier hverandre. F.eks. er den Den norske Creditbank største aksjonær bl.a. i Bergens Kreditbank og i Vestlandsbanken. Bergens Kreditbank er igjen en av de store aksjonærene i forsikringsselskapet Vesta, som igjen har store aksjeposter i industri og handel (f.eks. 15,4 % i sementmonopolet Norcem.) Slik sprer fangarmene fra de største bankene seg utover samfunnet, så det blir vanskelig å få en oversikt over hvor mye de virkelig kontrollerer. Plansjen over giftedderkoppen DnC gir en viss forestilling om hvilke enorme ressurser Creditbanken kontrollerer, men heller ikke den sier antakelig *hele* sannheten.

Ca. 20 familier kontrollerer det meste av norsk industri- og finansvirksomhet. En slik familie er Astrup-familien. Gjennom en rekke økonomiske transaksjoner og manipulasjoner av ulike slag og en del mer indirekte

FORSIKRING

TEGNFORKLARING

===== BANKEN EIER HELE ELLER
DELER AV SELSKAPET

----- PERSONALUNION (ETT ELLER
FLERE STYREMEDLEMMER FELLE)

..... STØRSTE LÅNGIVER

----- BANKFORBINDELSE

metoder, som inngifte med monopolfamiliene Fearnley-Eger-Klaveness-Wilhelmsen og allianse med Fred. Olsen har Astrup sikret seg kontrollen over gruppa rundt Den norske Creditbank.

Tilsvarende monopoler fins rundt Christiania Bank og Kreditkasse og en Bergensgruppe rundt Bergens Privatbank.

Stadig større deler av norsk kapital samles på disse hendene. I 1969 kontrollerte disse tre bankene til sammen 56 % av forretningsbankenes samlede kapital. 60 banker opphørte som selvstendige banker i tida 1945–71, av disse er 35 blitt avdelingskontorer for »de tre store». I 1966 hadde de 500 største norske bedrifter en årsumsetning som utgjorde 50,7 % av den samlede norske omsetning. I 1969 var dette steget til 59,1 %.

En monopolist som i makt og styrke kan måle seg med disse tre, og som øker sin betydning, nå særlig p.g.a. olja, er staten. Den eier bedrifter med til sammen 30 000 arbeidsplasser.

Et mindre monopol, som til gjengjeld spiller en adskillig større rolle politisk p.g.a. sitt grep om »arbeiderbevegelsen» i Norge, er gruppert rundt DNA/LO-toppen. Den kontrollerer NKL (samvirkelagene), som i 1971 hadde en omsetning på ca. 1200 millioner kroner, videre Landsbanken (som lenge har ført forhandlinger om fusjon med Fellesbanken), Samvirke forsikring, Aktietrykkeriet og varehuskjeden Domus. Dette betyr at DNA/LO-toppen nå fullt og helt er en del av monopolkapitalen og har felles interesser med denne. Det kan nevnes at Landsbankens tidligere banksjef Per Dragland kunne kjøpe seg et hus til 1,3 millioner i en 26 dekar park, finansiert ved kassakreditt fra banken som tidligere het »Arbeidernes Landsbank».

Vi ser at noen bestemmer over arbeidsplassene, og dermed livssituasjonen til tusenvis av arbeidsfolk, mens det store flertallet ikke en gang bestemmer over sin egen situasjon. Erfaringen viser hva denne makta blir brukt til: Kapitalen styres dit hvor profittene er høyest. Ulønnsomme bedrifter legges ned, jordbruket raseres, landsbygda avfolkes, byene brer seg som kreftsvulster. Norge blir delt opp i pressområder og avfolkningsområder, med alle de problemene dette fører med seg for vanlige folk. Eksempelene Knaben og Vestfossen viser oss at hele samfunn kan legges ned om ikke monopolkapitalen tjener på at de blir opprettholdt.

Mot dette er det bare en ting som nytter. Arbeidsfolk må stå sammen og føre kamp mot arbeidskjøperne. Det er bare denne klassekampen som nytter for å forbedre vår situasjon. Dette er da også vist gjennom erfaringene fra streikekamper de siste åra.

FORDELINGEN AV VERDIENE.

Bearbeidingsverdien i Norge (dvs. den verdien som norske industriarbeidere skaper, i priser fra fabrikk) var i 1971 på 23 522 millioner kroner. Av dette fikk arbeiderne sjøl 8 301 millioner i lønn. I tillegg får kapitalen inn profitt på andre måter (salgsprofitt, skatter etc.). Røde Fane har på bakgrunn av disse opplysningene regna ut at en gjennomsnittsarbeider i løpet av en arbeidsdag

arbeider snaut 1/5 av tida for lønna si og resten for å skape profitt til kapitalen.

Det må understrekes at den viktigste delen av profitten ikke går til kapitalistenes eget forbruk, men til investeringer, avsetninger til fonds o.l. Likevel er det kjempesummer de håver inn til seg sjøl. I 1970 var det 18 mennesker (av 1 738 475 sysselsatte) som tjente over 1 million i *skattbar* inntekt. 1 965 personer hadde en skattbar formue på over 1 mill. Skal vi sammenligne dette med en vanlig arbeiders inntekt, må vi huske på at kapitalistene har gode muligheter til å snyte på skatten (tenk bare på alle nullskatteytterne). Så i virkeligheten er dette bildet langt skeivere enn disse tallene kan si oss (det første tallet er skattbar formue, det andre skattbar inntekt):

Sigvald Bergersen — skipsreder (1967):	59 978 000
	480 200
Jørgen Lorentzen — skipsreder (1967):	24 905 000
	512 200
Per M. Hansson — direktør (1970):	5 423 000
	2 222 000
Harald Astrup — grosserer (1970):	13 261 000
	1 030 100

Opp mot dette kan vi stille f.eks. disse inntektene:

Bygningsarbeider: 52 000 (1974)

Postfunksjonær i lønnsklasse 8: 38 000 (1974)

Bonde: 20 500 (Landsgjennomsnitt 1970).

AKPs KLASSEANALYSE.

I et kapitalistisk land går den grunnleggende motsigelsen mellom arbeid og kapital. I Norge uttrykkes denne motsigelsen i at et lite mindretall kontrollerer og eier storparten av industrien, skipsfarten, vareomsetningen og kreditt-institusjonene. Flertallet er lønnsarbeidere, og må selge sin arbeidskraft for å leve.

Klassene i samfunnet er store grupper som har felles forhold når det gjelder: 1) produksjonsmidlene, 2) stillingen i den samfunnsmessige organiseringen av arbeidet og 3) andelen de oppnår av den samfunnsmessige rikdom og måten de oppnår denne andelen på.

I Norge er monopolborgerskapet den herskende klasse, leda av et fåtall finanskapitalister, og med store ikke monopolistiske kapitalister som sine nærmeste allierte.

Arbeiderklassen er den største og mest revolusjonære klassen. Den står mest i motsetning til monopolkapitalen og har bare sine lenker å miste. DNA/LO-ledelsens overløperi har i lang tid brutt ned arbeiderklassens kampkraft og svekket dens klassebevissthet. Men oppsvinget i klassekampen i 70-åra har på ny begynt å modne arbeiderklassen for dens politiske oppgaver.

Arbeiderklassens mest trofaste allierte er halvproletariatet (folk som ikke

får stor nok inntekt av jordlappen sin eller sjarken sin og må jobbe i industri eller på anlegg en del av året) – og hovedmassen av bønder og fiskere. Forbundet mellom arbeiderklassen, bøndene og fiskerne vil være den sosialistiske revolusjonens grunnpillarer i Norge.

Den voksende gruppa av funksjonærer hører for størstedelens vedkommende til arbeiderklassen. Tendensen til splittelse mellom arbeidere og funksjonærer må overvinnes.

Den viktigste motsigelsen (hovedmotsigelsen) i Norge i dag er følgende: På den ene sida står monopolkapitalen og dens stat, med storborgerskapet som sine faste allierte. På den andre sida finner vi arbeiderklassen i nært forbund med bønder og fiskere.

KLASSENE I NORGE I TAALL.

Monopolborgerskapet:	39 000 (1% av befolkninga)
Resten av borgerskapet:	139 000 (4%)
Småborgerskapet:	772 000 (20%)
Proletariatet:	2 703 000 (70%)
Halvproletariatet:	193 000 (5%)

Litteratur til møtet: 1. kapittel av Det kommunistiske manifest. (trykt i denne boka)

Spørsmål til diskusjon:

1. Vis at det er klasser og klassekamp i Norge i dag.
2. Vi kommunister hevder at interessene til monopolkapitalen på den ene sida, og arbeiderklassen og folket på den andre, er uforenlige. Videre at bare kamp *mot* monopolkapitalen, *for* egne krav, kan sikre arbeiderklassens interesser. Sett dette opp mot sosialdemokratenes »ansvarlige krav», og diskuter.
3. AKPs klasseanalyse forteller at hovedmotsigelsen i Norge i dag går mellom monopolkapitalen og det arbeidende folket (arbeiderklassen og småborgerskapet). Er dette riktig?
Diskuter også hvorfor arbeiderklassen må være og er den ledende klassen i kampen mot monopolkapitalen.

møte 2: ARBEIDER - KLASSEN OG KAMPEN FOR ET REVOLUSJONÆRT PARTI

MØTE 2: ARBEIDERKLASSEN OG KAMPEN FOR ET REVOLUSJONÆRT PARTI.

Det kommunistiske manifest åpner med orda: *Hele samfunnets historie fram til nå er historia om klassekamper.* –

I denne boka, som Marx og Engels ga ut i 1848, blir det kommunistiske standpunktet slått fast: Klassekampen er grunnleggende for alle samfunns utvikling; det er nettopp klassekampen, de arbeidende massenes kamp mot de herskende klasser som er drivkrafta i historia. Norge er ikke noe unntak.

Vi hevder at også norgeshistoria er ei historie prega av uforsonlig klassekamp, og at pratet om Norge som et fredelig og lykkelig hjørne av verden er en borgerlig myte. Dette møtet skal ta for seg klassekampens utvikling i Norge fra ca. 1848 og opp til i dag. Vi er sikre på at det som blir presentert her er ei annen historie enn den som man serverer oss gjennom borgerlige lærebøker og massemedia.

DET REVOLUSJONÆRE PARTIET.

»*Skal det bli noen revolusjon, må det finnes et revolusjonært parti*», sier Mao Tsetung. Dette er en allmenn sannhet som er oppsummert etter hundreårs klassekamp, og den gjelder for Norge såvel som for resten av verden. Vi kjenner ikke til et eneste tilfelle hvor en sosialistisk revolusjon har seiret uten at et revolusjonært parti har stått i ledelsen. Derfor er dette spørsmålet av enorm viktighet. Eksistensen av et slikt parti, et parti som er handlekraftig og kunnskapsrikt, som kan forene seg med massene og ta ledelsen i kampen mot monopolkapitalen og for sosialismen, betyr alt.

Kampen for et revolusjonært parti i Norge starta ikke med ML-bevegelsens framvekst i midten av 60-åra. Thranitterbevegelsen, som Marcus Thrane leda i åra rundt 1850, var det første forsøket på å legge grunnlaget for et slikt parti. Og sjøl om denne bevegelsen falt tilbake i reformisme og til slutt døde ut, var Marcus Thranes linjer for klassekampen konsekvente og revolusjonære.

I 1887 blei Arbeiderpartiet stifta. Dette partiet fikk aldri noen revolusjonær plattform. Det betyr sjølsagt ikke at det ikke i mange saker var arbeiderklassens redskap, og heller ikke at det ikke fantes revolusjonære strømninger i partiet som til tider sto sterkt. Men Arbeiderpartiet blei aldri det partiet arbeiderklassen trengte; nemlig et parti som i alle saker stilte seg konsekvent på klassens side og tok ledelsen i kampen for en sosialistisk arbeiderstat. I dag veit vi hva Arbeiderpartiet har forfalt til: Monopolkapitalens beste støtte-spiller.

I 1923 blei Arbeiderpartiet splitta og Norges Kommunistiske Parti stifta. NKP sto fram som den norske avdelingen av den kommunistiske internasjonale (Komintern). I spissen for Komintern sto det revolusjonære bolsjevik-partiet i Sovjet. Det er ingen tvil om at NKP i de følgende åra sto for den revolusjonære linja i arbeiderbevegelsen, på tross av partiets mange svakheter. I midten av 50-åra, etter det reaksjonære kuppet i Sovjet, fulgte imidlertid NKP revisjonistene med Krustsjov i spissen. Dermed brøt NKP fullstendig

med den revolusjonære linja de i lange tider hadde stått for.

SF blei stifta i 1961 og sa seg å forsvare et såkalt »tredje alternativ». Dette tredje alternativet viste seg imidlertid bare å være en ny form av vanlig småborgerlig politikk, og SF har aldri kommet ut av denne hengemyra.

Dagens SV, med sitt opportunistiske forhold til teori og praksis, med sin halehengspolitikk overfor Arbeiderpartiet, kan heller ikke på noen måte sies å representere kimen til et skikkelig revolusjonært parti.

DE TO LINJENE

Det er ingen tilfeldighet at disse partiene har sviktet arbeiderklassens virkelige interesser. I arbeiderbevegelsen har det alltid vært ført en hard kamp mellom to politiske linjer: Ei linje som står for klassekamp og revolusjon, og ei linje som står for classesamarbeid og reformisme. Gjennom hele arbeiderbevegelsens historie, helt fra reformismen ødela Thranitterbevegelsen, har kampen mellom de to linjene holdt på. Dagens ML-bevegelse må derfor forsvare det beste i denne historia, og vi kan si: La AKP(m-l) ta opp tråden som en gang blei rykket over av DNA, som NKP slapp – og som SF aldri fant!

*Litteratur til møtet: Arbeiderklassen og kampen for et revolusjonært parti.
Hefte 4 i AKP(m-l)s studiesirkel.*

Spørsmål til diskusjon:

1. Sett synet om at Norges historie er ei historie om uforsonlig klassekamp opp mot synet som hevder at historia vår er prega av fredelig og forsonlig utvikling.
Ta gjerne opp hendelser som er behandla i heftet og sammenlign med handlinga i borgerlige historiebøker.
2. Vis hvordan det har vært en kamp mellom ei reformistisk linje og ei revolusjonær linje i arbeiderbevegelsen. Ta spesielt opp DNAs og NKPs historie.
Diskuter hva ei classesamarbeidslinje vil føre til for arbeiderklassen.
3. Vi sier at DNA/LO-ledelsen i dag er monopolkapitalens beste støttespillere. Vi hevder også at SV er et udugelig parti for arbeiderklassen og folket, og at bare AKP(m-l), NKS og Rød Ungdom står for ei konsekvent revolusjonær linje i dag. Hvordan kan vi påstå dette?
4. Hva betyr AKP(m-l)s analyse av DNA og SV for det revolusjonære arbeidet i dag og i tida som kommer?

møte 3: IMPERIALISMEN

MØTE 3. IMPERIALISMEN.

Militærkupp i Chile. Sosialister og kommunister internert og drept.

Verden på randen av krig på grunn av Midt-Østen krigen.

USA truer de oljeproduserende landa.

Invasjon i Tsjekkoslovakia. Store militærstyrker fra Warzhawa-pakten har rykket inn.

Vietnam-krigen fortsetter med uforminsket kraft. 200 000 politiske fanger i Saigons fengsler.

Frigjøringsbevegelsene i de portugisiske koloniene vinner fram.

Lon Nol-juntaen i Kambodja truet av frigjøringsstyrkene, USA sender store militærforsyninger.

Stor Vietnam-demonstrasjon på Bygdøy mot Thieu-juntaens representanter i Norge. Politiet for fram med hard hånd mot demonstrantene.

Nyheter som disse og om andre kriger og uroligheter preger aviser og radio/TV. Det er uro og krig i de aller fleste verdenshjørner. Vi kommunister ser på dette som et tegn på at stadig større deler av verdens folk reiser seg mot imperialismens utbytting og undertrykkelse. De fører en rettferdig krig mot imperialismens urettferdige krig.

ÅRSAKENE TIL IMPERIALISMEN.

I det forrige århundre la en rekke europeiske land under seg kolonier i Afrika, Asia og Amerika. De rike europeiske handelshusene skaffet seg kontroll over enorme rikdommer. Disse rikdommene benyttet de til å investere i de nye fabrikkene som begynte å dukke opp i Europa. Det ble et enormt kappløp mellom de europeiske landa for å dele alle disse «nyoppdagede» (for europeerne) områdene mellom seg. Like før dette århundre var således hele verden delt, og fra da av kunne ingen trenge inn på nye områder uten å komme i konflikt med andre kolonimakter. Bare en nyoppdeling kunne komme på tale. Flere kriger har siden brutt ut mellom imperialist-maktene for å få gjennomført en slik nyoppdeling.

I andre halvdel av forrige århundre utviklet produksjonen i de framtrepende land i Europa og USA seg raskt. Flere og flere fabrikker gikk sammen til store gigantmonopoler som kjøpte opp eller utkonkurrerte de mindre fabrikkene. Disse monopolene kunne regulere vareproduksjonen bedre og holde høye priser, slik at de var sikret høy profit.

Lenin sier om dette i boka «Imperialismen som kapitalens høyeste stadium»: *»Denne veldige veksten i industrien og den overmåte raske prosessen med konsentrasjon av produksjon i stadig større bedrifter er et av de mest karakteristiske trekk ved kapitalismen.»* Disse enorme bedriftene fikk stadig større behov for råvarer og for større markeder. Råvarer som ikke fantes i deres eget land tok de fra landets kolonier. For ikke å få overproduksjonskriser (produsere mer varer enn de hadde markeder til hjemme) måtte de også få nye markeder i andre land. Monopolene vokser og får markeder og interesser som strekker seg langt ut over hjemlandet. De begynte så å dele

verden mellom seg. En slik oppdeling av verden mellom monopolene utelukker ikke en nyoppdeling så snart styrkeforholdet dem imellom og mellom landa i verden forandrer seg. Det vil alltid være en kamp mellom monopolene for å sikre seg nye markeder og kampen vil være basert på økonomisk og militær makt. Lenin sier om denne delingen av verden mellom kapitalistene: *»Kapitalistene deler verden mellom seg, ikke på grunn av noen særskilt ondskap, men fordi det stadium konsentrasjonen har nådd tvinger dem til å gå denne veien for å få profitt, og fordelingen foretas «etter kapital», «etter makt» – noen annen måte å dele på kan det jo heller ikke finnes i vareproduksjonens og kapitalismens system.»*

Bankene får også en ny og viktig rolle. De slo seg sammen i store bankmonopoler med enorme kapitalmengder, og kapitalen lånte de ut til de store industrigigantene hvor de var sikret høy profitt. Bankene kjøpte også aksjer i de store monopolbedriftene, samtidig som bedriftene kjøpte opp aksjer i bankmonopolene. På den måten eide de hverandre og de fikk felles interesser. Det ble en sammenvoksing av bankmonopolene og industrimonopolene. Denne konsentrasjonen, bankenes sammenvoksing med industrien er det Lenin kaller finanskapitalens oppståen. Disse sammenslutningene høvet inn store pengemengder ved sin høye profitt. Det ble en veldig »kapitaloverflod» i de framskredne industrilanda i Europa og i USA. I disse landa hvor rikdommene strømmet inn levde storparten av folket i den største fattigdom. Folket sultet og arbeidsforholda var ubeskrivelig for de som hadde arbeid. Brukte så monopolkapitalen rikdommene folket hadde skapt gjennom sitt arbeid til å heve levestandarden i hjemlandet, bygge ut de sosiale godene osv.? Nei, i all hovedsak ble kapitaloverfloden eksportert til andre mindre framskredne land. Der fikk monopolkapitalen mer igjen for pengene de investerte. Denne kapitaleksporten får en særskilt og viktig plass i forhold til vareeksporten. Kapitaleksport betyr investeringer i andre land, i f.eks. industri, gruvedrift m.m. Det system som dermed ble skapt like før 1900-tallet kaller vi imperialismen. Lenin har i sitt verk »Imperialismen som kapitalens høyeste stadium» gitt en kortfattet karakteristikk av imperialismens 5 viktigste kjennetegn:

1. *»Konsentrasjon av produksjon og kapital som har nådd et så høyt utviklingstrinn at den har skapt avgjorte monopoler som spiller den avgjørende rolle i det økonomiske liv;*
2. *Bank-kapitalen er smeltet sammen med industrikapitalen, og det er skapt et finansoligarki på grunnlag av denne »finanskapital»;*
3. *Kapitaleksporten, til forskjell fra vare-eksporten, får særlig stor betydning;*
4. *Det oppstår internasjonale monopolistiske kapitalsammenslutninger som deler verden mellom seg, og*
5. *Jordens territoriale oppdeling mellom de kapitalistiske stormakter er avsluttet. Imperialismen er kapitalismen på det utviklingstrinn da monopolenes og finanskapitalens herredømme er skapt, da kapitaleksporten har fått framtreddende betydning, da verdens oppdeling mellom de interna-*

sjonale truster er begynt og oppdelingen av jordens hele territorium mellom de største kapitalistiske land er avsluttet.»

IMPERIALISMEN ER EN NØDVENDIGHET.

Mange har hevdet, også folk som kaller seg sosialister, at det går an å få monopolkapitalen til å slutte å føre en imperialistisk politikk, slutte å undertrykke og utbytte andre land, – at imperialismen altså er en politikk som monopolkapitalen kan følge eller la være å følge etter sitt eget *ønske*. Men som tidligere påpekt streber de etter å få kontroll over hele produksjonen, fra råstoffet til den ferdige vare. De har skapt et verdensmarked og forårsaket en verdensomspennende jakt etter markeder og råstoffer. De trenger stadig større markeder for sin produksjon, og de trenger kontroll over disse markedene. De har således opprettet salgs-sentraler i en rekke land, og der legger de press på regjeringene for å få garantier for sin omsetning. Om et monopol skal stå seg i konkurransen med andre, må det opprette egne produksjonsavdelinger i andre land, de må eksportere kapital. Kapitalen går helst til de landa der jorda er billig, lønningene lave og til de landa som har store markeder for varene. Skal monopolene overleve må de stadig utvide for å få maksimal profitt. Et monopol i et kapitalistisk samfunn *må* være imperialistisk, det er en del av monopolets natur. Derfor vil utbytting og undertrykking av andre land eksistere så lenge det kapitalistiske system eksisterer. Skal en gjøre slutt på imperialismen må en gjøre det av med det kapitalistiske system. Det betyr selvsagt ikke at en under det kapitalistiske system ikke skal kjempe mot imperialismen. Imperialismens framskritt kan begrenses, slås tilbake i enkelte områder, slik som f.eks. det vietnamesiske folket har gjort det, og slik Norge slo tilbake et viktig framstøt fra EEC-imperialismen ved folkeavstemninga i 1972. Ved å begrense imperialismens framstøt, slå den tilbake, undergraves hele det kapitalistiske system. Men en må regne med stadig nye framstøt fra imperialismen så lenge grunnlaget, kapitalismen består.

IMPERIALISMEN BETYR KRIG.

I sin streben etter markeder benytter imperialismen alle midler. De tyr til våpenmakt når maktforholda dem imellom forandrer seg eller når koloniene forsøker å føre en mer nasjonal og uavhengig politikk som truer imperialismens økonomiske interesser. Imperialismaktene har satt igang 2 verdenskriger som har ført til millioner av menneskers død og påført enda flere mennesker store materielle lidelser. 1. verdenskrig som en på skolen lærer brøt ut på grunn av skuddet i Sarajevo, var i virkeligheten forårsaket av motsetninger mellom imperialistene i Europa. Tysklands industri hadde en voldsom ekspansjon etter århundreskiftet, større enn noe annet europeisk land. Det tyske monopolborgerskapet fikk et voldsomt behov for kolonier som kunne sikre dem råstoffer, markeder og avsetningsmuligheter for kapitaloverfloden. Det ble en livsnødvendighet for de tyske monopoler.

Tyskland hadde ikke vært med på kolonikappløpet i forrige århundre og hadde av den grunn nesten ingen kolonier. I koloniene til de andre landa fikk de ikke innpass. Herskerklassen i Tyskland så bare en løsning, militærmakt for å gjennomføre en *nyoppdeling* av koloniene. Tyskland satte igang en intensiv militæropprustning og en voldsom propaganda innenlands for nødvendigheten av sikre kolonier. I 1914 følte Tyskland seg sterk nok, og det tyske monopolborgerskapet kastet verden inn i en 4 års blodig verdenskrig.

I 30-åra sa Hitler at Tyskland trengte »Lebensraum» – livsrom. Han tenkte da selvsagt på markeder og råstoffkilder til Tysklands industri. En ny og enda blodigere krig som varte i mer enn 5 år var resultatet.

De siste 30 åra etter siste verdenskrig har vært fylt av imperialistiske kriger. USAs folkemord i Vietnam har vist imperialismens mest grusomme ansikt. Portugals kriger i Afrika, Sovjets okkupasjon av Tsjekkoslovakia og USAs mange intervensjoner i Latin-Amerika er noen eksempler på at imperialismen tyr til krig når den ikke når sine mål med andre midler. Nå står verdens folk igjen overfor truselen om en ny verdenskrig. USA og Sovjet streber begge etter verdensherredømme. Kampen mellom dem øker og kan føre til den 3. verdenskrig. Bare folkenes kamp i alle land kan hindre imperialistenes krig.

IMPERIALISMEN ETTER ANDRE VERDENSKRIG.

Det finnes mange imperialistiske stater i verden. England, Tyskland, Japan, Sovjet, Frankrike, Norge, USA og Italia er noen av dem. Som Lenin slo fast, forandrer styrkeforholdet mellom imperialistene seg hele tida. Før 1. verdenskrig var England den ledende imperialistiske makta, men det er nå svakt og herja av økonomiske problemer. Gjennom begge verdenskrigene styrka USA sin posisjon i forhold til de andre imperialistiske maktene, og var etter den siste verdenskrigen den desidert største imperialistmakta i verden. Men de siste ti åra har USA fått konkurranse i kampen om å være den ledende imperialisten. Etter kontrarevolusjonen i Sovjet, utvikla kapitalismen seg i den tidligere sosialistiske republikken. I dag er Sovjet en imperialistisk makt på høyde med USA og på full fart framover mot nye herjinger. Disse to maktene streber begge etter verdensherredømme. De kalles begge for supermakter.

USA

Etter den 2. verdenskrigen kontrollerte de enorme monopolene i USA ca. 60 % av verdens rikdommer. For å bevare kontrollen over disse ressursene, opprettet USA et nett av over 1000 militære baser og anlegg verden rundt, og den amerikanske marine patruljerer i alle verdenshav. En stor mengde atomvåpen ble også utvikla. I tillegg til denne direkte militære virksomheten ble den hemmelige etterretningstjenesten CIA (Central Intelligence Agency) oppretta med flere hundre tusen agenter og et enormt budsjett. CIAs oppgave er å infiltrere i alle land for å sikre at landas styre og folk ikke opponerer mot USAs utbytting. Det siste eksemplet på CIAs rolle er det blodige fascistkuppet i Chile i 1973. I 1970 sa Henry Kissinger i en intern samtale med

pressefolk at et Allende-styrt Chile ville bety enorme problemer for USA. Amerikansk monopolkapital og USAs regjering gjennom CIA motarbeidet da også Allende på alle mulige måter. CIA brukte millioner av dollar for å skape kaos i Chiles økonomi og støttet de reaksjonære kuppemakerne. Henry Kissinger satt på den tida som sjef for 40-manns-komiteen som dirigerte CIAs aktiviteter. Hele det amerikanske voldsapparatet har vært innblandet i en rekke kriger og konflikter for å sikre sin dominans og dermed den amerikanske monopolkapitalismen. Eksempler er Hellas, Indonesia, Indokina, Korea, Iran, Guatemala, Midt-Østen, Kongo, Panama, Cuba, Den Domenikanske Republikk og Chile. Når USA investerer i et annet land gjør de det kun ut ifra sitt eget behov. Alt overskudd fra industri etablert i andre land går tilbake til eierne i USA som disponerer overskuddet etter hva som tjener dem best. På den måten undergraves de andre landas økonomi og selvstendighet. Verdien som blir skapt i de andre landa blir ikke brukt til å bygge opp den industrien landa sjøl trenger. De må i all hovedsak basere seg på å eksportere billige råstoffer og halvfabrikata og kjøpe dyre ferdigvarer igjen fra USA. USA yter også lån til land, mot at landet bruker disse pengene til å kjøpe varer fra USA. Det betyr dobbel utbytting. Landet må betale skyhøye renter for lånet samtidig som de må bruke pengene til å kjøpe dyre varer fra USA. Også Sovjet har gått inn på denne imperialistiske politikk som USA, yte lån som må brukes til å kjøpe dyrt fra Sovjet.

Også de europeiske landa ble etter 2. verdenskrig avhengig av USA-imperialismen. Under dekke av Marshall-«hjelpen» der USA sprøytet inn enorme mengder kapital fra sitt kapitaloverskudd fikk USA en dominerende rolle i Europas industri. Dette avhengighetsforholdet prøver nå de europeiske landa å befri seg fra.

FOLKET REISER SEG MOT USA-IMPERIALISMEN.

USA-imperialismens grove utbytting av andre land har ført til at folket i de nykoloniale landa har grepet til våpen for å befri seg. USA som ved midten av 60-åra var den desidert sterkeste økonomiske og militære makta i verden (over 3600 militære baser i fremmede land) regnet ikke med den kraft som et *samlet* undertrykt folk er. Det første store nederlaget for USA var Kina som kastet imperialismen ut og opprettet folkerepublikken i 1949. Det andre store nederlaget var Korea. Det tredje store nederlaget har folket i Vietnam stått for.

Folkets heroiske og innbitte kamp de siste 20-åra mot USA-imperialismen i Vietnam har svekket USA enormt både økonomisk og politisk. At imperialismen ikke gir fra seg den økonomiske og politiske makt uten innbitt kamp viser den måten USA kjempet på i Vietnam. USA gjennomførte massakrer på sivilbefolkningen, jevnet landsbyer med jorda og tvangsflyttet tusener av mennesker inn i konsentrasjonsleirer rundt Saigon for å ha kontroll med at de ikke gikk over til frigjøringsbevegelsen FNL. Store deler av Vitenam ble oversprøytet av gift som skulle drepe all vegetasjon så ikke FNL skulle kunne

skjule seg, og det har regnet flere bomber over Vietnams folk enn det som ble brukt i begge de to siste verdenskrigene. To tall fra 1967: Hver måned det året slapp USA 1 700 millioner granater og 50 000 tonn bomber over Vietnam. Disse tallene bare steg årene etter.

Til tross for at USA kastet inn hele sitt enorme militærapparat for å slå dette folket, greidde de ikke å underkue det. Den kampen det vietnamesiske folket har ført har vært en voldsom inspirasjon for alle anti-imperialister i hele verden (også for anti-imperialistene i USA). De har vist at et lite folk som står sammen kan slå verdens største militærmakt.

For Vietnams folk betydde det solidaritetsarbeidet som alle anti-imperialister i hele verden drev, enormt mye. Det snudde opinionen i en rekke land til fordel for Vietnam og la et stort press på USA.

Vietnam-krigen og frigjøringskrigene i en rekke land har bidratt til å svekke USAs stilling både økonomisk og militært. Også EEC-landas streben etter å frigjøre seg fra USAs dominans er med på å svekke USA. En tredje imperialistmakt har også trått inn på arenaen og truer USAs stilling: Sovjetunionen.

SOSIALIMPERIALISMEN.

SOVJETUNIONEN.

Hvordan er det mulig at Sovjet som var den første sosialistiske stat i verden kan ha blitt kapitalistisk og imperialistisk? Mao Tsetung har pekt på at også under proletariats diktatur fortsetter revolusjonen med klassekamp. Klassekampen i Sovjet fortsatte selvsagt lenge etter oktober revolusjonen i 1917. Rester av de gamle klassene finnes fremdeles og nye skikt og klasser kan oppstå. I Sovjet vokste det fram et nytt skikt, byråkratiet. Om massenes kritikk og oppmerksomhet avtar kan spesialister og funksjonærer utvide sin spesialisering og betydning og skritt for skritt avgrense seg fra folket for til slutt å bli en ny overklasse.

Byråkratiet hadde vokst seg sterkt allerede under Stalins tid. Det var mange årsaker til det. De sterke byråkratiske tradisjonene fra tsar tidens institusjoner, den nye statens avhengighet av de gamle byråkratene, uerfarenhet i klassekamp under sosialistiske forhold, sterkt press fra en rekke fiendtlige stater utenfor som ville knekke denne første sosialistiske staten osv.

Selv om byråkratiet hadde en sterk stilling under Stalins tid, så hadde det ingen makt over parti- og statsapparatet og ingen avgjørende betydning over politikken. Stalin kjempet hele tiden mot byråkratiets innflytelse og ved den 19. partikongress i 1952 la partiet fram en beretning om betydningen av å bekjempe byråkratiet. Da Stalin døde året etter stoppet det øverste byråkrati-skiktet alle tiltak som var satt i verk mot det. Byråkrati-skiktet tok fullstendig over makta og gjorde Sovjet til et borgerlig diktatur med kapitalistisk økonomi. Ved den 20. partikongressen i 1956 befesta den nye herskerklassen sin stilling.

Også i Kina hadde det vokst fram et byråkrati-skikt, men kulturrevolusjonen

forhindret byråkratiet i å ta makta og etablere seg som en ny herskerklasse. Kina hadde lært av de feilene som ble begått i Sovjet og massene ble mobilisert under kulturrevolusjonen.

Det må slås fast at det ikke er noe merkelig at et nytt samfunnssystem lider nederlag før det endelig konsoliderer seg. Kapitalismen brukte 500 år i kamp mot føydalismen for å konsolidere seg.

Etter det borgerlige kuppet i Sovjet har borgerskapets privilegerte lag i høy grad styrket sin politiske og økonomiske makt og har inntatt herskerposisjonen innen partiet, regjeringen og hæren, samt på det økonomiske og kulturelle området. Det nye borgerskapet i Sovjet bruker nå profitt-motivet som ledertråd i økonomien, akkurat som i de kapitalistiske landa. Etter som de selv har revidert den marxist-leninistiske ideologien kan de ikke appellere til arbeidernes revolusjonære og sosialistiske bevissthet for å drive fram utviklingen i samfunnet. I stedet appellerer Sovjet-lederne nå til lederne i bedriftene. Kosygin 1965: »En forbedring i økonomien i landet forutsetter at bedriftene får utvidet økonomisk selvstendighet og øket ansvar når det gjelder å velge de mest økonomiske virkemidler for å oppfylle statens planer, samt at direktørene for bedriftene, avdelingssjefene og verksmesterne får større makt.»¹

Lønningene til arbeiderne og direktørene reguleres etter det overskudd bedriftene får. Bedriftsledelsen blir således interessert i høyest mulig profitt for sin bedrift. Ledelsen setter så høye priser på varene som mulig og de prøver å holde driftskostnadene så langt nede som mulig gjennom bl.a. harde rasjonaliseringer på arbeidsplassene. Bedriftene konkurrerer seg imellom, og det produseres således ikke etter samfunnets behov, men etter bedriftenes profittbehov. Marx sier: *»Den kapitalistiske produksjonens direkte mål er ikke produksjon av varer, men av merverdi eller profitt. I motsetning til dette står den sosialistiske produksjonens målsetting. Trygging av hele samfunnets stadig økende materielle og kulturelle behov.»*

Sovjet har gått bort fra den sosialistiske produksjonens målsetting, nemlig trygging av hele folkets økende behov til fordel for bedriftenes og bedriftsledelsens profittbegjær. Etter det borgerlige kuppet ser en da også at lønnsforskjellene mellom de høyere lag i bedriftene, toppene i partiet og arbeiderne har økt enormt. Den nye borgerklassen tilraner seg mer og mer av de rikdommene arbeiderne skaper. For den vanlige arbeider i Sovjet har den økende arbeidsløshet blitt en trusel. En arbeidsløshet skapt bl.a. av den arbeiderfiendtlige rasjonaliseringa. For arbeiderne har tempoet på jobben blitt mye hardere pga. denne rasjonaliseringa. Et tegn på de nye forholda for arbeiderklassen er den stadige økningen av alkoholmisbrukere i Sovjet. Arbeiderklassen har heller ikke de mest elementære demokratiske rettighetene som talefrihet, pressfrihet osv. For å kunne gjennomføre en slik beinhard undertrykking av arbeiderklassen har Sovjet i dag et meget godt utbygd politi som effektivt slår ned enhver opposisjon med hard hånd. Sovjet har også et av verdens best utbygde hemmelige etterretningstjenester, KGB.

Sovjet er i dag en fascistisk stat, der arbeiderklassen blir undertrykt på alle områder i samfunnet.²

Utviklingen av kapitalismen i Sovjet fører også med seg økt behov for å sikre nye markeder og billige råstoffer. Sovjet må gå imperialismens vei som alle andre kapitalistiske stater.

SOSIALIMPERIALISMEN.

Den territoriale oppdelinga av verden mellom imperialismaktene og særskilt mellom de to supermaktene USA og Sovjet er et forhold de åpent innrømmer, Øst-Europa, Mongolia og Cuba er Sovjet-område, sjøl om USA vil inn og konkurrere. På samme måten er Latin-Amerika USAs »interessesfære». Sovjet har sikret seg innflytelse i India, Afganistan og Bangla Desh, og de prøver å ta over etter USA i Indo-Kina. Også i Midt-Østen har Sovjet sterke interesser.

SOVJETS FORHOLD TIL ØST-EUROPA.

I 1949 blei en internasjonal organisasjon med Sovjetunionen og de Øst-Europeiske folkedemokratiene stiftet, COMECON. Det kom i hovedsak i stand for å få økonomien til å fungere igjen i Øst-Europa etter krigen. I kommunikeet etter stiftelsen, Moskva-kommunikeet, ble det lagt stor vekt på hvert enkelt lands nasjonale sjølstendighet. Ingen skulle kunne dominere noen annen. Etter det borgerlige kuppet i Sovjet har COMECON gradvis forandret karakter. Den 20. partikongressen i Sovjet 1956 der Krustjov og de kontrarevolusjonære konsoliderte sin stilling, staket veien for en slik ny utvikling. Der lanserte Krustsjov ideen om den internasjonale arbeidsdeling, en imperialistisk teori. De kommunistiske og sosialistiske partiene skulle avvise ideen om å skape sjølforsynte nasjonale økonomier.

Bresjnev har forklart den slik: »Dette samarbeidet gjør det mulig for Sovjetunionen å utnytte den internasjonale arbeidsdelingen på en bedre måte. Vi vil bli istand til å kjøpe av disse land støtte mengder av deres tradisjonelle eksportvarer- bomull, ull, pelsverk og huder, rensed non-ferromalm, matolje, frukt, kaffe, kakabønner, te og andre råvarer, og en rekke ferdigvarer.»

Samarbeidet skal bli et redskap for Sovjets imperialistiske interesser. De er bundet til å levere varer til Sovjet som ligger under prisene på verdensmarkedet, og til å kjøpe sovjetiske varer dyrere enn de kunne ha fått dem i Vesten. Noen eksempler på denne arbeidsfordelinga — .

Bulgaria produserte i 1956 40 % av sine traktorer sjøl. — I 1968 kjøpte landet samtlige traktorer fra Sovjet. DDR (Øst-Tyskland) har gjennom de siste par årene blitt tvunget til å legge ned 60 fabrikker med tekstilproduksjon.

90 % av all tsjekkisk uranmalm-produksjon går til Sovjet. — Tsjekkoslovakia har stoppet utviklingen av sin oljeindustri.

For å opprettholde denne imperialistiske posisjonen har Bresjnev lagt fram teorien om »begrenset suverenitet». Trygging av deres såkalte sosialistiske

interesser betyr å trygge den «øverstes suverenitet». De erklærer altså åpent at sovjetrevisjonismen har rett til å bestemme over et annet lands skjebne. En ser tydelig hvordan Sovjet i praksis følger denne teorien når deres egne økonomiske og politiske interesser blir truet. I 1968 gikk de til væpnet overfall mot Tsjekkoslovakia for å trygge videre imperialistisk utbytting. Ikke alle land har gått med på denne «sosialistiske» arbeidsfordelinga. Krustsjov ville gjøre landet ved Adriaterhavet, Albania, til en «blomstrende frukthave», et feriested for partisjefene i Kreml. Men det albanske folk motsatte seg denne politikken. De mente det var i strid med marxismen-leninismen. Denne politikken skulle uthule landas nasjonale suverenitet, hindre utviklinga av den sosialistiske oppbyggingen, spesielt i de mindre utviklede landa. De rettet skarp kritikk mot de revisjonistiske sovjet lederne. Dette førte til at Albania ble tvunget til å gå ut av COMECON i 1961.

Etter dette bruddet har Albania satset på sjølberging. De stolte på egne krefter, og har i dag utbygd sin egen industri, er sjølforsynt med jordbruksprodukter og er uavhengig av imperialistmaktene.

SOSIALIMPERIALISMEN OG DEN TREDJE VERDEN.

Den herskende klassen i Sovjet har først og fremst Øst-Europa og Mongolia som sine viktigste kolonier, men de streber også etter å øke sine markeder og innflytelse i den tredje verden. USA-imperialismens svakheter og de undertrykte folkenes kamp for å frigjøre seg utnytter Sovjet-lederne. De etablerer selv nykoloniale forhold til disse frigjorte landa. I 1973 hadde Sovjet samarbeidsavtaler med 45 unge stater, 20 i Asia, 22 i Afrika og 3 i Latin-Amerika. I India har Sovjet lyktes i å utmanøvrere USA. Men India har ikke blitt mer politisk og økonomisk uavhengig av den grunn. Sovjet har ytt svære lån til India til lav rente, men til gjengjeld må India kjøpe varer og tjenester fra Sovjet for pengene. Det Sovjet tar mindre i renter tar de dobbelt igjen ved skyhøye priser på de varene India må kjøpe. Samtidig som de varene Sovjet kjøper fra India ligger langt under prisene India kunne få på verdensmarkedet. India må opprettholde store deler av råvareproduksjonen for å betale tilbake låna med varer Sovjet trenger. Sosialimperialismens utbytting stopper ikke med det. I tillegg sikrer de seg strategisk kontroll over Indias tungindustri. Sovjet kontrollerer 30 % av stålindustrien i India, 35 % av råoljeproduksjonen, 60 % av oljeraffineringen, 20 % av kraftforsyningen, 85 % av produksjonen av tungt maskineri og 60 % av verkstedsindustrien.

Indias krig med Pakistan ble støtta av Sovjet, og det skjedde med sovjetiske våpen. Det gikk da heller ikke lang tid etter at India hadde «frigjort» Bangla Desh før Sovjet hadde skaffet seg flåtebase i byen Dacca.

MIDT-ØSTEN.

I Midt-Østen benytter Sovjet arabernes kamp kun til å fremme sine egne interesser. De gjør araberstatene avhengig av sine våpenleveranser, samtidig

som de konsekvent nekter å selge offensive våpen i tilstrekkelig grad, og hele tiden saboterer de araberstatenes krigsplaner. Om araberstatene kunne beseire Israel skulle de også bli mer uavhengige av Sovjet. Idealet for Sovjet tilstand av verken krig eller fred i Midt-Østen. Sovjet gir ikke våpen gratis til araberstatene. De må betale med kontanter, billige råvarer og begrenset suverenitet. Sovjets hovedmål med politikken er å slå ut USA og bli den dominerende imperialistiske supermakten i området. Et eksempel på utbygging av araberland: Etter oktober-krigen trengte flere araberstater å fornye sine våpenarsenal. Sovjet ønsket olje igjen. »Irak gikk med på å selge olje til en verdi av 6 mill. pund, til reduserte priser som delbetaling for våpen. Nå har det blitt oppdaget, allerede før oljen er levert, at Sovjet har solgt den videre til Vest-Tyskland for 18 mill. pund,» skrev Daily Express.

Sovjet benyttet krigen i 1967 til å kreve baserettigheter i araberland, og Sovjet har i dag en godt utbygd marineflåte fast stasjonert i Middelhavet. Sovjet patruljerer også Det Indiske hav med sine marinefartøyer. Sovjets store flåteutbygging de senere åra kan kun fortolkes som en militær garanti for deres imperialistiske interesser.

SOVJET I ASIA

Sovjet har flere ganger krenket Kinas grenser med våpenmakt. Det solgte våpen til det reaksjonære Suharto-regimet som myrdet hundretusener av kommunister etter kuppet i 1965. Det anerkjente i lang tid det reaksjonære Lon Nol-regimet i Kambodja, og har gitt det militær støtte. Først høsten 1973 anerkjente Sovjet frigjøringsbevegelsen i Kambodja, GRUNK. Sovjet har også gått inn for »kollektiv sikkerhetsavtale» i Asia, mot de indo-kinesiske folkets vilje, for å sikte freden i området, dvs. forhindre væpnet motstandskamp mot imperialismens utbygging.

SOVJETS FORHOLD TIL DE ANDRE KAPITALISTISKE LANDA.

Sovjets kapitalistiske økonomi har ført til at det totalt har oppgitt sosialistiske lands sjølbergingspolitikk. Ser en på den handelen Sovjet har med de utviklede kapitalistiske statene i Europa og USA er det et særtrekk at Sovjet har et kraftig underskudd på sin handelsbalanse i forhold til dem. Sovjets militære utgifter utgjør en større del av landets nasjonalinntekt enn USAs. Kapitalinvesteringene konsentreres om våpenindustrien og krigsforberedelser. Det har en flåte som seiler på alle hav. Det gjennomfører en rask opprustning av kjernefysiske våpen, av luftbårne tropper, mekanisert og offensive hærstyrker med sterk tank-støtte osv. Annen industri som konsumvareindustrien og jordbruket blir liggende etter. De mangler teknologisk innsikt i disse industriene som skal komme folket til gode, og de mangler kapital til de samme industriene.

For å løse sine økonomiske og teknologiske problemer må Sovjet nå ta opp store lån i utlandet og kjøpe »know how». Sovjet er i ferd med å utvikle et

avhengighetsforhold til vestlig monopolkapital samtidig som det bygger opp det største militærapparat i verden. Denne motsigelsen kan skjerpes og føre til at sovjetlederne tar sjansen på å bruke sin militære styrke.

I Norge støtter den ene part i SV, NKP åpent Sovjet, og forsvarer energisk Sovjets imperialistiske politikk, mens en annen part innen SV, SF ikke har noen klar analyse av Sovjet. Men de går imot å kalle Sovjet et imperialistisk land, noe sitatet fra deres siste studiesirkel viser: »Sovjets stilling er ikke entydig. Men det forkludrer alle begreper å beskrive Sovjet med ordet »imperialisme«. Verken gjennom handel, utsugning av råvarer, investeringer eller utadrettet økonomisk ekspansjon er Sovjets forbindelser med u-landa særlig aktive. Derimot kan en utvilsomt tale om politisk og militær dominans, og om en innbitt motstand mot eksperimenter der hvor den sovjetiske modell ikke kopieres. — Det gir også mening å tale om tradisjonell stormaktspolitikk som et framherskende drag i sovjetisk utenrikspolitikk.»

I utkastet til program fra Samlingsutvalget i SV nevnes ikke Sovjet under punktet om imperialismen. Med det tar SV indirekte avstand fra teorien om at Sovjet er imperialistisk. Kun USA blir nevnt som en imperialistisk supermakt, med det støtter i virkeligheten SV den andre supermakta Sovjet.

USA-SOVJET

Motsigelsen mellom verdens folk og imperialismen med supermaktene USA og Sovjet i spissen skjerpes i dag, samtidig som også motsigelsen mellom supermaktene USA og Sovjet stadig blir større. De to supermaktene har militærstyrker og økonomiske interesser i størstedelen av verden. Også andre imperialistiske land blir dominert av de to. USA og Sovjet har i en rekke spørsmål stått sammen ut fra begges interesser i å undertrykke og dominere. De mener de har rett til å slå ned på alle anti-imperialistiske tendenser innafor sine interessesfærer. På samme tid som Kennedy starta »den spesielle krigføringa» i Vietnam og USAs myrderier økte i omfang lanserte sovjetlederne »teorien» om at »sjøl ei lita gnist kan tenne verdensbrannen». Denne »teorien» retta seg direkte mot frigjøringskrigene. Krustsjov erklærte at »alle arnesteder for krig i verden må slukkes».

Frigjøringskrigene vil selvsagt true deres egen økonomiske og politiske makt. USA og Sovjet bygger hele sin makt og innflytelse i verden på deres økonomiske og militære styrke. Flere og flere land i den tredje verden krever at USA og Sovjet skal legge ned sine baser i andre land. Supermaktene ønsker selvsagt ikke en slik avspenning. Selv om de gjennomfører »nedrustningskonferanser» i Europa og gjør avtaler om begrensning av kjernefysiske våpen, så tildekker dette bare deres egen militære opprustning.

Dette samarbeidet mellom supermaktene er imidlertid bare delvis og forbigående. Det er bare når begges interesser er trua eller for å styrke sin egen posisjon at de samarbeider. Men siden begge streber etter verdensherredømme vil de stå i en skarp konkurranse med hverandre. De vil være uforsonlige fiender. Den ene overmannen enten den andre eller blir overmannet. Denne

kampen mellom dem er det grunnleggende og vedvarende. På alle områder kommer denne kampen mellom supermaktene klarere og klarere fram. Motsigelsen kommer klart fram gjennom våpenkappløpet dem imellom. Det er større enn noensinne. De ønsker begge å få kontroll over flere råvare-ressurser og flere markeder i verden. De støtter hver sin part i lokale konflikter for å vinne egen innflytelse. Dette har tydelig vist seg i Midt-Østen, Sørøst-Asia, India og Pakistan. Samtidig har imperialismens spillerom blitt mindre på grunn av at stadig flere folk og nasjoner kjemper for uavhengighet fra imperialistmaktene. Samtidig er begge supermaktene preget av indre motsigelser.

Kampen om å få innpass i nye områder er hardere enn tidligere og er med på å skjerpe motsigelsene mellom dem.

Det området hvor supermaktens strategiske interesser står sterkest mot hverandre er i Europa. Økonomisk har Europa større betydning for USA og Sovjet enn noe annet område i verden. De europeiske landa har en velutbygd industri, høy teknologi og et stort marked. USA har investert mer i Europa enn i noen annen verdensdel, og sosialimperialismen på sin side er helt avhengig av å kunne utbytte de Øst-Europeiske landa. Invasjonen i Tsjekkoslovakia viste tydelig hvor viktig dette er for Sovjet. Sovjet har også stort behov for den moderne teknologi som finnes i Vest-Europa. Begge supermaktene er interessert i å utvide sine områder i Europa, det viser også den konsentrasjonen av militære styrker supermaktene har i dette området. 3/4 av de sovjetiske troppene er forlagt langs grensa til Europa. Militært har sosialimperialismen en sterk overvekt i Europa, og Sovjet fortsetter oppladningen med stort tempo. Motsigelsen mellom USA og Sovjet øker og når Sovjet føler seg sterk nok kan vi stå overfor en tredje verdenskrig. Oppdelingen av verden foretas etter »kapital» og »makt».

NORGE OG IMPERIALISMEN.

Supermaktene truer også Norge. Skulle det bryte ut krig i Europa, vil ikke Norge bli holdt utenfor. Norge har en viktig plassering strategisk, så ingen av de to supermaktene vil overlate det til den andre. De eneste isfrie havnene til Sovjet i Europa ligger ved grensa til Norge, og Sovjet er avhengig av passasje i Barentshavet. Med baser i Norge vil Sovjet stå langt sterkere i kampen om resten av Europa. Også for USA har Norge stor betydning. Fra Norge kan de avskjære den Sovjetiske marine, og de ligger tett innpå sjølve Sovjet. Men det er ikke bare beliggenheten som er viktig. Norge er rikt på naturressurser, særlig oljen har stor betydning. Olje er av avgjørende betydning i moderne kriger. Også de andre naturressursene som fisk, mineraler og elektrisk kraft er fristende bytte for imperialismen. Ikke bare USA og Sovjet er interessert i Norge, EEC-imperialistene har store økonomiske interesser i Norge. De har investeringer i Norge, og etter at det ble funnet olje i Nordsjøen har Norge blitt enda mer ettertrakta av EEC-imperialismen.

Norge er også en del av det imperialistiske systemet. Det deltar i NATO som

er USA-imperialismens fremste våpen i området rundt Atlanterhavet. NATO har forsynt Portugal med våpen, noe som har gjort det mulig for Portugal å fortsette sin kolonikrig helt til nå. NATO sto bak fascist-kuppet i Hellas i 1967. For ethvert NATO-land finnes det en kupp-plan. I 1967 klarte avisa Orientering å avsløre deler av denne kupp-planen, som også gjelder for Norge. McConnel-planen: »Om det blir nødvendig å slå ned væpnet vold eller opprør kan blant annet de amerikanske styrker ta forholdsregler som den amerikanske militære sjef mener det er nødvendig, enten på egenhånd eller i samråd med regjeringen i det enkelte land.» At NATO øver seg i kupp og i å slå ned uro i medlemslanda viser øvelsene »Good Heart», Strong Express» og »Wintex» som ble avslørt i avisa Klassekampen. NATO er en militær organisasjon som kun tjener imperialismens interesser.

NORGE ER SJØL ET IMPERIALISTISK LAND.

Norge har egne imperialister som eksporterer kapital til andre land. I Indonesia har P.T. Guru fabrikker som produserer emballasje. Det er lønnsomt å investere der, jorda er billig og arbeiderne har sultelønninger. Kapitalistene er også sikret sin profitt gjennom det reaksjonære styre. I Malaysia har Viking A/S etablert en fottøyfabrikk. Jørgen S. Lien i Bergen slo seg konkurs, kjøpte opp bedriften igjen for en billig penge og flyttet hele kapitalen til Nord-Irland. Spesielt har Norge gjort seg bemerkta som et av de landa som sterkest har prøvd å hindre de fattige landa i å bygge opp sin egen handelsflåte. U-landa har bare 7 % av verdens handelsflåte, mens hele 55 % av varetransporten med skip går fra U-landa.

Oljeforekomstene utenfor norskekysten vil føre til at norsk imperialisme vil øke enormt i åra som kommer. Norske oljeselskaper engasjerer seg rundt om i verden sammen med store utenlandske selskaper i jakten på olje. Men mye viktigere enn det er DNA-ledelsens planer om en norsk stats-imperialisme. Rundt 80-åra regner Per Kleppe (finansminister i DNA-regjeringa) med at den statlige kapitaleksporten vil bli ca. 6 milliarder kroner årlig. Kleppe uttalte i et intervju med tidsskriftet NOROIL nr. 2 1974: »Vi må også vurdere direkte eksport av kapital i form av finansinvesteringer eller realinvesteringer i utlandet. En grunn til å gjøre slike investeringer er at oljen er en forgjengelig ressurs. Ved investeringer i utlandet kan en dessuten få spredt inntektene over et lengere tidsrom.» Konkret mener han at etter at oljeressursene i Norge er tømt, kan Norge fortsette å få inn kapital ved profitt av investeringene i utlandet. Rein imperialisme.

Imidlertid vil den olje-politikken som nå føres også føre til at Norge blir enda mer avhengig av andre imperialistmakter. En ensidig satsing på olje-industrien som nå skjer går på bekostning av andre næringsgreiner. Det svekker allsidigheten i næringslivet og gjør oss mindre sjølberga. Norge blir avhengig av å øke importen av nødvendighetsvarer fra andre land.

NORGE ER UTBYTTA AV IMPERIALISMEN.

Norge er hardt infiltrert av utenlandsk kapital, omlag 30 % av industrikapitalen er i utenlandsk eie. Viktige norske bedrifter er helt eller delvis eid av utenlandske monopoler. Norsk Hydro har f.eks. 30 % fransk kapital. Betydelige norske kraftressurser og arbeidskraft går med til å produsere råvarer og halvfabrikata som i sin helhet går ut av landet. Dette gjelder selskaper som Falconbridge, Norsk Alcoa, Sulitjelma Gruber og Sør-Norge Aluminium.

Militært er Norge underlagt NATO, som har full tilgang til alle militære hemmeligheter og anlegg.

ENHETSFRONTEN MOT SUPERMAKTENE.

Verdensfreden kan bare vinnes gjennom folkets kamp i alle land, ikke ved å tryggle imperialistene om den. Og de undertrykte folk og nasjoner har etter den andre verdenskrig i stadig økende grad tatt opp kampen mot imperialismen og supermaktene. Frigjøringskriger og nasjonale opprør er det som har preget de siste 25 år. Kina kastet imperialismen for godt ut av landet i 1949. Det vietnamesiske folket slo den franske imperialismen for godt i 1954, men supermakta USA overtok Frankrikes rolle. Men det vietnamesiske folket fortsatte sin rettferdige kamp for frihet og uavhengighet og har vunnet store seire over USA-imperialismen.

I Algerie kjempet folket aktivt mot Frankrikes koloniherrdømme og ble en selvstendig nasjon i 1962. Over hele Afrika har det etter krigen vært en rekke vellykkede nasjonale reisninger som har kasta det direkte koloniale herredømmet av seg.

Frigjøringsbevegelser som FRELIMO og PAIGC har i en årrekke ført harde kamper mot Portugals blodige kolonipolitikk i Afrika. I Latin-Amerika kjemper i dag en rekke frigjøringsbevegelser over hele kontinentet. I Midt-Østen kjemper palestinerne en hard kamp mot Israel for å opprette en fri og sjølstendig palestinsk stat igjen.

De undertrykte nasjonene har også i økende grad organisert seg mot supermaktene. Et uttrykk for det er Organisasjonen for Afrikansk Enhet (OAU), Organisasjonen for de oljeproduserende land (OPEC), og sammenlutningen av de kopperproduserende land (CIPEC). De har begynt å stille krav og presse supermaktene, noe olje-boikotten var et uttrykk for. Også det teknologiske og økonomiske samarbeidet mellom U-landa øker. Viktig er det at de diplomatiske forbindelsene mellom dem er blitt styrket de seinere åra. De kan stå samlet mot supermaktene i viktige internasjonale spørsmål og på den måten presse supermaktene. Denne enheten som stadig bygges ut, sammen med frigjøringsbevegelsenes seire i en rekke land fører imperialismen opp i krise på krise fordi imperialismen bygger hele sitt system på utbytting av disse landa. Hovedtendensen i verden i dag er revolusjon og frigjøring fra supermaktenes dominans. Revolusjonen vil tilslutt rydde av veien de grunnleggende motsigelsene i verden og sikre en varig fred.

KINA OG FRONTEN MOT SUPERMAKTENE.

Folkerepublikken Kina regner seg sjøl som et u-land og som en del av den tredje verden. Det støtter alle undertrykte folk og nasjoner som kjemper mot imperialism og utbytting. Det har lenge ført en utenrikspolitikk med sikte på å mobilisere alle krefter i verden mot USAs og Sovjets verdensdominans. I de senere åra har Kina opprettet diplomatiske forbindelser med et stort antall stater. Og det går i spissen for å utvikle de diplomatiske enhetsbestrebelsene mot USA og Sovjet. En slik enhet er av den største betydning om u-landa og de vestlige kapitalistiske landa som sjøl blir dominert og trua av USA og Sovjet skal bli noen virkelig kraft mot supermaktene. Kina bygger hele sitt diplomatiske arbeid opp etter disse linjene. I denne enhetsfronten mot USA og Sovjet mener Kina at landa i den tredje verden utgjør hovedstyrken. Disse landa ønsker sjølstendighet og folkene ønsker revolusjon. De objektive mulighetene for revolusjon i disse landa vil være mye større jo mindre innflytelse de to supermaktene har i landet.

VÅR KAMP MOT IMPERIALISMEN.

Norge er en del av det imperialistiske verdenssystemet, men er også utbyttet av de større imperialistiske maktene. USA dominerer i dag Norge både militært, økonomisk og gjennom politisk press på regjering og storting, men i dag trues Norge også av den nye store imperialismakta Sovjet. En imperialistisk verdenskrig vil i aller høyeste grad også true vår eksistens. Som kommunister må vi derfor aktivt arbeide for å svekke de to supermaktene som truer hele verden med krig. Vi må aktivisere vårt solidaritetsarbeid for de undertrykte nasjoner som i dag er i aktiv kamp mot supermaktene. At solidaritetsarbeidet gir resultater har betydningen av Vietnam-arbeidet tydelig vist.

Vi må derfor øke støtten til det palestinske folkets kamp. Vi må bekjempe NATO-medlemskapet og bygge opp en enhetsfront mot begge supermaktene. Flere og flere må bli klar over den krigstruselen Sovjet representerer.

Norge må gjøre seg mest mulig uavhengig av imperialismaktene. Vi må arbeide for at Norge blir mest mulig sjølberga. Det betyr at vi må motarbeide den politikken regjeringa og monopolkapitalen fører med å legge ned flere og flere gårdsbruk, arbeide mot oljepolitikken som føres.

Den beste garanti mot overgrep fra imperialismen er den sosialistiske revolusjon i Norge. Et konsolidert og samlet folk vil i stor grad virke avskrekkende på en imperialismakt. Også de har lært av historia og sett hvilken enorm kraft et samlet folk utgjør.

Det eneste som kan hindre den imperialistiske krigen er revolusjonen i vårt land og i andre land. Bare den vil rydde av veien de grunnleggende motsigelser i verden i dag.

KAMP MOT ALL IMPERIALISME!

KAMP MOT SUPERMAKTENE USA OG SOVJET!

Tilleggs litteratur til emnet om imperialismen.

1. *Lenin. Imperialismen.*
2. *Røde Fane nr. 4–5 1974: Sovjet i dag.*
3. *Kina og Vi nr. 5–7 1974: Kinas utenrikspolitikk.*
Teng Hsiao-pings tale i FN 10/4 – 1974.

SPØRSMÅL TIL DISKUSJON.

1. Hva er det som kjennetegner imperialismen?
Finn eksempler på imperialistisk politikk.
2. Er det riktig å si at Sovjet er en imperialistisk stat?
3. Hvilken rolle spiller den internasjonale enhetsfronten mot de to supermaktene USA og Sovjet? Kom med eksempler på enhetsfronter og frigjøringskriger som har hindret imperialismens ekspansjon i utlandet og her hjemme.
4. Hvordan kan vi best mulig styrke det anti-imperialistiske arbeidet?
Hva kan hver enkelt av dere i studiesirkelen gjøre for å styrke anti-imperialisme arbeidet?

1. Kosygin: Statsplan for det sovjetiske folkehusholdningens utvikling 1965.
Rapport på SSSRs høyeste sovjets møte 9/12-64.

² UTDRAG FRA RØD UNGDOMS ARBEIDSPROGRAM.

»Dagens Sovjet er et kapitalistisk samfunn der arbeiderklassen mangler de mest elementære borgerlig-demokratiske rettigheter som ytringsfrihet, retten til å utgi trykte skrifter, demonstrere eller organisere seg. Arbeiderne har heller i ingen reell makt i fagforeningene som er helt integrert i det borgerlige statsapparatet.

Folkets opposisjon blir slått ned med vold, streiker mot den kapitalistiske utbyttinga blir møtt med køller og geværer. Selv innesperring på sykehus tas i bruk for å knekke motstanden. Nasjonale minoriteter undertrykkes og forfølges, akkurat som i tsartida. Derfor er det riktig å karakterisere regimet som et borgerlig, fascistisk klasse-diktatur.»

møte 4:

STATEN OG

REVOLUSJONEN

MØTE 4. STATEN OG REVOLUSJONEN.

Spørsmålet om staten er viktig for alle progressive. Samtidig er det lite annet som er blitt så tåkelagt og tilslørt av borgerskapets ideologer. Dette har ført til at synet på statens rolle også bestandig har vært splitta innafor arbeiderbevegelsen. De synspunktene vi legger fram til dette møtet skiller seg sterkt fra det f.eks. SV står for i dette spørsmålet.

STATEN: ET UTTRYKK FOR KLASSEMOTSETNINGENES UFORSONLIGHET.

I sin forelesning om staten, slår Lenin fast at staten ikke har eksistert til alle tider, men først oppsto som et resultat av at samfunnet blei delt i klasser. For at den herskende klassen skulle beholde sin makt og hindre de undertrykte massene fra å gjøre opprør, trengte den et redskap for å dempe klassekampen. Men for at dette redskapet skulle bli «godtatt», måtte det tilsynelatende være noe som sto *over* klassene, som var *nøytralt* i forhold til klassekampen, mens det *i virkeligheten* var den herskende klassens redskap *mot* de undertrykte klassene. Dette redskapet var staten. Staten har alltid vært, og vil aldri være noe annet enn den herskende klassens redskap for å opprettholde sin makt i samfunnet. Dette gjelder også for den sosialistiske staten.

DEN BORGERLIGE HÆREN.

Hæren er den viktigste delen av statsapparatet, slår Lenin videre fast. Med det mener han at til sjuende og sist hviler all makt på våpenmakt. Eller som Mao Tsetung sier: *»Enhver kommunist må forstå den sannhet at den politiske makt vokser rett ut av geværløpet.»*

I fredeligere perioder når klassekampen ikke er særlig skjerpa, er ikke dette så tydelig for folk flest. Men når klassekampen blomstrer opp og blir tilspissa og borgerskapet føler sin makt truet, viser den sitt sanne ansikt og setter hæren inn mot folket. Et groteskt eksempel på dette er Chile.

Norge er medlem av NATO. Rød Ungdom er mot NATO. Men det betyr ikke at vi trur at en utmelding av NATO vil endre det faktum at den borgerlige hæren er monopolkapitalens redskap mot folket. Norge blir ikke mindre kapitalistisk om vi melder oss ut av NATO. Sverige er *ikke* medlem av NATO, men samtidig er Sverige et av Europas mest opprusta land.

OM STATLIG EIENDOM OG DRIFT UNDER KAPITALISMEN.

Under monopolkapitalismen slik vi kjenner den bl.a. fra Norge i dag, er det en stadig sterkere tendens i retning av at staten går inn som eier av produksjonsmidler i industri, bergverk osv. (F.eks. at staten eier Statoil, Norsk Hydro, Jernverket m.m.) Dette blir av folk som kaller seg både sosialister og kommunister bevisst og ubevisst blandet sammen med det kravet at *under sosialismen* skal produksjonsmidlene være samfunnsmessig, statlig eiendom. For disse blir da Norsk Hydro et uttrykk for sosialistisk eiendom.

Dette er på ingen måte riktig. Norge er et klassesamfunn, og den borgerlige staten er monopolkapitalens redskap for å opprettholde seg sjøl og sin makt. De statlige bedriftene skiller seg *ikke* ut fra monopolkapitalens egne bedrifter. Tvert imot; de er så sterkt sammenfiltra at det er vanskelig å skille dem. Under kapitalismen er *all produksjon* dirigert ut fra behovet for profitt, og ikke som under sosialismen hvor folkets behov er rettesnor for produksjonen. Den statsmonopolistiske produksjonen under kapitalismen har ikke noe med sosialisme å gjøre.

VÆPNA REVOLUSJON.

Går veien til sosialismen gjennom reform eller revolusjon? Gjennom hele arbeiderbevegelsens historie har det vært kamp mellom disse to linjene. Reformistene har alltid hevdet at sosialismen kan vinnes ved at en driver parlamentarisk arbeid, ved at en »plasserer demokratiske personer i statsapparatet», at sosialismen kan innføres ved stortingsvedtak. Om dette, og om andre teorier med samme innhold, sier Josef Stalin: *»Hva er det avgjørende middel ved hvis hjelp proletariatet kan styrte det kapitalistiske system? Dette middel er den sosialistiske revolusjon. Streiker, boikott, parlamentarisme, manifestasjoner, demonstrasjoner – alle disse kampformene er bra midler til å oppdra og organisere proletariatet. Men ikke et eneste av disse midlene er i stand til å tilintetgjøre den bestående ulikhet. Alle disse midlene må konsentrere seg til et avgjørende hovedmiddel. Proletariatet må reise seg og gå til besluttsomt angrep på borgerskapet for å tilintetgjøre kapitalismen fra grunn av. Den sosialistiske revolusjon er nettopp dette hovedmiddel.»*

Dette er det kommunistiske synet på dette spørsmålet, og det står i skarp motsetning til f.eks. SVs teorier om fredelig overgang.

Men hva er det som gjør *væpna* revolusjon nødvendig? Reformistene har alltid framstilt det som om det forelå et valg mellom fredelig overgang og *væpna* revolusjon. På den måten prøver de å få kommunistene til å se spesielt krigerske ut. Det reformistene underslår eller totalt mangler, er ei analyse av staten. De har på ingen måte nyttiggjort seg av de oppsummeringene som arbeiderbevegelsen har kunnet trekke fra klassekampens historie.

Slik oppsummerer Mao Tsetung dette:

»Ut i fra den marxistiske teorien om staten er hæren hoveddelen av statsmakten. Den som vil erobre statsmakten og beholde den må ha en sterk hær. En del personer driver gjon med oss og kaller oss tilhengere av 'teorien om krigens allmakt'. Ja, vi er tilhengere av den revolusjonære krigens allmakt. Det er ikke dårlig, det er utmerket, det er marxistisk. Ved geværenes hjelp har det russiske kommunistpartiet innført sosialismen, og vi vil skape den demokratiske republikk. Klassekampens erfaringer i den imperialistiske epoke viser at arbeiderklassen og de arbeidende massene bare kan beseire de væpnede borgerskap og godseierne med våpen i hånd – i den forstand kan en si at hele verden bare kan omdannes ved hieln av zeværet.»

Når reformistene beskylder oss for å være tilhengere av krig, legger de bevisst skjul på det faktum at:

»Alle kriger i historien deler seg i to slag: rettferdige og urettferdige kriger. Alle progressive kriger er rettferdige, mens kriger som hemmer framsteget er urettferdige. Vi kommunister er mot alle urettferdige kriger som hindrer framsteget, men vi er ikke mot de progressive rettferdige krigene. Vi kommunister er ikke bare ikke i mot rettferdige kriger, vi tar aktivt del i dem. Den første verdenskrigen var et eksempel på en urettferdig krig, hvor begge sider kjempet for imperialistiske interesser, og derfor tok alle verdens kommunister en avgjort og energisk stilling mot denne krigen. Kampen mot den slags krig må føres på følgende måte: Så lenge krigen ikke har brutt ut, må en gjøre alt for å hindre den. Men når krigen først har brutt ut, må en nytte enhver mulighet til krig mot krigen, dvs. en urettferdig krig møtes med en rettferdig krig.» (Mao Tsetung)

Dette er det kommunistiske synet på krig. Et godt bevis på reformistenes falskhet i dette spørsmålet, er at mens kommunistene tok et konsekvent standpunkt mot den første verdenskrig, stemte alle datidas reformister for krigsbevilgninger!

CHILE.

Chile blei lenge brukt som et eksempel på at det gikk an å gjennomføre sosialismen ved fredelige midler. Men Allende, som blei kalt «den første folkevalgte marxistiske president», gikk imot en av den marxistiske teoriens viktigste deler: nemlig teorien om staten. Som Lenin slo fast er staten ikke noe annet enn den herskende klassens redskap til å opprettholde sin makt. Og videre at statens viktigste del er den væpna makta: hæren. Det tok ikke den chilenske folkefronten hensyn til. Den var ikke villig til å væpne folket. Den var heller ikke villig til å avvæpne den borgerlige hæren. Dermed var den chilenske herskerklassens viktigste våpen hele tida intakt. Dette fikk katastrofale følger for det chilenske folket.

Det er viktig å lære av Chile. For eksemplet Chile viser tydelig hvem det er som er «uansvarlige» i spørsmålet om revolusjon: Er det de som står fast på at sosialismen bare kan vinnes ved våpenmakt, eller er det de som spiller hasard ved å se bort fra statens klassekarakter?

Litteratur til møtet: »Staten» av Lenin. (trykt i dette heftet)

Spørsmål til diskusjon:

1. Er det riktig å si at staten i dag er et redskap for monopolkapitalen, er det sann at den er nøytral og står over klassene?
2. Er det riktig at hæren er den viktigste delen av statsapparatet?
Hvordan kan vi si at den borgerlige hærens grunnleggende funksjon er å opprettholde kapitalens herredømme, dvs. å være retta mot »indre fiender»? Hvilken rolle spiller NATO i dette bildet?
3. Vi hevder at den borgerlige statens erstatning med den proletariske er umulig uten en væpna revolusjon. Folk innafor SV mener at sosialismen kan innføres ved stortingsvedtak. Sett disse to synene opp mot hverandre. Trekk inn erfaringer fra f.eks. Sovjet, Kina, Chile og andre steder.
4. Hvorfor er det viktig å ta stilling til væpna revolusjon allerede i dag?

møte 5:

PROLETARIATETS

DIKTATUR

MØTE 5: PROLETARIATETS DIKTATUR

Oppsummeringa av arbeiderklassens kamp i over hundre år har vist at spørsmålet om proletariats diktatur er et av kjernepunktene i arbeiderklassens teori, marxismen-leninismen.

I et brev til Weidemeyer (tysk sosialdemokrat) skrev Marx i 1852 følgende: *»Hva meg angår, så er det ikke min fortjeneste å ha oppdaget klassenes eksistens i det moderne samfunn, og heller ikke kampen mellom dem. Borgerlige historikere har lenge før meg skildret den historiske utvikling av denne klassekampen, og borgerlige økonomer – klassens økonomiske anatomi. Det nye jeg gjorde, var å bevise: 1) at eksistensen av klasser bare er knyttet til bestemte historiske faser i produksjonens utvikling, 2) at klassekampen nødvendigvis fører til proletariats diktatur, 3) at dette diktaturet selv bare utgjør overgangen til avskaffelsen av alle klasser og til et klasseløst samfunn. . .»*

Med utgangspunkt i dette sitatet understreker og utdyper Lenin Marx' teori: *»Å innskrenke marxismen til læren om klassekampen betyr å beskjære marxismen, forvrengte den, redusere den til noe som er akseptabelt for borgerskapet. Bare den er marxist som utstrekker erkjennelsen av klassekampen til erkjennelsen av proletariats diktatur.»*

Som det framgår av disse sitatene er dette emnet så grunnleggende og viktige for enhver som ønsker et sosialistisk Norge at det ikke går an å hoppe bukk over det, slik endel folk (bl.a. i SV) faktisk prøver.

Litteratur til møtet: Tron Øgrim: Proletariats demokratiske diktatur (trykt i dette heftet)

Tillegglitteratur til møtet:

- *»Hvordan stålet ble herda»* Av Ostrovski. (Roman om revolusjonen og bygginga av sosialismen i Sovjet).
- *»Revolusjonen går videre»*. Av Jan Myrdal. (God og lettlest bok om Kina.)
- *»Staten og revolusjonen»*. Av Lenin.
- *SUKP(b)s historie*.
- *AKP(m-l)s partibok*.

Spørsmål:

1. Er det riktig at bare proletariatets diktatur betyr demokrati for folket?
Diskuter om det er folket som styrer eller om det er klassesdiktatur i kapitalistiske land med borgerlig demokratiske rettigheter som i Norge?
2. Diskuter om klassekampen fortsetter under sosialismen og hva den retter seg mot?
3. Hvorfor er metoden med kritikk og sjølkritikk så viktig under proletariatets diktatur og i enhver kommunistisk organisasjon?
4. Er det viktig å propagandere for proletariatets diktatur i dag? Hvordan kan vi føre ut en god propaganda for dette?

møte 6: KLASSESTAND- PUNKTET OG OPPSUMMERING AV SIRKELEN

MØTE 6: KLASSESTANDPUNKT OG OPPSUMMERING AV SIRKELEN

1. KLASSESTANDPUNKTET

Under imperialismen er monopolkapitalen tvunget til å sikre seg maksimal (størst mulig) profitt. Dette er en objektiv økonomisk lov. Monopolkapitalen forsøker derfor hele tida på forskjellige måter å øke utsuginga av arbeiderklassen. Arbeiderklassen sine interesser står i uforsonlig motstrid til dette. Det vil derfor alltid pågå klassekamp. Denne klassekampen skaper bevissthet hos arbeiderklassen om at arbeiderne i fellesskap står *mot* kapitalistene, de erfarer at samlet gjør sterk, et solidaritet i kampen er nødvendig osv. Dette er uttrykk for arbeidernes klassestandpunkt.

En arbeider stiller seg nødvendigvis mot kapitalistene for å forsvare sine egne interesser. Bare et lite mindretall kan gjøre seg forhåpninger om å komme opp i borgerskapets rekker (f.eks. noen i AP/LO-toppen). Slike karrierister sviker arbeiderklassens interesser og har inntatt borgerskapets klassestandpunkt!

Borgerskapet søker å vinne det arbeidende folkets ungdom for sine ideer. De vil hindre enheten mellom ungdommen og det arbeidende folket. Alle kjenner vi til deres streberskole og ideer som «alle kan vi arbeide oss fram og opp her i livet», fattiggutten som startet med to tomme hender og i dag er bedriftseier.

I tillegg arbeider storborgerskapets ungdomsorganisasjon Unge Høyre o.a. aktivt blant ungdommen for å hindre solidariteten med arbeiderklassen. Videre søker de gjennom sin propaganda, sine organisasjoner og sin oppmuntring til strebing å få ungdom til å vende seg mot arbeiderklassen å innta borgerskapets klassestandpunkt.

Klassestandpunktet er helt avgjørende for alle revolusjonære: på hvilken side vil du stille deg, hvem vil du tjene: arbeiderklassen eller borgerskapet?

Et proletært klassestandpunkt er å stå på arbeiderklassen sitt standpunkt og å tjene arbeiderklassen i sine handlinger. Mao Tsetung sier om dette: *«Hvordan skal vi bedømme om et ungt mennesket er en revolusjonær? Hvilken målestokk skal en bruke når det gjelder et slikt ungt mennesket? Det fins bare et kriterium, nemlig om han er villig til eller ikke villig til å smelte sammen med arbeidernes og bøndernes brede masser og om han gjør det i praksis. Hvis han er villig til å gjøre dette og også faktisk gjør det, da er han en revolusjonær. Hvis han idag vil slutte lag med arbeider- og bondemassene, så er han idag en revolusjonær. Men hvis han i morgen ikke vil gjøre dette, eller går inn for å undertrykke det jevne folk, da er han allerede blitt en ikke-revolusjonær eller en kontrarevolusjonær.»* En ungdom (f.eks. en skoleelev) kan nettopp «slutte lag med arbeidernes og bøndernes brede masser» ved å stille seg på deres side i klassekampen. Mao har enkelt formulert det proletære klassestandpunktet i parola: Tjen folket! I artiklene «de tre mest leste» peker Mao på at dette innebærer: alltid å arbeide for folkets interesser, for revolusjonen. At vi

må ha tillit til folket og støtte oss på folket. At vi aldri må være redd for å motta kritikk for feil og mangler, fordi korrigering av disse er i folkets interesse. Videre viser Mao i et klart billedspråk at vi aldri må vakle i tilliten til at folket vil vise seg å gå framover med oss. Vi må være forberedt på langvarig arbeid. De »bergene» som tynger det norske folket forsvinner ikke av seg sjøl, de må »graves» vekk. Endelig peker Mao på at å stille seg på proletariatets klassestandpunkt ikke bare betyr å stille seg på den nasjonale arbeiderklassen sin side. Det betyr samtidig å forene seg med arbeiderklassen og de undertrykte folkene i alle land. Den kampen de fører er av avgjørende betydning for om vår egen kamp skal lykkes.

Noen tror at en kan stille seg nøytral i klassekampen. Men er dette mulig? Er ikke nettopp borgerskapets politikk enten å vinne det arbeidende folket sin ungdom som aktive reaksjonære *eller* å passivere folkets ungdom? Ved å stille seg »nøytral» har du da ikke svekket det arbeidende folkets kampkraft og i praksis godtatt borgerskapets diktatur? Mao peker klart på at alle tanker, holdninger og handlinger har klassestempel. Ingen kan påstå å være nøytrale. Noen ungdommer stiller sine egne personlige interesser i høysetet. Dette vil også enten lede til jakt etter en borgerlig karriere eller til såkalt »nøytralitet» i klassekampen. Mao sier om kommunistene: *»En kommunist må aldri og ikke under noen omstendigheter la personlige interesser komme i første rekke, men la dem være underordnet nasjonens, folkemassenes interesser. Derfor må egoisme, passivitet, korrupsjon og jag ettet rampelyset osv. møtes med den dypeste forakt. Aktes høyt må bare slik som uselvisk pliktoppfyllenhet, handlingsdyktighet og flid, oppofring i samfunnsinteressenes tjeneste og samvittighetsfullt og seigt arbeid.»* Egoisme er således uforenlig med det proletære klassestandpunktet nettopp fordi ikke det arbeidende folket sine interesser danner utgangspunktet for arbeidet, men ens egne snevre personlige interesser.

Dette er viktig og grunnleggende, men for at ikke dette skal bli rein idealisme må vi diskutere og ta hensyn til at alle folk, arbeidsfolk og revolusjonære har en rekke borgerlige ideer. Gjennom skolen og hele det borgerlige samfunnet med sine massemedia og propaganda påvirkes alle av borgerskapets ideer. Borgerskapet prøver m.a.o. å undergrave arbeiderklassens proletariske klassestandpunkt. Klassestandpunktet er noe en må kjempe med. Ingen er født rød og forblir rød for bestandig av seg sjøl.

En kan ikke tilegne seg et skikkelig klassestandpunkt ved studier aleine. Det er framfor alt ved å delta i klassekampen på det arbeidende folket sin side at en lærer å innta et konsekvent proletært klassestandpunkt. *»Det er massene som er de virkelige heltene»*, sier Mao. Sjøl om noen revolusjonære skulle svike arbeiderklassen, vil kampen for frigjøring fortsette. Kapitalismen har sjøl skapt sine banemenn, proletariatet.

II. BLI MED I RØD UNGDOM!

Rød Ungdom vil konsekvent arbeide for interessene til det arbeidende

folket og dens ungdom. Vi har som formål å tjene folket. Vi vil reise ungdommen til kamp og seier for sine interessekrav i dag, og arbeide for at ungdommen skal ta del i den sosialistiske revolusjonen og oppbygginga under sosialismen. Vi har en historie vi er stolte av, vi har utgjort kjerna i kamper for »et sted å være», husokkupasjoner, solidaritetsarbeid, streiker på skolene, vi har stått for kamplinja. Rød Ungdom har sloss mot Unge Høyre, revisjonister og for revolusjon. Vi er sikre på at vi har utretta mye i folkets tjeneste.

Men likevel må vi slå fast at svært mange oppgaver er uløste. Unge Høyre må slås på defensiven, arbeiderungdommens kamp må styrkes, solidariteten med verdens folk blant ungdommen skal bli sterkere, skoleungdommens interesseorganisasjoner må gjøres til virkelige kamporganisasjoner, jentene må organiseres til kamp, revisjonismen må avsløres. Oppsummeringa kunne gjøres mye lenger, ikke minst vil også lokale oppgaver stille seg på dagsorden i tillegg. Skal oppgavene løses kreves det økt innsats av Rød Ungdom. Erfaringene viser at bare kommunistene makter å gå i spissen for å utløse massenes kamp. Vi vet alle at fienden er sterk og velorganisert. Vi kan ikke møte denne fienden splitta en for en. Sammen står vi sterkere. Uten en revolusjonær fortropp vil kampen føres på avveier og lide nederlag.

Litteratur til møtet:

»De tre mest leste» av Mao Tsetung

Spørsmål:

1. Diskuter utifra egne erfaringer og arbeidet i studiegruppa om det er sånn at alle ideer og handlinger har klassestempel, dvs. at de enten tjener arbeiderklassen eller borgerskapet.
2. Hva hindrer deg som ikke er medlem i å bli medlem i Rød Ungdom?
3. Diskuter hvordan sirkelen har fungert til å styrke deltakernes politiske forståelse og evnen til å tjene folket i praksis.

Ta opp kritikk av de enkelte møtene eller spørsmåla som du mener det har vært feil ved eller dårlig lagt fram, og send inn kritikken til Rød Ungdom.

DEL 2:

litteratur

MARX/ENGELS: MANIFESTET (kap.1)

Et spøkelse er på ferde i Europa — kommunismens spøkelse. Alle makter i det gamle Europa har forent seg til en hellig hetsjakt mot dette spøkelset: Paven og tsaren, Metternich og Guizot, franske radikale og tysk politi.

Hvor er det opposisjonsparti som ikke har blitt skjelt ut av sine regjerende motstandere for å være kommunistisk? Hvor er det opposisjonsparti som ikke har slynget denne brennemerkenne bebreidelsen tilbake både mot mer framskredne opposisjonsfolk såvel som mot sine reaksjonære motstandere?

Av denne kjensgjerningen går det fram to ting.

Kommunismen blir allerede anerkjent av alle europeiske makter som ei makt.

Det er på høy tid at kommunistene overfor hele verden åpent framlegger sitt syn, sine mål, sine tendenser og stiller opp mot eventyrene om kommunismens spøkelse et manifest fra partiet sjøl.

Med dette formål har kommunister av ulike nasjonaliteter samla seg i London og gjort utkast til det følgende manifest som vil bli offentliggjort på engelsk, fransk, tysk, italiensk, flamsk og dansk.

I. BORGERE OG PROLETARER¹⁾

Historia om alle samfunn som har bestått til nå²⁾ er historia om klassekamper.

Fri mann og slave, patrisier og plebeier, baron og livegen, laugsborger³⁾ og svenner; kort sagt undertrykker og undertrykt har stått i stadig motsetning til hverandre, ført en uavbrutt, snart skjult, snart åpen kamp, en kamp som hver gang endte med en revolusjonær omdanning av hele samfunnet eller med en felles undergang for de kjempende klassene.

I historias tidligere epoker finner vi nesten overalt en fullstendig inndeling av samfunnet i ulike stender, ei mangfoldig oppdeling av de samfunnsmessige stillinger. I det gamle Rom har vi patrisiere, riddere, plebeiere, slaver; i middelalderen føydalherrer, vasaller, laugsborgere, svenner, livegne og dessuten igjen særskilte inndelinger innafor nesten alle disse klassene.

Det moderne borgerlige samfunn, som har gått fram av føydalsamfunnets undergang, har ikke oppheva klasse-motsetningene. Det har bare satt nye

1) Med borgere menes her klassen av moderne kapitalister, eierne av midlene til den samfunnsmessige produksjonen og kjøperne av lønnsarbeid. Med proletarer, klassen av moderne lønnsarbeidere, som sjøl ikke har noen produksjonsmidler og er redusert til å selge si arbeidskraft for å leve. (*Note av Engels til den engelske utgaven av 1888.*)

2) Det vil si all skreven historie. I 1847 var samfunnets forhistorie, den samfunnsmessige organisasjon som eksisterte forut for den nedskrevne historia, nærmest ukjent. Siden da har Haxthausen oppdaga felleseie av jord i Russland, Maurer har vist at det var samfunnsmessige grunnlag som alle teutoniske stammer historisk har utgått fra, og litt etter litt har man funnet at landsbykommuner har vært den primitive formen for samfunn overalt fra India til Irland. Den indre organisasjon til dette primitive, kommunistiske samfunn blei blottlagt i sin typiske form av Morgans store oppdagelse av ættens virkelige natur og dens forhold til stammen. Med oppløsninga av dette opprinnelige felleskapet begynner samfunnet å bli delt i særskilte og til slutt antagonistiske klasser. Jeg har forsøkt å følge denne oppløsningsprosessen i »Familiens, privateiendommens og statens opprinnelse», 2. utgave, Stuttgart, 1886. (*Note av Engels til den engelske utgaven av 1888*)

3) Laugsborger, det vil si fullt medlem av et gilde, en mester, og ikke formann, innafor gildet. (*Note av Engels til den engelske utgava av 1888.*)

klasser, nye vilkår for undertrykking, nye former for kampen i stedet for de gamle.

Vår epoke, borgerskapets epoke, kjenneteknes imidlertid gjennom at den har forenkla klassemotsetningene. Hele samfunnet spalter seg mer og mer i to store, fiendtlige leire, i to store klasser som står direkte mot hverandre: borgerskap og proletariat.

Av middelalderens livegne utgikk by-småborgerne i de første byene, av dette småborgerskapet utvikla de første elementene til borgerskapet seg.

Oppdaginga av Amerika, sjøvegen rundt Afrika skapte nye jaktmarker for det oppkommende borgerskap. Det øst-indiske og kinesiske marked, kolonialiseringa av Amerika, handelen med koloniene, økinga av byttemidler og varer overhodet, ga handelen, skipsfarten, industrien et hittil ukjent oppsving og dermed det revolusjonære element i det oppsmuldrende føydale samfunn en rask utvikling.

Den føydale eller laugsmessige driftsmåte innafor industrien strakk ikke lengre til for de voksende behov som kom med de nye markedene. Manufakturen trådte i dens sted. Laugsmestrene blei fortrent av den industrielle middelstand, arbeidsdelinga mellom de ulike korporasjonene måtte vike for arbeidsdelinga innafor det enkelte verksted sjøl.

Men stadig vokste markedene, stadig økte behovet. Heller ikke manufakturen strakk til lenger. Da revolusjonerte dampen og maskineriet den industrielle produksjonen. I stedet for manufakturen kom den moderne storindustri, i stedet for den industrielle middelstand trådte de industrielle millionærene, sjefene for hele industrielle armeer, de moderne borgere.

Storindustrien har oppretta det verdensmarked som oppdaginga av Amerika bana veg for. Verdensmarkedet har gitt handelen, skipsfarten, samferdselen til lands ei umåtelig utvikling. Dette har i sin tur virka tilbake på utbredelsen av industrien, og i samme monn som industri, handel, skipsfart, jernbaner utbredte seg, utvikla også borgerskapet seg, økte sine kapitaler, trengte alle klasser som stamma fra middelalderen i bakgrunnen.

Vi ser altså hvordan det moderne borgerskap sjøl er et produkt av en lang utviklingsgang, ei rekke omveltninger i produksjons- og samkvemsmåten.

Hvert av disse borgerskapets utviklingstrinn blei fulgt av et tilsvarende politisk framsteg for det. Mens det var en undertrykt stand under føydalherrenes herredømme, blei det en bevæpna og sjølstyrt sammenslutning i kommunen¹⁾,

1) De oppkommende byene i Frankrike blei kalt »kommuner» til og med før de hadde tilkjempa seg lokalt sjølstyre og politiske rettigheter som »tredjestand» fra sine føydalherrer. I allmennhet er England her tatt som et typisk land for borgerskapets økonomiske

noen steder uavhengige byrepublikker (som i Italia og Tyskland)²⁹, andre steder »tredje skattepliktige stand» i monarkiet (som i Frankrike).³⁰ På manufakturens tid utgjorde det så motvekt mot adelen i standsmonarkiet eller det absolutte monarkiet, og hjørnestein i de store monarkier over hodet, og endelig, etter reisinga av storindustrien og verdensmarkedet, tilkjempa det seg det politiske eneherremonarkiet i den moderne representativstaten. Den moderne statsmakta er bare et utvalg som forvalter hele borgerskapets samla virksomhet.

Borgerskapet har, der det har kommet til makta, gjort slutt på alle føydale, patriarkalske, idylliske tilhøve. Det har ubarmhertig revet over de brokete føydalband som knytta mennesket til dets »naturlige foresatte», og ikke latt noe annet band tilbake mellom menneskene enn den nakne interesse, den kjensleløse »kontante betaling». Det har druknet det fromme svermeris, den ridderlige begeistring, det spissborgerlige vemods hellige gys i den egoistiske bereknings iskalde vann. Det har oppløst den personlige verdighet i bytteverdi, og i stedet for de utallige knesatte og hevdvunne friheter satt den ene samvitighetsløse handelsfrihet. Det har kort sagt i stedet for ei utbytting innhylla i religiøse og politiske illusjoner satt den åpne, skamløse, direkte, nakne utbytting.

Borgerskapet har avkledd all ærverdig virksomhet, som inntil nå har vært ansett med ærefrykt, dens helgenglorie. Det har forvandla legen, juristen, presten, dikteren, vitenskapsmannen til sin betalte lønnsarbeider.

Borgerskapet har revet vekk det rørende sentimentale sløret fra familieforholdet og redusert det til et reint pengeforhold.

Borgerskapet har avslørt hvordan den brutale kraftutfoldelsen som reaksjonen beundrer så høgt ved middelalderen, var passende utfyllt av det dørste dagdriveri. Først borgerskapet har vist hva menneskelig virksomhet kan få til. Det har fullført helt andre underverker enn egyptiske pyramider, romerske vannledninger og gotiske katedraler. Det har gjennomført helt andre tog enn folkevandringer og korstog.

Borgerskapet kan ikke eksistere uten å stadig revolusjonere produksjonsinstrumentene, følgelig produksjonsforholda og såleis samtlige samfunnsmessige forhold. Det fremste eksistensvilkåret for alle tidligere industrielle klasser

utvikling; for dets politiske utvikling – Frankrike. (*Note av Engels til den engelske utgava av 1888.*)

Dette var det navn som byborgerne i Italia og Frankrike ga sine by-fellesskap, etter at de hadde kjøpt eller tiltvunget seg de første rettigheter til sjølstyre fra sine føydalherrer. (*Note av Engels til den tyske utgava av 1890.*)

var derimot uendra bevaring av den gamle produksjonsmåten. Den stadige revolusjoneringa av produksjonen, den uavbrutte rystinga av alle samfunnsmessige tilstander, den evige usikkerheten og bevegelsen særkjenner borgerskapets epoke framfor alle tidligere. Alle faste, rotfesta forhold med sitt tilheng av gamle hevdvunne forestillinger og synsmåter går i oppløsning, alle nydanna forhold er forelda før de kan rotfeste seg. Alt standsprega og stillestående damper bort, alt hellig vanhelliges, og mennesket tvinges endelig til å se på sin livsstilling, sine gjensidige forbindelser med nøkterne øyne.

Behovet for ei stadig økende avsetning for sine produkter jager borgerskapet rundt hele jordkloden. Overalt må det slå seg ned, overalt sette seg fast, overalt knytte forbindelser.

Borgerskapet har gitt produksjonen og konsumpsjonen i alle land en kosmopolitisk karakter gjennom si utbytting av verdensmarkedet. Det har til de reaksjonæres store sorg revet det nasjonale fotfestet vekk under industrien. De urgamle nasjonale industrier har blitt ødelagt og ødelegges daglig. De fortrenges av nye industrier som det blir et livsspørsmål for alle siviliserte nasjoner å innføre: industrier som ikke lenger bearbeider innenlandske råstoffer, men råstoffer som tilhører de fjerneste strøk. Disse industriers produkter forbrukes ikke bare i landet sjøl, men i alle verdensdeler. I stedet for de gamle behov, som blei dekket ved landets egen produksjon framtrer nye som krever produkter fra de fjerneste land og klima for å tilfredsstilles. I stedet for den gamle, lokale og nasjonale, karrige sjøforsyning og avsondring kommer et allsidig samkvem, en allsidig innbyrdes avhengighet mellom nasjonene. Og som i den materielle, slik også i den åndelige produksjonen. De enkelte nasjoners intellektuelle frambringelser blir felleseie. Den nasjonale ensidighet og begrensing blir mer og mer umulig, og av de mange nasjonale og lokale litteraturer danner det seg en verdenslitteratur.

Borgerskapet river alle, også de mest barbariske nasjoner, med inn i sivilisasjonen ved hjelp av den hurtige forbedring av alle produksjonsinstrumentene, ved hjelp av den uendelige lettinga av samferdselsmidlene. De billige prisene på dets varer er det tunge artilleri som det nytter til å legge alle kinesiske murer i grus, som tvinger barbarenes mest hardnakke fremmedhat til å kapitulere. Det tvinger alle nasjoner til å tilegne seg borgerskapets produksjonsmåte om de ikke vil gå under. Det tvinger dem til å innføre den såkalte sivilisasjon hos seg sjøl, dvs. bli bursjoaer. Kort sagt: Det skaper seg en verden etter sitt eget bilde.

Borgerskapet har lagt landsbygda under byens herredømme. Det har skapt enorme byer. Det har i hog grad økt bybefolkningas antall i forhold til landbefolkninga, og såleis revet en betydelig del av befolkninga vekk fra landlivet

sløvhet. På samme vis som borgerskapet har gjort landsbygda avhengig av byene, har det gjort de barbariske og halvbarbariske land avhengig av de siviliserte, bondefolka av borgerfolka, østerlanda av vesterlanda.

Borgerskapet opphever stadig mer oppsplittinga av produksjonsmidla, eiendommen og befolkninga. Det har klumpa sammen befolkninga, sentralisert produksjonsmidlene og konsentrert eiendommen på få hender. Den nødvendige følgen av dette var den politiske sentraliseringa. Uavhengige, bare løst forbundne provinser med ulike interesser, lover, regjeringer og tollavgifter blei trengt sammen i en nasjon, ei regjering, en lov, en nasjonal klasseinteresse, ei tollgrense.

Borgerskapet har under sitt ikke fullt hundreårige klasseherredømme skapt mer massive og kolossale produksjonskrefter enn alle foregående generasjoner til sammen. Undertvingelse av naturkreftene, maskiner, bruk av kjemien i industri og jordbruk, dampskipsfart, jernbaner, elektrisk telegraf, oppdyrking av hele verdensdeler, klaring av elver for båttrafikk, hele befolkninger stampa fram av jorda – hvilket tidligere århundre kunne ane at slike produksjonskrefter lå slumrende i det samfunnsmessige arbeids skjød?

Vi har altså sett: De produksjons- og samferdselsmidler som danna grunnlaget for borgerskapets oppkomst, blei til i føydalsamfunnet. På et visst stadium i utviklinga av disse produksjons- og samferdselsmidlene svarte ikke lenger de forhold som føydalsamfunnet produserte og fordelte under, den føydale organisering av jordbruk og manufaktur, kort sagt de føydale eiendomsforhold, til de produktivkrefter som allerede var utvikla. De hemma produksjonen i stedet for å fremme den. De måtte sprenges, de blei sprengt.

I deres sted trådte frikonkurransen med den samfunnsmessige og politiske konstitusjon tilpassa den, med borgerklassens økonomiske og politiske herredømme.

For våre øyne foregår det en liknende bevegelse. De borgerlige produksjons- og samferdselsforhold, de borgerlige eiendomsforhold, det moderne borgerlige samfunn, som har trylla fram disse veldige produksjons- og samferdselsmidler, likner trollmannen som ikke lenger kan beherske de underjordiske maktene han har besverga fram. Alt i årtier har industriens og handelens historie bare vært historia om de moderne produktivkrefters opprør mot de moderne produksjonsforholda, mot de eiendomsforholda som utgjør livsvilkåra for borgerskapet og dets herredømme. Det er nok å nevne handelskrisene, som ved sin periodiske tilbakevending stadig mer truende setter spørsmålsteget ved hele det borgerlige samfunnets eksistens. Ved handelskrisene ødelegges regelmessig en stor del ikke bare av de frambrakte produkter, men også av de produktiv-

krefter som tidligere er skapt. Ved krisene bryter det ut en samfunnsmessig epidemi som ville ha sett ut som en meningsløshet for alle tidligere epoker – overproduksjonens epidemi. Samfunnet finner seg plutselig satt tilbake i en tilstand av momentant barbari. En hungersnød, en allmenn ødeleggingskrig, synes å ha avskåret det fra alle livsmidler. Industrien, handelen ser ut til å være tilintetgjort, og hvorfor? Fordi det har for mye sivilisasjon, for mye livsmidler, for mye industri, for mye handel. De produktivkreftene som står til dets rådighet, tjener ikke lenger til å utvikle de borgerlige eiendomsforholda³¹; tvert om har de blitt for mektige for disse forholda, de hemmes av dem. Så snart de overvinner denne hindringa, bringer de hele det borgerlige samfunnet i uorden, truer den borgerlige eiendommens eksistens. Borgersamfunnets forhold har blitt for trange til å romme den rikdommen de sjøl har skapt. Hvordan overvinner borgerskapet krisene? På den ene sida ved den framtvingne ødelegginga av en mengde produktivkrefter, på den andre sida ved erobring av nye markeder og grundigere utbytting av de gamle markedene. Altså hvordan? Ved at de forbereder enda mer omfattende og kraftigere kriser og minsker midlene til å forebygge krisene.

De våpen som borgerskapet har slått føydalismen til jorda med, retter seg nå mot borgerskapet sjøl.

Men borgerskapet har ikke bare smidd de våpen som bringer det sjøl døden, det har også frambrakt de menn som skal nytte disse våpnene – de moderne arbeiderne, *proletarene*.

I samme utstrekning som borgerskapet, dvs. kapitalen, utvikler seg, utvikler også proletariatet seg, den moderne arbeiderklassen, som bare lever så lenge den finner arbeid, og som bare finner arbeid så lenge deres arbeid øker kapitalen. Disse arbeiderne, som må selge seg stykkevis, er ei vare som enhver annen handelsartikkel og derfor på samme vis utsatt for alle vekslinger i konkurranse og alle svingninger på markedet.

Proletarens arbeid har gjennom utbredelsen av maskinene og ved arbeidsdelinga mista all sjølstendig karakter og dermed all tiltrekningskraft for arbeideren. Han blir bare et tilbehør til maskinen, og det kreves bare det enkleste, mest ensformige og mest lettlærte handgrep av ham. De kostnader, som arbeideren medfører, innskrenker seg derfor nesten bare til de livsmidler han trenger til sitt underhold og til forplantinga av sin rase. Men prisen på ei vare, altså også arbeidet,³² er lik dens produksjonskostnader. I samme grad som ubehaget ved arbeidet øker, synker derfor lønna. Ja enda mer, i samme forhold som maskiner og arbeidsdeling øker, tiltar også arbeidsmengden, enten ved øking av antallet arbeidstimer, eller ved øking av det arbeid som kreves i et

visst tidsrom, økt hastighet på maskinene osv.

Den moderne industrien har forvandla den patriarkalske mesters lille verksted til den industrielle kapitalists store fabrikk. Masser av arbeidere, stua sammen i fabrikken, blir organisert på soldatvis. Som menige industrisoldater blir de stilt under oppsyn av et fullstendig hierarki av underoffiserer og offiserer. De er ikke bare borgerklassens og borgerstatens slaver, de blir hver dag og hver time slavebundet av maskinen, av oppsynsmannen og framfor alt av den enkelte fabrikkborger sjøl. Jo åpnere dette despotiet erklærer vinning som sitt mål, desto mer smålig, hatefullt og forbitrende er det.

Dess mindre handarbeidet trenger av dyktighet og kraftutfoldelse, dvs. dess mer den moderne industri utvikler seg, jo mer fortrenses mannsarbeidet av kvinne- og barnarbeid. Kjønn- og aldersforskjeller har ikke lenger noen samfunnsmessig gyldighet for arbeiderklassen: Arbeiderne er bare arbeidsredskaper, som alt etter alder og kjønn betyr ulike kostnader.

Ikke før er utbyttinga fra fabrikantens side overfor arbeideren avslutta så langt at han kan få utbetalt lønna i kontanter, så overfalles han av andre deler av borgerskapet, huseieren, kjøpmannen, pantelåneren osv.

De som til nå har tilhørt de lavere lag av middelstanden, de småindustrielle, kjøpmenn og rentierer, håndverkere og bønder, alle disse klassene synker gradvis ned i proletariatet, delvis fordi deres lille kapital ikke strekker til for storindustriell drift og ligger under i konkurransen med de større kapitalistene, delvis fordi deres dyktighet gjøres verdiløs av de nye produksjonsmetodene. Slik rekrutteres proletariatet fra alle klasser i befolkninga.

Proletariatet gjennomgår forskjellige utviklingstrinn. Dets kamp mot borgerskapet begynner med dets eksistens. I begynnelsen kjemper de enkelte arbeidere, så arbeiderne i en fabrikk, så arbeiderne i ei arbeidsgrein på et sted mot den enkelte borger som utbytter dem direkte. De retter ikke sine angrep mot de borgerlige produksjonsforhold, men direkte mot sjølve produksjonsredskapene³³; de ødelegger de fremmede konkurrerende varene, de slår i stykker maskinene, de setter fyr på fabrikkene, de forsøker å vinne tilbake den tapte stillingen til middelalder-arbeideren.

På dette trinnet utgjør arbeiderne en masse som er spredt over hele landet og splitta av konkurransen. Massesamhold mellom arbeiderne er ennå ikke ei følge av deres egen forening, men ei følge av foreninga av borgerskapet, som for å nå sine egne politiske mål må sette hele proletariatet i bevegelse og ennå også er i stand til det. På dette trinnet kjemper proletarene altså ikke mot sine fiender, men mot sine fienders fiender, restene av det absolutte monarkiet, godseierne, de ikke-industrielle borgerne, småborgerne. **Hele** den historiske

bevegelsen er såleis konsentrert i hendene på borgerskapet. Enhver seier som vinnes på dette viset, er en seier for borgerskapet.

Men med utviklinga av industrien, vokser proletariatet ikke bare i antall, det blir trengt sammen i større masser, det vokser i styrke, og det kjenner dette i større grad. Proletariatet får mer og mer ensarta interesser og levevilkår, idet maskinene mer og mer visker ut ulikhetene i arbeidet og presser lønna ned på samme lave nivå nesten over alt. Den voksende konkurransen blant borgerskapet, og handelskrisene som følger av den, fører til stadig mer svingninger i arbeiderens lønn. Den uopphørlige forbedringa av maskinene, som utvikler seg stadig raskere, gjør hele livssituasjonen deres mer og mer utrygg. Sammenstøtene mellom den enkelte arbeideren og den enkelte kapitalisten tar mer og mer karakter av sammenstøt mellom to klasser. Arbeiderne tar dermed til med å danne sammenslutninger mot borgerskapet. De går sammen for å holde arbeidslønna oppe. De stifter sjøl varige sammenslutninger for å ruste seg til de leilighetsvise opprørene. Her og der bryter kampen ut i oppløp.

Av og til seirer arbeiderne, men bare for ei tid. Det egentlige resultatet av kampen deres er ikke den umiddelbare framgangen, men den stadig omsegripende sammenslutninga av arbeiderne. Den fremmes gjennom de voksende samferdselsmidlene, som blir skapt av storindustrien og som setter arbeiderne i de forskjellige landsdelene i samband med hverandre. Men det trengtes bare et slikt samband for å sentralisere de mange, lokale kampene, som over alt har samme karakter, til en nasjonal kamp, en klassekamp. Men enhver klassekamp er en politisk kamp. Og den sammenslutning som middelalderens borgere med sine bygdeveger trengte århundrer for å skape, får de moderne proletarer i stand med jernbanene på noen få år.

Denne organiseringa av proletarene til en klasse, og dermed til politisk parti, blir stadig vekk sprengt av konkurransen mellom arbeiderne innbyrdes. Men den oppstår alltid på ny, sterkere, fastere, mektigere. Den tvinger fram anerkjennning av enkelte av arbeidernes interesser i lovs form, idet den utnytter borgerskapets innbyrdes splittelse. Slik loven om ti-timersdagen i England.

Sammenstøtene innafor det gamle samfunnet i det hele tatt fremmer på mange vis utviklinga av proletariatet. Borgerskapet står i stadig kamp: til å begynne med mot aristokratiet, seinere mot de deler av borgerskapet sjøl som med sine interesser har kommet i motsetning til industriens framsteg og alltid mot borgerskapet i alle fremmede land. I alle disse kampene ser det seg nødt til å appellere til proletariatet, ty til dets hjelp og såleis trekke det inn i den politiske bevegelsen. Det tilfører altså sjøl proletariatet sine egne dannelses-elementer, dvs. våpen mot seg sjøl.

Videre blir, som vi har sett, hele bestanddeler av den herskende klasse kasta ned i proletariatet gjennom industriens framsteg, eller i det minste trua i sine livsvilkår. Også de tilfører proletariatet en mengde dannelseselementer.

Og endelig, i tider da klassekampen nærmer seg avgjørelsen, antar oppløsningsprosessen innafor den herskende klassen, innafor hele det gamle samfunn en så heftig, en så grell karakter at en liten del av den herskende klassen river seg løs fra den og slutter seg til den revolusjonære klassen, den klassen som bærer framtida i sine hender. På samme måte som en del av adelen tidligere gikk over til borgerskapet, går nå en del av borgerskapet over til proletariatet, og særlig en del av de borgerlige ideologer som har arbeidet seg fram til teoretisk forståelse av hele den historiske bevegelsen.

Av alle klasser som i dag står mot borgerskapet, er bare proletariatet en virkelig revolusjonær klasse. De øvrige klassene sjukner bort og går under stilt overfor storindustrien, proletariatet er dens eget kjerneprodukt.

Middelstendene, den småindustrielle, småkjøpmannen, handverkeren, bonden, alle kjemper de mot borgerskapet for å sikre sin eksistens som middelstender fra undergangen. De er altså ikke revolusjonære, men konservative. Ja, mer enn det, de er reaksjonære, de forsøker å dreie historias hjul tilbake. Er de revolusjonære, så er det med henblikk på sin forestående overgang i proletariatet, så forsvarer de ikke sine nåværende, men sine framtidige interesser, så forlater de sitt eget standpunkt for å stille seg på proletariatets.

Filleproletariatet, denne passive forråtnelse av det gamle samfunnets laves-te skikt, blir ved en proletarisk revolusjon slynget inn i bevegelsen her og der. Men i følge hele sin livsstilling vil det være mer tilbøyelig til å la seg kjøpe til reaksjonære intriger.

Det gamle samfunnets livsvilkår er allerede ødelagt ved proletariatets livsvilkår. Proletaren er eiendomsløs; hans forhold til kone og barn har ikke noe til felles med det borgerlige familieforhold. Det moderne industriarbeidet, den moderne undertrykkinga under kapitalen — det samme i England som i Frankrike, i Amerika som i Tyskland — har strøket av ham ethvert nasjonalt karakterdrag. Lovene, moralen, religionen er for ham like så mange borgerlige fordommer, som like så mange interesser skjuler seg bak.

Alle tidligere klasser som tilkjempa seg makta, prøvde å sikre den livsstillingen de alt hadde vunnet ved å underkaste hele samfunnet sine vilkår for erverv. Proletarene kan bare erobre de samfunnsmessige produktivkreftene ved å avskaffe sin egen tilegningsmåte til nå og dermed hele denne tilegningsmåten. Proletarene har ikke noe eget å bevare; de har å ødelegge alle tidligere privatgarantier og alle privatforsikringer.

Alle tidligere bevegelser var mindretallsbevegelser eller bevegelser i mindretallets interesse. Den proletariske bevegelse er det overveldende flertalls sjølstendige bevegelse i det overveldende flertalls interesse. Proletariatet, det laveste skikt i det nåværende samfunn, kan ikke reise seg, kan ikke rette seg opp, uten at hele overbygninga av lag som danner det offisielle samfunn blir sprengt i luften.

Proletariatets kamp mot borgerskapet er, om ikke i innholdet, så i formen, til å begynne med en nasjonal kamp. Proletariatet i hvert enkelt land må naturligvis først bli ferdig med sitt eget borgerskap.

I det vi har skissert de mest allmenne fasene i proletariatets utvikling, har vi fulgt den mer eller mindre skjulte borgerkrig innafor det bestående samfunn fram til det punkt hvor den bryter ut i åpen revolusjon og proletariatet grunnlegger sitt herredømme ved å styrte borgerskapet med vold.

Alle samfunn til nå har blitt grunna, som vi har sett, på motsigelsen mellom undertrykkende og undertrykte klasser. Men for at en klasse skal kunne undertrykkes, må den være sikra vilkår som i det minste gjør den i stand til å friste sin slavetilværelse. Den livegne arbeidet seg under livegenskapet fram til medlem av kommunen, småborgeren til borger under den føydale absoluttismens åk. Men i stedet for å heve seg opp med industriens framsteg, synker den moderne arbeider derimot stadig djupere under sin egen klasses vilkår. Arbeiderne blir en pauper, og pauperismen utvikler seg ennå raskere enn befolkninga og rikdommen. Dermed trer det åpent fram i dagen at borgerskapet ikke lenger er skikka til å være den herskende klassen i samfunnet og påtvinge samfunnet sin klasses livsvilkår som styrende lov. Det er uskikka til å herske fordi det ikke er i stand til å sikre sin slave eksistensen sjøl i hans slavetilværelse, fordi det er nødt til å la ham synke ned i en tilstand der det må ernære ham i stedet for å bli ernært av ham. Samfunnet kan ikke lenger leve under det, dvs. dets liv kan ikke lenger forenes med samfunnet.

Den vesentlige forutsetninga for borgerklassens eksistens og herredømme er at rikdommen hopes opp på private hender, at kapitalen skapes og økes; forutsetninga for kapitalen er lønnsarbeidet. Lønnsarbeidet beror utelukkende på konkurransen arbeiderne i mellom. Industriens framsteg, som borgerskapet viljeløst og motstandsløst er bæreren av, erstatter arbeidernes isolering gjennom konkurransen med deres revolusjonære sammenslutning i assosiasjonen. Med storindustriens utvikling rykkes såleis sjølve det grunnlaget som borgerskapet produserer og tilegner seg produktene på, vekk under føttene på det. Det produserer framfor alt sine egne banemenn. Dets undergang og proletariats seier er like uunngåelig.

LENIN: STATEN

STATEN

STATEN

EN FORELESNING HOLDT VED SVERDLOVUNIVERSITETET 11. JULI 1919.

Kamerater, ifølge den planen dere har vedtatt og som jeg har fått, er emnet for samtalen i dag staten. Jeg vet ikke hvor godt kjennskap dere allerede har til dette spørsmålet. Dersom jeg ikke tar feil, har kursene deres nettopp begynt, og dette er første gangen dere systematisk tar fatt på dette emnet. Dersom det er slik, kan det svært godt hende at jeg i denne første forelesninga om dette vanskelige spørsmålet, ikke klarer å gjøre framstillinga mi tilstrekkelig klar og forståelig for mange av mine tilhørere. Og dersom dette skulle vise seg å være tilfelle, vil jeg be dere om ikke å la dere forvirre av dette fordi spørsmålet om staten er et uhyre innvikla og vanskelig spørsmål, som borgerlige lærde, forfattere og filosofer har rota til kanskje mer enn noe annet. Derfor kan en ikke vente å kunne oppnå full forståelse om dette emnet av en kort samtale, under det første møtet. Etter den første samtalen om dette emnet bør dere notere ned de punktene dere ikke har forstått eller som er uklare for dere, og komme tilbake til dem en annen, en tredje og en fjerde gang, slik at det dere ikke har forstått, kan bli videre supplert og klarlagt seinere, både ved lesning og ved forskjellige forelesninger og samtaler. Jeg håper at det skal lykkes oss å møtes en gang til, og at vi da kan utveksle meninger om alle utfyllende spørsmål og se hva som fortsatt er mest uklart. Jeg håper også at dere i tillegg til forelesninger og samtaler, vil sette av tid til å lese i det minste noen av de viktigste verka til Marx og Engels. Jeg tviler ikke på at disse viktigste verka er å finne i litteratur-listene og handbøkene i biblioteket deres, som står til rådighet for elevene ved sovjet- og partiskolene. Og jeg vil gjenta at sjøl om noen av dere i begynnelsen kan bli skremt av vanskene i framstillinga, vil jeg si ifra at dere ikke må la dere forvirre av dette; det som er uklart etter første gangs lesning, vil bli klart etter annen gang, eller når dere seinere nærmer dere spørsmålet fra en annen synsvinkel. For jeg gjentar enda en gang at spørsmålet er så innvikla og er gjort så forvrengt av borgerlige lærde og forfattere, at enhver som ønsker å studere det alvorlig og tilegne seg det sjølstendig, må ta fatt på det flere ganger, vende tilbake til det gang på gang og undersøke det fra forskjellige synsvinkler for å nå fram til en klar og ekte forståelse av det. Fordi det er et så fundamentalt, et så grunnleggende spørsmål i all politikk, og fordi dere vil støte på det hver dag i enhver avis i samband med ethvert økonomisk eller politisk spørsmål, ikke bare i slike stormfulle og revolusjonære tider som nå, men

også i de mest fredelige tider, vil det bli desto lettere å komme tilbake til dette spørsmålet. Hver dag, i en eller annen sammenheng, vil dere støte på spørsmålet: Hva er staten, hva er dens innhold, hvilken funksjon har den og hvilken stilling tar vårt parti, det partiet som kjemper for å styrte kapitalismen, det kommunistiske parti – hvilken stilling tar det til staten? Og hovedsaka er at dere bør tilegne dere evnen til å ta opp dette spørsmålet sjølstendig, som et resultat av lesning, som et resultat av samtaler og forelesninger dere får høre om staten, fordi dere vil møte det i de mest forskjellige situasjoner, i samband med de mest ubetydelige spørsmål, i de mest uventa sammenhenger og i diskusjoner og debatter med motstandere. Bare når dere lærer å orientere dere sjølstendig i dette spørsmålet, kan dere hevde å ha tilstrekkelig fast overbevisning og være i stand til å forsvare dere med tilstrekkelig framgang overfor hvem som helst og når som helst.

Etter disse korte merknadene skal jeg gå videre til sjølve spørsmålet – hva er staten, hvordan oppsto den og hvilken grunnleggende innstilling bør arbeiderklassens parti ta til staten, det partiet som kjemper for fullstendig å styrte kapitalismen – det kommunistiske parti?

Jeg har allerede sagt at dere vanskelig vil finne noe annet spørsmål som er blitt så tåkelagt, bevisst og ubevisst, av representanter for den borgerlige vitenskap, filosofi, rettslære, politiske økonomi og journalistikk, som spørsmålet om staten. Også i dag blir det ofte blandet sammen med religiøse spørsmål. Ikke bare tilhengere av religiøse lærer (det er helt naturlig å vente det av dem), men også folk som regner seg å være fri for religiøse fordommer, blander svært ofte sammen det særegne spørsmålet om staten med spørsmål om religionen og prøver å bygge opp en lære – svært ofte ei innvikla lære med en ideologisk, filosofisk tilnærming og argumentasjon – som hevder at staten er noe guddommelig, noe overnaturlig, at den er ei særegen kraft som menneskeheten har levd ved hjelp av, at den er ei kraft av guddommelig opphav, som tildeler eller kan tildele menneskene, eller som bringer med seg noe som ikke er av mennesket, men er gitt det utofra. Og det må sies at denne lære er så nært knytta til interessene til de utbytende klassene – landeierne og kapitalistene – den tjener deres interesser, har trengt så djupt inn i alle vaner, synsmåter og i vitenskapen til de herrene som representerer borgerskapet, at dere vil møte restene av den overalt, til og med i det synet på staten som hevdes av mensjevikene og de sosialrevolusjonære, sjøl om de er overbevist om at de har et nøkternt syn på staten og indignert tilbakeviser tanken om at de er påvirket av religiøse fordommer. Dette spørsmålet er blitt så tåkelagt og gjort så inr "da fordi det vedrører de herskende klassenes interesser mer enn noe annet spørsmål (i så måte er bare grunnlaget for den økonomiske vitenskapen viktigere). Lære om staten tjener til å rettferdiggjøre sosiale privilegier, eksistensen av utbytting, kapitalismens eksistens – og dette er grunnen til at det ville være den største feil å vente ei upartisk innstilling til dette spørsmålet, å ta fatt på det i den tru at folk som hevder å være vitenskapelige, kan gi dere et reint upartisk syn på problemet. I spørsmålet om staten, i lære om staten,

i teorien om staten, vil dere, når dere er blitt vant til dette emnet og har satt dere grundig nok inn i det, alltid oppdage kampen mellom forskjellige klasser, en kamp som gjenspeiles eller kommer til uttrykk i en konflikt mellom ulike syn på staten, i vurderinga av statens rolle og betydning.

For å ta fatt på dette spørsmålet så vitenskapelig som mulig, må vi kaste i det minste et flyktig blikk tilbake på statens historie, statens oppkomst og utvikling. Det mest pålitelige i et spørsmål om samfunnsvitenskap, og det som er mest nødvendig for virkelig å tilegne seg vanen å gripe dette spørsmålet på riktig vis og ikke la seg føre vill i mengden av detaljer eller i den veldige mengden av motstridende oppfatninger — det viktigste, dersom en vil gripe dette spørsmålet på vitenskapelig vis, er ikke å glemme den grunnleggende historiske sammenhengen, å undersøke ethvert spørsmål ut fra hvordan den gitte foreteelsen oppsto historisk, hvilke faser som var de grunnleggende i utviklinga, og sett ut fra denne utviklinga undersøke hva den er blitt til i dag.

Jeg håper at dere når dere studerer spørsmålet om staten, vil sette dere inn i Engels' bok »Familiens, privateiendommens og statens opprinnelse». Dette er et av de grunnleggende verka i den moderne sosialismen. Vi kan tillitsfullt stole på hver setning, stole på at ingenting er sagt tilfeldig, men er grunna på et veldig historisk og politisk materiale. Det er uten tvil slik at ikke alle deler av dette verket er framstilt på en like populær og forståelig måte; enkelte deler forutsetter en leser som allerede sitter inne med et visst kjennskap til historie og økonomi. Men jeg gjentar igjen at dere ikke må bli forvirra om dere ikke forstår dette verket med en gang når dere leser det. Svært få gjør det. Men vender dere tilbake til det seinere, når interessen er vakt, vil dere greie å forstå størstedelen, om ikke hele verket. Jeg nevner denne boka fordi den viser den riktige måten å ta opp dette spørsmålet i den forstand jeg har nevnt. Den begynner med en historisk oversikt over statens opprinnelse.

Dette spørsmålet — som ethvert annet — for eksempel spørsmålet om kapitalismens opphav, menneskers utbytting av mennesker, sosialisme, hvordan sosialismen oppsto, hvilke vilkår som lå til grunn for den — kan vi ta opp på en sikker og tillitsfull måte bare viss vi tar et tilbakeblikk på dets utviklingshistorie i sin helhet. I samband med dette problemet må vi først gjøre klart at staten ikke har eksistert til alle tider. Det var ei tid da det ikke fantes noen stat. Den oppstår hvor og når samfunnet blir delt i klasser, når det oppstår utbyttere og utbyttta.

Før den første formen for menneskers utbytting av mennesker oppsto, den første form for oppdeling i klasser — slaveeiere og slaver — finner vi den patriarkalske familien, eller som den av og til kalles, *klan*-familien. (Klan — generasjon, ætt; den gang folk levde sammen etter ætt og generasjon.) Temmelig tydelige spor fra disse primitive tidene har holdt seg i mange primitive folks liv; og dersom dere tar for dere hvilket som helst arbeid om primitive samfunn, vil dere alltid støte på mer

eller mindre klare skildringer, tegn og minner om det faktum at det har vært ei tid, mer eller mindre lik primitiv kommunisme, da oppdelinga av samfunnet i slaveiere og slaver ikke eksisterte. Og i de tider var det ikke noen stat, ikke noe spesielt apparat for systematisk bruk av makt og undertrykking av folket med makt. Det er et slikt apparat staten er.

I det primitive samfunnet, da folk levde i små familiegupper og ennå var på det laveste stadiet i utviklinga, under forhold som nærmer seg den ville tilstand — ei tid som moderne, siviliserte menneskesamfunn er skilt fra med flere tusen år — var det ennå ikke tegn til noen stat. Vi finner at vaner, autoritet, respekt, makt utøvd av de eldste i ætta, var framherskende. Vi finner at denne makta noen ganger er knytta til kvinner — kvinnenes stilling den gang var ikke som den nedtråkka og undertrykte stillinga kvinnene har i dag. Men ingen steder finner vi ei spesiell *gruppe* mennesker som er skilt ut til å styre andre, og som, for å utøve dette styret, systematisk og permanent har et spesielt tvangsapparat, et voldsapparat slik det kommer til uttrykk i vår tid, som dere vet, ved væpna hæravdelinger, fengsler og andre midler til å undertrykke andres vilje med makt — alt det som utgjør statens karakter.

Dersom vi ser bort fra det som vi kjenner som religiøse lærer, subtiliteter, filosofiske konstruksjoner og forskjellige meninger som borgerlige lærde fører fram, dersom vi ser bort fra dette og forsøker å nå fram til sakens virkelige kjerne, vil vi finne at staten virkelig er et slikt styrings-apparat atskilt fra det menneskelige samfunnet. Når det oppstår ei slik spesiell gruppe som bare er opptatt med å styre, og som for å styre trenger et spesielt tvangsapparat for å undertrykke andres vilje med makt — fengsler, særskilte avdelinger av menn, hærer osv. — da oppstår staten.

Men det var ei tid da det ikke fantes noen stat, da vanlige band, samfunnet sjøl, disiplin og arbeidsordning ble opprettholdt av vanens og tradisjonens makt, av autoriteten til eller respekten for de eldre i klanen eller for kvinner — som i de tider ofte ikke bare var likestilt med mannen, men ikke sjelden hadde en enda høyere status — og da det ikke var noen spesiell gruppe personer som var spesialister i å styre. Historia viser at staten som et særegent apparat til å tvinge folk, oppsto der og når samfunnet ble delt i klasser, dvs. ei oppdeling i grupper hvorav noen permanent er i den stilling at de kan tilrane seg andres arbeid, hvor noen mennesker utbytter andre.

Og denne delinga av samfunnet i klasser må vi alltid ha klart for oss som en grunnleggende kjensgjerning i historia. Alle menneskesamfunns utvikling gjennom tusener av år, i alle land uten unntak, avslører ei allmenn lovmessig, regelmessig og sammenhengende utvikling; slik at vi først hadde et samfunn uten klasser — det opprinnelige patriarkalske, primitive samfunnet, hvor det ikke fantes noen aristokrater; deretter hadde vi et samfunn som var grunna på slaveri — et slaveier-samfunn. Hele det moderne, siviliserte Europa har gjennomgått dette stadiet — slaveriet rådet eneveldig for to tusen år siden. Det overveldende flertallet av folkene i de andre verdensdelene har også gjennomgått dette stadiet. Rester av slaveri fins ennå i dag blant de minst

utvikla folkene; dere vil finne slaveri som institusjon i f. eks. Afrika i våre dager. Delinga i slaveeiere og slaver var den første viktige klassesdelinga. Den første gruppa eide ikke bare alle produksjonsmidlene — jord og redskaper, uansett hvor enkle og primitive de må ha vært den gangen — de eide også mennesker. Denne gruppa ble kalt slaveeiere, mens de som arbeidet og leverte arbeid til andre, ble kalt slaver.

Denne forma ble i historia fulgt av en annen — føydalismen. I de aller fleste land forvandla slaveriet seg i si utvikling til livegenskap. Den grunnleggende samfunnsdelinga gikk nå mellom føydalherrer og livegne bønder. Forma for forholdet mellom mennesker ble endra. Slaveeierne hadde rekna slavene som sin eiendom; loven hadde stadfestet dette synet og betraktet slavene som ting fullstendig eid av slaveeierne. Når det gjaldt de livegne bøndene fortsatte klasseundertrykkelsen og klasseavhengigheten men det var ikke slik at føydalherren eide bøndene som ting, men slik at han bare hadde rett til deres arbeid, rett til at de utførte faste plikttjenester. I praksis var livegenskap, som dere vet, særlig i Russland hvor det holdt seg lengst og fikk de mest brutale formene, på ingen måte forskjellig fra slaveriet.

Videre, etter som handelen utvikla seg, verdensmarkedet oppsto og pengesirkulasjonen utvikla seg, oppsto en ny klasse innafor føydalsamfunnet — kapitalistklassen. Utfra varen, varebyttet og oppkomsten av pengemakta oppsto kapitalens makt. I løpet av det 18. århundre, eller riktigere fra slutten av det 18. århundre og i løpet av det 19. århundre, ble revolusjoner gjennomført over hele verden. Føydalismen ble avskaffa i alle vest-europeiske land. Russland var det siste landet hvor dette foregikk. I 1861 ble det gjennomført ei radikal omveltning også i Russland; som følge av dette ble en samfunnsform erstatta med en annen — føydalisme ble erstatta med kapitalisme, der såvel klasseskillet fortsatt besto som forskjellige spor og rester av livegenskap, men der klassesdelinga i sitt grunnlag fikk en ny form.

Kapitaleierne, jordeierne og bedriftseierne i alle kapitalistiske land utgjorde og utgjør framleis et forsvinnende mindretall i befolkninga. De har fullstendig herredømme over hele folkets arbeid og tvinger, undertrykker og utbytter følgelig hele massen av arbeidere, hvorav flertallet er proletarer, lønnsarbeidere, som skaffer seg sitt livsgrunnlag i produksjonsprosessen bare ved å selge sine egne arbeidshender, si arbeidskraft. I og med overgangen til kapitalismen gikk bøndene, som var blitt splitta og underkua i føydaltida, delvis over til å bli proletarer (flertallet), og delvis til rike bønder (mindretallet), som sjøl leide arbeidere og som danna et bondeborger-skap.

Denne grunnleggende kjensgjerningen — samfunnets overgang fra slaveriets primitive former til livegenskap og endelig til kapitalisme — må dere alltid ha klart for dere. For bare ved å huske denne grunnleggende kjensgjerningen, bare ved å undersøke alle politiske lærer innafor denne grunnleggende ramma, vil dere bli i stand til å vurdere disse lærene på riktig vis og forstå hva de inneholder. For hver av disse hovedperiodene i menneskehetens historie, slaveeierperioden, den føydale og den kapitalistiske perioden, omfatter titalls århundrer og viser seg i så mange politiske

former, i slike variasjoner av politiske lærer, meninger og revolusjoner, at vi kan forstå denne enestående mangfoldigheten og disse veldige forskjellene – særlig i samband med politiske, filosofiske og andre lærer fra de borgerlige lærde og politikere – bare ved å holde fast ved denne delinga av samfunnet i klasser, denne endringa i formene for klasseherredømme som en ledetråd, og ut fra dette utgangspunktet undersøke alle sosiale spørsmål – økonomiske, politiske, åndelige, religiøse osv.

Dersom dere undersøker staten med utgangspunkt i denne grunnleggende delinga, vil dere finne at før samfunnet ble delt i klasser, fantes det som jeg allerede har sagt, ingen stat. Men idet delinga av samfunnet i klasser oppsto og slo rot, idet klassesamfunnet oppsto, oppsto også staten og slo rot. Menneskehetens historie kjenner dusinvis og hundrevis av land som har gjennomgått eller framleis gjennomgår slaveri, føydalisme og kapitalisme. I hvert av disse landa vil dere finne at staten oppstår, trass i de veldige historiske forandringene som har foregått, trass i alle politiske omveltninger og alle revolusjonene på grunn av denne menneskehetens utvikling, på grunn av overgangen fra slaveri gjennom føydalisme til kapitalisme, og fram til den nåværende verdensomspennende kampen mot kapitalismen. Det har alltid vært et spesielt apparat som sto utafor samfunnet, og alltid vært et spesielt apparat som var skilt fra samfunnet, og som besto av ei gruppe personer som utelukkende eller nesten utelukkende eller i hovedsak var opptatt med å styre. Menneskene er delt i de som blir styrt og de som er spesialister i å styre, de som hever seg over samfunnet og blir kalt herskere, statens representanter. Dette apparatet, denne gruppa som hersker over andre, har alltid visse undertrykkingsmidler, fysiske voldsmidler, uansett om denne volden mot mennesker kommer til uttrykk ved den primitive klubba, ved mer utvikla våpentyper under slaveritida, ved de skytevapna som ble brukt i middelalderen eller, endelig, ved moderne våpen som i det 20. århundre er tekniske underverk og er fullstendig grunna på de siste resultatene av moderne teknologi. Voldsmetoden ble forandra, men alltid når det fantes en stat, fantes det i hvert samfunn ei gruppe personer som styrte, som kommanderte, som rådet og som hadde et fysisk undertrykkingsapparat for å holde på makta, et voldsapparat utstyrt med våpen som tilsvarte det tekniske nivået i den gitte epoken. Ved å undersøke disse allmenne foreteelsene, ved å spørre oss sjøl hvorfor det ikke var noen stat da det ikke fantes noen klasser, da det ikke fantes noen utbyttere og utbytta, og hvorfor staten oppsto da klassene oppsto – bare på den måten kan vi finne et klart svar på spørsmålet om statens karakter og betydning.

Staten er et apparat til å opprettholde *en* klasses herredømme over en annen. Da det ikke fantes noen klasser i samfunnet, da folk, før slaveritida, arbeidet under primitive forhold med større frihet, under forhold da arbeidsproduktiviteten ennå sto på sitt laveste nivå og da det primitive mennesket knapt kunne skaffe seg midler til den groveste og mest primitive eksistens, verken hadde eller kunne det ha oppstått ei spesiell gruppe som hadde til oppgave å styre og herske over resten av samfunnet. Først da den første forma for deling av samfunnet i klasser oppsto, først da slaveriet

oppsto, da en spesiell klasse mennesker kunne produsere et visst overskott ved å konsentrere seg om de hardeste formene for jordbruksarbeid, da dette overskottet ikke var absolutt nødvendig for slavenes elendigste eksistens og gikk over i hendene på slaveeierne, da eksistensen av denne klassen var grunnfesta på denne måten – først da ble det nødvendig at en stat oppsto for at denne klassen skulle kunne grunnfeste seg.

Og den oppsto – slaveeierstaten, et apparat som ga slaveeierne makt og satte dem i stand til å herske over slavene. Både samfunnet og staten var da mye mindre enn nå, de hadde uten sammenlikning langt dårligere kommunikasjonsmidler – de moderne kommunikasjonsmidlene eksisterte ikke. Fjell, elver og hav var uendelig mye større hindringer enn de er nå, og staten tok form innafor langt snevrere geografiske grenser. Et teknisk svakt statsapparat tjente en stat som var avgrensa innafor forholdsvis snevre grenser og et snevert virkefelt. Likevel fantes det et apparat som tvang slavene til å bli værende i slaveri, som holdt en del av samfunnet underkua og undertrykt av en annen del. Det er umulig å tvinge størstedelen av samfunnet til å arbeide systematisk for den andre parten av samfunnet uten et permanent undertrykkingsapparat. Så lenge det ikke fantes noen klasser, fantes det ikke noe slikt apparat. Da klassene oppsto, overalt og alltid idet delinga vokste og tok fastere former, oppsto også en spesiell institusjon – staten. Formene staten fikk, var ytterst forskjellige. Så tidlig som i slaveritida finner vi forskjellige statsformer i de mest framskredne, kultiverte og siviliserte landa etter forholda på den tida – f. eks. i det gamle Hellas og Roma – som fullt ut bygde på slaveri. Allerede den gang var det en forskjell mellom monarki og republikk, mellom aristokrati og demokrati. Monarki betyr at *en* person har makta; republikk betyr at det ikke fins noen ikke-valgt autoritet; aristokrati betyr at en forholdsvis liten minoritet har makta; demokrati betyr at folket har makta (demokrati betyr direkte oversatt fra gresk: folkestyre). Alle disse skilnadene oppsto i slaveritida. Trass i disse forskjellene var staten i slaveeier-tida en slaveeier-stat, uansett om den var av republikansk, aristokratisk eller demokratisk karakter.

I ethvert kurs om oldtidas historie, i enhver forelesning om dette spørsmålet, kommer dere til å høre om kampen som ble ført mellom monarkiske og republikanske stater. Men det grunnleggende faktum er at slavene ikke ble rekna som mennesker – ikke bare det at de ikke ble rekna som medborgere, de ble ikke engang rekna som mennesker. Den romerske loven behandla dem som ting. Loven om mord, for ikke å snakke om de andre lovene for vern om den personlige sikkerheten, gjaldt ikke for slavene. Den forsvarte bare slaveeierne som aleine ble rekna som borgere med fulle rettigheter. Men uansett om det var oppretta et monarki eller en republikk, var det et slaveeier-monarki eller en slaveeier-republikk. Slaveeierne hadde alle rettigheter, mens slavene var ting ifølge loven. Ikke bare kunne slavene utsettes for hvilken som helst form for vold, men til og med det å drepe en slave ble ikke rekna som en forbrytelse. Slaveeier-republikkene hadde forskjellig indre organisasjon, det fantes

aristokratiske republikker og demokratiske republikker. I en aristokratisk republikk deltok bare et lite antall personer i valgene. I en demokratisk republikk deltok alle – men alle betydde bare slaveeierne, dvs. alle unntatt slaven. Denne grunnleggende kjensgjerningen må vi ha klart for oss fordi den mer enn noe annet avklarer spørsmålet om staten og viser klart statens karakter.

Staten er et apparat for en classes undertrykking av en annen, et apparat for å få andre underordna klasser til å være lydige. Det fins forskjellige former for dette apparatet. Slaveeier-staten kunne være et monarki, en aristokratisk republikk eller til og med en demokratisk republikk. I virkeligheten var styreformene ytterst forskjellige, men innholdsmessig var de like: slaven hadde ingen rettigheter og utgjorde en undertrykt klasse; de ble ikke rekna som mennesker. Vi finner det samme forholdet i føydalstaten.

Endringa i utbyttingsforma forvandlet slaveeier-staten til føydalstat. Dette hadde uhyre stor betydning. I slaveeier-staten var slaven fullstendig rettsløs og ble ikke rekna som menneske; i føydalsamfunnet var bonden bundet til jorda. Hovedkarakteret ved livegenskapet var at bøndene (og på den tida var bøndene i flertall; bybefolkninga var ennå svært liten) ble rekna for å være bundet til jorda – derav sjølv begrepet livegenskap. Bonden kunne arbeide et bestemt antall dager for seg sjøl, på det jordstykket som jordeieren hadde utpekt til ham; de andre dagene arbeidet den livegne bonden for herren sin. Klassesamfunnets karakter fortsatte å bestå – samfunnet var grunnlagt på klasse-utbytting. Bare jordeierne hadde fulle rettigheter; bøndene hadde ingen i det hele tatt. I praksis var det svært liten forskjell mellom forholda deres og slaveforholda i slaveeier-staten. Likevel var det åpna en bredere vei for deres frigjøring, for bøndenes frigjøring, ettersom den livegne bonden ikke ble rekna som godseierens direkte eiendom. Han kunne arbeide en del av tida på sitt eget jordstykke, han kunne tilhøre seg sjøl til en viss grad, så å si. Med de større muligheter for utvikling av varebytte og handel gikk det føydale systemet mer og mer i oppløsning, og bøndenes frigjøring fikk stadig større omfang. Føydalsamfunnet var alltid mer sammensatt enn slavesamfunnet. Det var et større element av utvikling av handel og industri, som til og med den gang førte til kapitalisme. I middelalderen rådet føydalismen. Og også her skiftet statsformene, også her finner vi både monarkiet og republikken, sjøl om den siste kom mye svakere til uttrykk. Men føydalherren ble alltid rekna for den eneste hersker. De livegne bøndene var fullstendig utelukka fra alle politiske rettigheter.

Verken under slaveriet eller føydalismen kunne et lite mindretall herske over det store flertallet uten tvang. Historia er full av stadige forsøk fra de undertrykte klassers side på å kaste av seg undertrykkelsen. Slaveriets historie forteller om frigjøringskriger mot slaveriet, kriger som varte i årtier. Ordet »spartakister», f. eks., som nå er tatt av de tyske kommunistene – det eneste tyske partiet som kjemper mot kapitalismens åk – tok de fordi Spartakus var en av de mest fremragende heltene i et av de største slaveopprøra, som fant sted for to tusen år siden. I mange

år ble det tilsynelatende allmektige Romerriket, som helt og holdent bygde på slaveri, utsatt for rystelser og slag fra et veldig opprør av slaver som væpna og samla seg til en veldig hær under ledelse av Spartakus. Til slutt ble de slått, tatt til fange og torturert av slaveeierne. Så lenge klassesamfunnet har eksistert, har dets historie vært prega av slike borgerkriger. Jeg har her nevnt et eksempel på den største av disse borgerkrigene i slaveritida. Like ens er hele føydaltida fylt av stadige bondeopprør. I Tyskland i middelalderen, f. eks., fikk kampen mellom de to klassene — godseierne og de livegne — et vidt omfang og tok form av en bøndernes borgerkrig mot godseierne. Dere kjenner alle til liknende eksempler på gjentatte bondeopprør mot de føydale godseierne i Russland.

For å opprettholde sitt herredømme og bevare si makt måtte godseierne ha et apparat som kunne gjøre det mulig for dem å samle et uhyre stort antall mennesker under sitt herredømme og underordne dem bestemte lover og regler. Og alle disse lovene førte i hovedsaka til en ting — opprettholding av godseiernes makt over de livegne bønderne. Dette var føydalstaten, som f. eks. i Russland eller i de svært tilbakeliggende landa i Asia, hvor føydalismen rår også i dag — den hadde forskjellig form — var enten republikansk eller monarkisk. Når staten var et monarki, ble en persons herredømme godtatt; når den var en republikk, ble deltaking av valgte representanter for godseiersamfunnet godtatt på en eller annen måte — dette var i føydalsamfunnet. Føydalsamfunnet representerte ei klassedeling hvor det overveldende flertallet — de livegne bønderne — var fullstendig underkasta et forsvinnende lite mindretall — godseierne som eide jorda.

Utviklinga av handelen, utviklinga av varebyttet førte til at det skilte seg ut en ny klasse — kapitalistene. Kapitalen oppsto i slutten av middelalderen, da verdenshandelen etter oppdaginga av Amerika utvikla seg enormt, da mengden av edle metall økte, da gull og sølv ble byttemidler, da pengesirkulasjonen gjorde det mulig for enkeltpersoner å holde verdige rikdommer. Sølv og gull ble rekna som rikdom over hele verden. Godseierklassens økonomiske makt gikk tilbake og makta til den nye klassen — kapitalens representanter — utvikla seg. Omforminga av samfunnet foregikk slik at alle borgere tilsynelatende var like, at den gamle inndelinga i slaveeiere og slaver forsvant, at alle ble rekna som like for loven uansett hvor stor kapital den enkelte hadde. Enten han eide land som privat eiendom, eller var en fattig stakkar som ikke eide annet enn si arbeidskraft — alle var like for loven. Loven verner alle likt; den verner eiendommen til dem som har eiendom mot angrep fra massene som ikke har noen eiendom, som ikke eier annet enn si egen arbeidskraft og blir stadig fattigere, ruineres og forvandles til proletarer. Slik er det kapitalistiske samfunn.

Jeg kan ikke gå nærmere inn på dette. Dere vil komme tilbake til dette spørsmålet når dere skal diskutere Partiets program — da vil dere få høre en beskrivelse av det kapitalistiske samfunnet. Dette samfunnet gikk fram mot livegenskap, mot det gamle føydale systemet, under parolen om frihet. Men det var frihet for de som hadde eiendom. Da føydalismen var utrydd, hva som skjedde i slutten av det

18. århundre og i begynnelsen av det 19. århundre — i Russland skjedde det seinere enn i andre land, i 1861 — da ble føydalstaten fortrent av kapitaliststaten, som proklamerer parolen frihet for hele folket, som erklærer at den gir uttrykk for hele folkets vilje og benekter at den er en klassestat. Og her har det utvikla seg en kamp mellom sosialistene, som kjemper for frihet for hele folket, og den kapitalistiske stat — en kamp som har ført til opprettelsen av den sosialistiske Sovjetrepublikken og som pågår over hele verden.

For å forstå den kampen som er satt i gang mot verdenskapitalen, for å forstå den kapitalistiske statens karakter, må vi huske at da den kapitalistiske staten gikk fram mot føydalstaten, gikk den inn i kampen under parolen om frihet. Avskaffinga av føydalismen betydde frihet for kapitaliststatens representanter og tjente deres interesser, for så vidt som livegenskapet brøt sammen og bøndene fikk mulighet til å eie som full eiendom den jorda de hadde kjøpt mot erstatning eller delvis bygselavgift — dette brydde ikke staten seg om: den beskytta eiendommen uansett hvordan den var oppstått, fordi staten bygde på privateiendommen. Bøndene ble sjøleiere i alle moderne siviliserte stater. Til og med når jordeierne overlot deler av jorda si til bøndene, beskytta staten privateiendommen, ga jordeierne erstatning ved å la ham ta penger for jorda. Staten erklærte faktisk at den fullt ut ville bevare den private eiendomsretten og ga den all mulig støtte og vern. Staten anerkjente eiendomsrettighetene til enhver kjøpmann, industridrivende og fabrikant. Og dette samfunnet, som er bygd på privateiendommen, på kapitalens makt, på den fullstendige underkuing av de eiendomsløse arbeiderne og de arbeidende bondemassene, erklærte at dens styre bygde på frihet. Da den kjempet mot føydalismen erklærte den eiendomsfrihet og var særlig stolt over det faktum at staten angivelig hadde opphørt å være klassestat.

Likevel fortsatte staten å være ei maskin som hjalp kapitalistene med å holde de fattige bøndene og arbeiderne nede. Men å se til var den fri. Den forkynnte allmenn stemmerett, og erklærte gjennom sine forkjempere, predikanter, vitenskapsmenn og filosofer, at den ikke var en klassestat. Til og med nå, når de sosialistiske sovjetrepublikker har begynt å kjempe mot den, beskylder de oss for å krenke friheten, å bygge en stat som bygger på tvang, på at noen undertrykker andre, mens de sjøl representerer en folkelig, demokratisk stat. Og nå da den sosialistiske revolusjonen har begynt i hele verden, og nettopp mens revolusjonen har hatt framgang i noen land, da kampen mot verdenskapitalen er blitt særlig akutt, har dette spørsmålet om staten fått den største betydning og er blitt, kan en si, det mest brennende spørsmålet, brennpunktet for alle politiske spørsmål og alle politiske stridigheter i vår tid.

Samme hvilket parti vi tar for oss i Russland eller i hvilket som helst av de mer siviliserte landa, så finner vi at nesten alle politiske diskusjoner, uoverensstemmelser og meninger kretser om oppfatninga av staten. Er staten i et kapitalistisk land, i en demokratisk republikk — spesielt i en slik som Sveits eller Amerika — i de frieste

demokratiske republikkene, et uttrykk for folkeviljen, summen av hele folkets beslutning, uttrykk for nasjonens vilje osv., eller er staten ei maskin som gjør det mulig for kapitalistene i et gitt land å opprettholde sitt herredømme over arbeiderklassen og bøndene? Dette er det grunnleggende spørsmålet som alle politiske diskusjoner kretser om i hele verden i dag. Hva sier de om bolsjevismen? Den borgerlige pressa skjeller ut bolsjevikene. Dere vil ikke finne en eneste avis som ikke gjentar den forslitte anklagen at bolsjevikene krenker folkestyret. Dersom våre mensjeviker og sosialrevolusjonære i sin troskyldighet (kanskje det ikke er troskyldighet, eller kanskje det er den slags troskyldighet som ordtaket sier er verre enn ran) trur at de har oppdaga og oppfunnet anklagen om at bolsjevikene har krenka friheten og folkestyret, så tar de latterlig feil. I dag finnes det ikke en eneste av de rikeste avisene i de rikeste landa, som bruker titalls millioner på distribusjon og sprer borgerlige løgner og imperialistisk politikk i titalls millioner eksemplarer — det finnes ikke en eneste av disse avisene som ikke gjentar disse grunnleggende argumentene og anklagene mot bolsjevismen, nemlig at Amerika, England og Sveits er framskredne stater som bygger på folkestyre, mens bolsjevikrepublikken er en bandittstat der frihet er ukjent, og at bolsjevikene har krenka folkestyrets ide og gått så langt som til å oppløse Den konstituerende forsamling. Disse fæle anklagene mot bolsjevikene blir gjengitt over hele verden. Disse anklagene fører oss direkte til spørsmålet — hva er staten? For å forstå disse anklagene, for å undersøke dem og innta en helt bevisst holdning til dem og ikke behandle dem på grunnlag av rykter, men ha vår egen bestemte mening, må vi ha klart for oss hva staten er. Vi har foran oss kapitalistiske stater av alle slag og alle de teorier til forsvar for dem som ble laga før krigen. For å besvare spørsmålet på skikkelig vis, må vi foreta ei kritisk gransking av alle disse teoriene og synsmåtene.

Jeg har alt tilråda dere til å bruke som hjelpemiddel Engels' bok »Familiens, privateiendommens og statens opprinnelse». Denne boka sier at enhver stat hvor jorda og produksjonsmidlene er i privat eie, hvor kapitalen rår, hvor demokratisk den enn kan være, er en kapitalistisk stat, ei maskin som kapitalistene bruker til å holde arbeiderne og de fattige bøndene nede. Og allmenn stemmerett, konstituerende forsamling, parlament er bare en form, en slags veksel, som ikke forandrer sakens kjerne.

Formene for statens herredømme kan skifte, kapitalen viser si makt på en måte der den ene forma foreligger, og på en annen måte, der ei annen form foreligger — men i virkeligheten ligger makta i hendene på kapitalen, enten stemmeretten er begrensa eller ikke, enten republikken er demokratisk eller ikke — ja, jo mer demokratisk republikken er, dess krassere og mer kynisk er kapitalismens herredømme. En av de mest demokratiske republikkene i verden er Sambandsstatene i Amerika, men ingen steder i verden (de som har vært der etter 1905, har antakelig en ide om det) er kapitalens makt, en håndfull milliardærers makt over hele samfunnet så krass og så åpent korrupt som i Amerika. Når kapitalen først eksisterer behersker den hele samfunnet, og ingen demokratisk republikk, ingen

form for stemmerett kan forandre sakens kjerne.

Den demokratiske republikken og den alminnelige stemmeretten var et veldig framskritt sammenliknet med føydalismen: de har satt proletariatet i stand til å oppnå sin nåværende enhet og solidaritet, til å danne disse faste og disiplinerte rekkene som fører en systematisk kamp mot kapitalen. Det var ikke engang noe som tilnærma likna dette blant de livegne bøndene, for ikke å snakke om blant slavene. Slavene gjorde, som vi veit, opprør, laga opptøyer og satte i gang borgerkriger, men de kunne aldri skape et klassebevisst flertall eller partier til å lede kampen, de kunne ikke klart innse hvilket mål de hadde, og sjøl i historias mest revolusjonære øyeblikk var de alltid brikker i hendene på de herskende klasser. Den borgerlige republikken, parlamentet, den alminnelige stemmeretten — alt dette står for store framskritt sett ut fra samfunnsutviklinga i verden. Menneskeheten beveget seg mot kapitalismen, og det var kapitalismen aleine som takket være bykulturen, satte den undertrykte proletariske klassen i stand til å bli bevisst seg sjøl og skape den verdensomfattende arbeiderbevegelsen, millionene av arbeidere som over hele verden er organisert i partier — de sosialistiske partiene som bevisst leder massenes kamp. Uten parlamentarismen, uten et valgsystem hadde denne utviklinga av arbeiderklassen vært umulig. Derfor er disse tinga blitt så viktige i de breie folkemassenes øyne. Derfor synes en radikal endring å være vanskelig. Det er ikke bare bevisste hyklere, vitenskapsmenn og prester som holder ved like og forsvarer den borgerlige løgnen — om at staten er fri og at det er dens oppgave å forsvare alles interesser, det samme gjør en hel del mennesker som holder oppriktig fast på de gamle fordommene og som ikke kan forstå overgangen fra det gamle kapitalistiske samfunnet til sosialismen. Ikke bare folk som er direkte avhengige av kapitalen, ikke bare de som ligger under for kapitalismens åk eller er blitt bestukket av kapitalen (det fins en hel del av alle slags vitenskapsmenn, kunstnere og prester osv. i kapitalens tjeneste), men til og med folk som er under innflytelse av fordommer om den borgerlige frihet, har tatt til våpen mot bolsjevismen over hele verden, fordi Sovjetrepublikken da den ble grunnlagt, avviste disse borgerlige løgnene og åpent erklærte: dere sier at staten deres er uavhengig, men så lenge det finnes privateiendom er staten deres i virkeligheten, sjøl om den er en demokratisk republikk, bare et apparat kapitalistene bruker til å undertrykke arbeiderne med, og jo mer uavhengig staten er, dess klarere kommer dette til uttrykk. Eksempler på dette er Sveits i Europa og Sambandsstatene i Amerika. Ingen steder hersker kapitalen så kynisk og ubarmhjertig og ingen steder er dette så tydelig som i disse landa, sjøl om de er demokratiske republikker, uansett hvor vakkert de er malt og trass i all prat om arbeiderdemokrati og likhet for alle innbyggere. Faktum er at kapitalen hersker i Sveits og i Sambandsstatene, og ethvert forsøk fra arbeiderne på å oppnå den aller minste reelle forbedring av sine kår blir øyeblikkelig møtt med borgerkrig. Det er færre soldater, en mindre stående hær, i disse landa — Sveits har en militis og enhver sveitser har et gevær hjemme, mens Amerika var uten stående hær inntil ganske nylig — derfor er det slik at når en streik

bryter ut, væpner borgerskapet seg, leier soldater og slår streiken ned, og denne undertrykkinga av arbeiderbevegelsen blir ingen steder gjennomført med en så ubarmhjertert hardhet som i Sveits og Amerika, og det er ingen steder der kapitalens innflytelse i parlamentet er tydeligere enn i disse landa. Kapitalens makt er alt, børsen er alt, mens parlament og valg er marionetter, nikkedokker. . . Men arbeidernes øyne åpnes mer og mer, og Sovjetstyrets ide brer seg videre og videre, særlig etter det store blodbadet vi nylig har opplevd. Nødvendigheten av en uforsonlig krig mot kapitalistene blir tydeligere og tydeligere for arbeiderklassen.

Uansett hvilke former en republikk gjemmer seg bak, samme hvor demokratisk den er — dersom den er en borgerlig republikk, dersom den opprettholder den private eiendomsretten til jorda og bedrifter og dersom privatkapital holder hele samfunnet i lønsslaveri, dvs. dersom republikken ikke gjennomfører det som proklameres i vårt partiprogram og i sovjetforfatninga, da er denne staten et apparat for noen personers undertrykking av andre. Og vi skal legge dette apparatet i hendene til den klassen som skal styrte kapitalens makt. Vi skal kaste av oss alle de gamle fordommene om at staten betyr allmenn likhet — for det er løgn: så lenge det fins utbytting kan det ikke finnes likhet. Jordeieren kan ikke være likestilt med arbeideren, heller ikke kan den som er sulten være likestilt med den som er mett. Dette apparatet som er kalt staten, som folk har bøydd seg for i ærefrykt fordi de trodde på de gamle eventyrene at den betyr folkestyre, eventyr som proletariatet avslører som borgerlig løgn — dette apparatet vil proletariatet knuse. Så langt har vi frattatt kapitalistene dette apparatet og har tatt det over. Vi skal bruke dette apparatet, eller denne klubba, til å fjerne all utbytting. Og når mulighetene for utbytting ikke eksisterer lenger noe sted i verden, når det ikke lenger fins jordeiere og bedrifts-eiere og når det ikke lenger er slik at noen fråtser mens andre sulter, bare når disse mulighetene ikke lenger eksisterer, kan vi kaste dette apparatet på skraphaugen. Da vil det ikke være noen stat og ingen utbytting. Dette er vårt Kommunistiske partis standpunkt. Jeg håper at vi kan komme tilbake til dette emnet i seinere forelesninger, og komme tilbake til det gang på gang.

Trykt første gang i *Pravda*,
nr. 15, 18. januar 1920.

Note: Lenin holdt to forelesninger om staten. Det finnes ikke noe referat fra hans andre forelesning, som ble holdt 29. august 1919.

TRON ØGRIM:

PROLETARIATETS

DEMOKRATISKE

DIKTATUR

(utdrag av 1.utg.)

Denne artikkelen bygger på et foredrag i Det Norske Studentersamfund i Oslo våren 1970.

Ved gjennomgåelsen av manuskriptet har jeg for det meste bare gjort mindre endringer, og dessuten for oversiktens skyld satt inn mellomtitler.

Noen få større tilføyelser er gjort der jeg på grunn av begrenset tid måtte behandle saker svært kortfattet i foredraget.

Tron Øgrim

PROLETARIATETS DEMOKRATISKE DIKTATUR

TRENGER VI DISKUSJON OM TEORI?

Kamerater, venner!

For et par uker siden kom en kar bort til meg etter en debatt her i Studentersamfundet. Han anklaget oss marxist-leninister for å legge for stor vekt på krangel om teoretiske spørsmål. Denne fyren mente at hovedsaka nå er å få samla alle progressive til kamp om konkrete saker, og få gjort noe praktisk.

Dette synspunktet er det sikkert mange som deler, og det representerer i og for seg en sympatisk oppfatning. Det er et uttrykk for et positivt ønske om å komme videre, komme i angrepsposisjon, rykke fram. Men det er likevel feilaktig å tro at vi av den grunn må unngå teoretisk debatt. De siste års radikale oppbrudd har ført til at mange mennesker så å si har »rykket opp røttene sine». De er på marsj mot venstre, mot noe nytt. Til nå har ikke dette oppbruddet i sin helhet konsolidert seg i noen ny form. Mange har brutt med det gamle, men er usikre på hvordan det nye skal se ut.

Og nettopp i en sånn situasjon blir den teoretiske debatten svært viktig. Svære teoretiske diskusjoner flammer opp: om spørsmål som revolusjonen, om hvilke former overgangen til sosialismen kan ta, om revisjonismen, om partiet. Uten denne diskusjonen blir *avklaring* – og dermed *samling* og *slagkraft* – en umulighet.

PROLETARIATETS DIKTATUR: ET SENTRALT KAMPSPØRSMÅL

Jeg vil hevde at spørsmålet om *proletariatets diktatur* nettopp er et område der avklaring er viktig for vår kamp i Norge nå. Vi som bygger på marxismen-leninismen-Mao Tsetungs tenkning hevder at arbeiderklassen umulig kan skape sosialismen uten ved hjelp av proletariatets demokratiske diktatur. Samtidig finnes det forskjellige bevegelser og politikere som sier seg å representere såkalt »sosialisme», som samtidig avviser det marxist-leninistene sier.

Krustsjov, en kjent russer som var like mislykket både som kunstkritiker, jordbruksekspert og politiker, syntes at proletariatets diktatur var så formastelig at han fikk en sovjetisk partikongress til å gjøre vedtak om at det var avskaffet. I stedet skulle Sovjet være »hele folkets stat». Men i virkeligheten var sovjetstaten blitt et redskap for ham og andre byråkrater som levde fett på folkets bekostning.

Også her i landet har proletariatets diktatur arge motstandere. I kampene som førte til splittelsen mellom SF og SUF(m-l) på SFs landsmøte varen 1969, blei proletariatets diktatur etter hvert et sentralt kampspørsmål. Et uttrykk for det var et forslag til landsmøtevedtak som blei laga av en del ledende SF-folk med Gustavsen i spissen. Der sto det noe sånt som at *ingen tilhenger av diktatur i noen som helst form kunne være medlem av SF* — underforstått at SF-ledelsen mente de ikke kunne stå i samme parti som *tilhengere av PROLETARIATETS diktatur*. (Like før landsmøtet, da det var sikkert at splittelsen kom uansett, blei dette forslaget trukket tilbake.)

Dette spørsmålet har altså fått dagsaktuell betydning også for oss her i Norge. I noen situasjoner har det vist seg å avgjøre hvem vi skiller oss fra og hvem vi står sammen med. Er vi uenige om det, kan vi nok likevel stå sammen i *fronten*, men vi kan vanskelig stå i samme *parti*. Det kan altså bety splittelse. Jeg skal forsøke å vise at enighet om proletariatets diktatur også kan legge et svært godt grunnlag for *samlet* aksjon.

Jeg skal ikke forsøke å behandle dette emnet allsidig — det ville bli veldig omfattende. I stedet tar jeg utgangspunkt i den aktuelle debatten. Derfor er det mye som ikke blir berørt her — noen fullstendig innføring i emnet er det ikke snakk om. De som ønsker mer kunnskaper vil jeg henvise til den marxist-leninistiske

litteraturen, og spesielt til Marx: Pariskommunen – Lenin: Staten og Revolusjonen – Mao Tsetung: (bl. a.) Om folkets Demokratiske Diktatur og Om Den Riktige Løsningen av Motsigelser i Folket. (se også etterordet til denne utgaven.)

HVA BETYR DEMOKRATI?

Jeg vil begynne med et forsøk på å definere begrepene. Det er ingen vits i at vi snakker forbi hverandre fordi vi ikke forstår hva den andre parten mener.

Hva er *demokrati*? Er ikke demokrati det samme som talefrihet, møtefrihet, organisasjonsfrihet osv? Nei, dette er ikke i seg sjøl demokrati. Alle disse frihetene er nødvendig for at demokratiet skal kunne fungere. Men demokrati betyr bade noe annet og noe mer.

Demokrati er et gresk ord som betyr *folkestyre*. Demokrati kan derfor bare bety at folket sjøl *har makta* og *styrer politikken ut fra sine interesser*. Om folk har visse friheter, så betyr det altså ikke i seg sjøl at det hersker demokrati – dersom folket ikke samtidig styrer. Visse meget begrensede former for organisasjons- og ytringsfrihet finnes sjøl i de delene av Vietnam som er under fascistisk okkupasjon. Likevel er folket der slaver for amerikanerne.

HVA BETYR DIKTATUR?

Hva er *diktatur*? Er ikke det noe som har med piggråd, torturkamre og konsentrasjonsleire å gjøre? Her må dere være klar over at vi marxist-leninister hevder at alle *klassesamfunn er diktaturer*.

Et samfunn er et *diktatur* når en klasse sitter inne med makta og bestemmer politikken – *dikterer* den – i samsvar med sine interesser. Så lenge en klasse på egenhånd *dikterer* politikken, hersker denne klassens *diktatur* – uansett om andre klasser har visse rettigheter og friheter.

I alle klassesamfunn før sosialismen, består diktaturet i at et lite mindretall undertrykker og utbytter folket. Overklassen har herredømme over produksjonsmidlene og utnytter det som blir produsert til sin egen fordel. For å bevare denne tingenes tilstand bygger overklassen opp et undertrykkelsesapparat, *staten*. Den viktigste delen av dette undertrykkelsesapparatet er *militæret*, videre de andre delene av voldsapparatet som politi, fengsler osv.

Dersom folket ønsker å forandre tingenes tilstand, så faller overklassen alltid i ytterste konsekvens tilbake på militærapparatet.

NORGE: MONOPOLKAPITALENS DIKTATUR

I dag er det storborgerskapet – monopolkapitalen – som styrer politikken gjennom staten. Det gjelder sjøl i et formelt borgerlig-demokratisk land, sånn som Norge. Her kan folk riktignok *stemme*, men det er monopolkapitalen som *bestemmer*.

I bunn og grunn er altså også Norge et diktatur. *Formene* kan skifte fra f. eks. Norge til Hellas. Vi foretrekker sjølsagt også at folket har en del (temmelig begrensede!) *borgerlig-demokratiske friheter* slik som en viss talefrihet, noe organisasjonsfrihet, en snev av streikefrihet osv. Kort sagt, vi foretrekker den norske *formen* framfor den greske. Men det faktum at monopolkapitalen – ikke folket – bestemmer, dikterer politikken, det har Norge til felles med Hellas. At folket har enkelte friheter betyr ikke at det har *makta*. Talefrihet kan vi f. eks. ha i ei fengselcelle, men det hindrer ikke at en fange er ufri og maktesløs.

I Norge og Hellas har monopolkapitalen makta over folket fordi den hersker over hæren og voldsapparatet.

HVORFOR REVOLUSJON?

Kjernen i den revolusjonære bevegelsens tese, formulert av Mao Tsetung, er at *politisk makt gror ut av geværløpet*. Monopolkapitalens makt hviler i ytterste konsekvens på dens herredømme over geværet, over militærapparatet. Derfor veltes et borgerlig diktatur ikke av vakre ønsker. *Ord* duger ikke mot de *geværkuler* klassefienden vil bruke mot oss – folket – den dagen vi ønsker å forandre forholdene. Skal folket kunne ta makta, må det bygge sitt eget voldsapparat, en hær sterkere enn monopolkapitalens hær. Det må om nødvendig, gjennom væpnet kamp bryte ned monopolkapitalens voldsapparat, oppløse dens stat, og opprette sitt eget herredømme.

Folket må altså gjøre seg klar til væpnet revolusjon. Hvordan denne revolusjonen blir – fredelig eller krigersk, blodig eller ublodig – avgjøres av styrkeforholdet før og under revolusjonen, av hvor sterkt det arbeidende folket står og hvor sterkt klassefienden står. Egentlig avgjøres det av om monopolene og imperia-

listene vil tillate folket å skape sin egen framtid, eller om de vil hindre det ved hjelp av mord og brann. Altså er vi egentlig naive om vi rekner med noe annet enn blodig kamp.

PROLETARIATETS DIKTATUR

Men når folket har reist seg vil det også ha behov for *sitt eget* klassesdiktatur. Revolusjonen utsletter nemlig ikke med ett slag alle rester av gamle klasser. De gamle utbytterklassene eksisterer fortsatt sjøl om de ikke lenger har makta. I lang tid etter at folket har tatt fra dem herredømme over produksjonsmidlene vil det fortsatt finnes borgerlig tenkning, det vil fortsatt finnes ideer om at det er fint å strebe seg oppover og »bli til noe» på bekostning av andre, og det vil finnes forhenværende kapitalister og andre overklassefolk som vil drømme om å få tilbake forholdene fra »de gode gamle dager». Dersom slike folk kan finne maktmidler — innenlands eller utenlands — vil de søke å velte sosialismen, å styrte proletarietets stat og folkets stat.

Derfor må også folket skape seg *sitt diktatur*. Proletariatet er den største, viktigste og politisk ledende delen av folket. Proletar betyr egentlig eiendomsløs — dvs. en som ikke lever av sin eiendom, men av å *selge sin arbeidskraft til andre*. (En proletar kan altså godt «eie» et kjøleskap, fjernsynsapparat eller en bil.) Proletariatet utgjør (1970) over 70 % av Norges befolkning. Proletariatet og de andre arbeidende laga (arbeidende bønder, fiskere med egen båt osv.) må sikre seg at de bestemmer politikken helt og fullt i like stor grad som de tidligere herskerklassene gjorde det. Proletariatet må skape et diktatur over de tidligere utbytterklassene og over alle tendenser til å skape nye utbytterklasser.

Proletariatet må skape et *voldsapparat* som kan settes inn mot alle forsøk på å velte folkemakta med vold: *en arbeiderhær*. Den gamle staten er bygd opp med sikte på å tjene monopolkapitalen og ikke folket. Den er i bunn og grunn en snylterstat og må oppløses. Et nytt, folkelig statsapparat må opprettes — fritt for byråkratisme, for privilegier og for alle slags snuskete statshemmeligheter som borgerskapet skjuler seg bak når det svindles med folket pengemidler.

Det folket oppretter etter revolusjonen er altså også et diktatur. En herskende klasse undertrykker de klassene som er fiendtlige til tingenes tilstand. Men i motsetning til alle tidligere klassesdiktaturer er dette ikke et diktatur av utbyttere. Tvert imot: det vil

dreie seg om *det store flertallets* diktatur over *det lille mindretallet* av utbyttere. Derfor sier vi det er et *demokratisk* diktatur – et diktatur som betyr folkestyre.

SOSIALISME UTEN PROLETARIATETS DIKTATUR?

Vi marxist-leninister mener at i dagens Norge finnes bare to muligheter:

Monopolkapitalens diktatur og kapitalisme, eller proletariatets diktatur og sosialisme.

Monopolkapitalens diktatur har vi i dag. Vi veit hva det betyr. Det betyr at monopolkapitalen eier fabrikkene og de andre produksjonsmidlene, og bruker dem til sin egen fordel – og til folkets ulempe. De undertrykker oss – folket – så vi skal finne oss i det.

Proletariatets diktatur betyr at folket eier fabrikkene og de andre produksjonsmidlene, og bruker dem til sin egen fordel. Det er sjølsagt til ulempe for kapitalistene, fordi de ikke lengre får profitten sin og et liv i luksus og latskap. Folket undertrykker dem – kapitalistene – så de skal finne seg i det.

La oss kort se på om det kan finnes noen annen mulighet – noe mellomstandpunkt. Kanskje kan det finnes en sosialistisk stat der folket har makta over produksjonsmidlene og styrer politikken samtidig som folket ikke undertrykker kapitalistene? Med andre ord: *Sosialisme uten proletariatets diktatur*. En slik mulighet må finnes dersom f. eks. Krustsjov og SF-ledelsen virkelig skal kunne være sosialister. Ettersom disse »sosialistene» samtidig tar avstand fra »alle former for diktatur».

Kan historien fortelle om en stat som har gjennomført sosialismen, uten samtidig å undertrykke kapitalistene?

DA SOSIAL-DEMOKRATENE SKULLE LAGE »SOSIALISME»

I gamle dager sa sosial-demokratene i alle land akkurat det samme som SF sier i dag. De skulle komme til makta gjennom *valg* under kapitalismen. Så skulle de begynne å gjennomføre sosialismen etter hvert. Men når de kommer til makta, kan situasjonen alltid sammenfattes slik: et mer eller mindre »sosialistisk» hode blir satt løst oppå en gjennom borgerlig kropp (dvs. en sosial-demokratisk regjering sitter på toppen av et borgerlig statsapparat). Når dette inntreffer, skjer alltid ett av to:

Enten kommer det »sosialistiske» regjerings-hodet med tiltak som monopolkapitalen føler som en trusel. Da går det som det gikk med Hornsruds regjering i 1928: Da viser kapitalen at den er stats-kroppens virkelige hersker, som bare behøver å knipse for å fa regjerings-hodet til å vippe av.

Hornsruds regjering var på forhånd lovet stortingsflertall fra Venstre. Men den falt i løpet av 14 dager fordi de store bankene begynte å sende penger ut av landet og true med å lage økonomisk krise. — Og hadde ikke økonomiske maktmidler vært nok, så behersket reaksjonen likvel *hæren*. En borgerlig klassehær som bare er bygd opp for å kjempe mot folket endrer ikke farge sjøl om »sosialister» kommer i regjeringa. — Slik er altså det ene alternativet.

Det andre alternativet er at »sosialistene» helt klart *ikke* truer det bestående maktapparatet. Og da blir det kvasisosialistiske regjerings-hodet ganske enkelt *sittende som administrator av monopolkapitalens diktatur*. De gamle formene for utbytting og undertrykking fortsetter uforandret.

Historien viser oss altså at det ikke finnes noe alternativ til enten proletarietets diktatur eller overklassens diktatur. De såkalte »mellomformene» vi finner eksempler på, viser seg ved nærmere gransking alltid å høre til den ene eller den andre typen av klassediktaturer.

DEMOKRATI FOR FOLKET — DIKTATUR OVER FIENDEN

Vi skal se litt nærmere på definisjonen av proletarietets diktatur slik vi kan utlede det bl. a. av Mao Tsetungs kjente artikkel om »Den korrekte løsning av motsigelser i folket».

Mao sier at det er to grunnleggende typer av motsigelser i samfunnet. Den ene typen er motsigelsen mellom det arbeidende folket og de som ikke vil arbeide, men vil nyte fruktene av andres arbeid. Det kaller han motsigelsen mellom folket og fienden. Fienden ønsker å utbytte oss — folket — og vi ønsker sjølsagt å hindre dem i det. Denne motsigelsen kan ikke løses i fred og vennskap, men bare gjennom kamp: klassekamp — f. eks. streikekamp — og når det gjelder statsmakta gjennom revolusjon. For vi kan aldri overtale bedriftsherrene og bankfyrstene til å gi fra seg industrien til arbeidsfolk, og bedriftsherrene kan heller ikke i det

lange løp klare å overtale arbeidsfolk til å tru at alt er best som det er.

Etter at proletariatet har opprettet sitt herredømme, må denne motsigelsen fortsatt løses gjennom kamp. I dette tilfellet betyr det at arbeiderklassen sjøl tar over kapitaleiendommene og undertrykker de tidligere monopolkapitalistene, oppretter et diktatur over dem. Dersom tidligere monopolborgere prøver å skape organisasjoner med sikte på å gjenskape kapitalismen, så blir de forbudt, oppløst. Dersom de prøver å samle våpen og gå til kamp for å styrte sosialismen med mord og brann, så blir de sjøl nedkjempet, om nødvendig skutt.

På den andre sida finnes det også en annen type motsigelse: innen det arbeidende folket sjøl. Det vil finnes meningsforskjeller. Arbeidsfolk kan også ha forskjellige borgerlige ideer fortsatt. Du kan ha arbeidende mennesker som ikke direkte hører til proletariatet — små eiendomsbesittere, småhandlende, sjølstendige intellektuelle osv. — som er mer usikre og vaklende når det gjelder å bygge sosialismen enn arbeiderklassen.

Men alle disse forskjellige gruppene har egentlig felles interesse av sosialismen. Meningsforskjellene mellom dem grunner seg i ytterste konsekvens på misforståelser, eller er i hvert fall av midlertidig karakter. Derfor kan de løses gjennom den demokratiske metoden med diskusjon.

Det betyr at proletariatets diktatur også samtidig er demokrati for folket. Dette demokratiet står ikke i motsetning til diktaturet over folkets fiender, tvert imot, det er avhengig av det. Og som jeg vil komme tilbake til seinere, er dette demokratiet langt videre enn det borgerlige formaldemokratiet, slik vi kjenner det f. eks. fra Norge i dag.

HVA MED SOVJET PÅ LENINS OG STALINS TID?

Når vi er kommet så langt er det på tide å ta opp en del motforestillinger som folk vanligvis har.

Marxist-leninistene hevder at det første eksemplet på et proletarisk diktatur er Paris-kommunen i 1871, og det første eksemplet på et proletarisk diktatur som har bestått i lengre tid, er Sovjetunionen. Mot det vil noen heve at i Sovjetunionen fantes intet virkelig folkets diktatur og intet demokrati for folket. Det

dreide seg om partiets diktatur over folket – noen sier tilmed at en enkelt mann utøvde diktatur over folket: først Lenin, så Stalin.

Jeg skal forsøke å vise hvorfor denne oppfatninga ikke kan være riktig. For det første fordi historien ikke kjenner til at noe menneske kan herske *alene*. Enhver leder hersker fordi hans herredømme svarer til en eller annen *klasses* interesser.

Hitler f. eks., hersket ikke fordi han var så stor og sterk at han personlig kunne underkue det tyske folket. Han hersket fordi politikken hans var i de tyske monopolkapitalistenes interesse. Derfor tillot de ham å dirigere staten og politikken på sine egne vegne. Den som hevder at politiske ledere kan herske alene og uten støtte av noen klasse i samfunnet, ja, den blåser sannelig også lederne opp til overmenneskelige proporsjoner, til *minst* halvguder.

Påstanden at Lenin eller Stalin hersket, er derfor uinteressant og løser ingen problemer. Spørsmålet er: *Hvilken klasse* hersket de på vegne av? Noen vil si: *partiet*. Partiet var en klasse.

Jaså, var det det? Kan det altså påvises at partiet som sosialt skilt skilte seg ut fra andre lag i samfunnet? Sto partiet i et eget forhold til produksjonsmidlene? Kunne partiet f. eks. skaffe sine medlemmer spesielle fordeler, sørge for at de fikk større andel av produksjonen osv.?

Svaret er igjen nei. Riktignok fantes det klasser i Sovjetunionen på Lenins og Stalins tid. Etter oktoberrevolusjonen fantes fortsatt rester av gamle utbytterklasser. I den såkalte NEP-perioden i 20-åra fantes det fri kapitalakkumulasjon innafor visse områder – det utvikla mindre kapitalister, storbønder på landsbygda osv.

Men slapp disse folka inn i partiet? Nei! Disse folka blei skarpt bekjempet av partiet. Denne typen klasser gikk også stort sett tilbake hele denne tidsepoken.

BYRÅKRATKAPITALISMENS HISTORISKE RØTTER

I begynnelsen hadde partifolka heller ikke privilegier av betydning. Gjennom 20-åra var det meget stor lønnslikhet i staten og den statseide industrien i Sovjetunionen.

Sammen med den kraftige industrialiseringa i 30-åra, greip man også i overdreven grad til bruk av økte lønnsforskjeller for å stimulere produksjonen. Historien har vist at det var feilaktig, fordi det stimulerte ideen om at man skal jobbe for å mele sin egen kake i stedet for å jobbe for folkets beste. Dette stimulerte

utviklinga av strebing og nye privilegerte lag. I dag har disse laga utviklet seg til en byråkrat-kapitalistisk herskerklasse som har tatt all makt i Sovjet.

Men undersøker vi sovjet-historien finner vi at privilegiene og lønnsforskjellene som blei utvikla i løpet av 30-åra, ikke kom først til partiets folk. Rekkefølgen var slik: først fagarbeidere, så industriledere, høyere funksjonærer, høyere offiserer, intellektuelle osv., og til slutt, særlig etter 1935, begynte de å gjøre seg gjeldende for partifolk. Dette er en merkelig herskende klasse, som skaper fordeler for andre før den skaffer seg disse fordelene sjøl!

Utviklinga at et privilegert skikt førte til drømmer om at dette laget *kunne bli* en herskerklasse. Sjølsagt førte denne utviklinga i retning av en ny overklasse også til at folk som sto fiendtlige til arbeiderklassen kom inn i partiet. Men det gir ikke noe grunnlag for å si at partiet på denne tida entydig eller med noen stor del tilhørte noen klasser som var fiendtlige mot folket.

Påstanden om partiet som egen klasse holder altså ikke om vi undersøker historien. Partiet må altså herske *på vegne av* en eller annen klasse. Og det må være den klassen som det store flertallet av partimedlemmene hørte til: arbeiderklassen.

OPPOSISJON I SOVJET:

DE VENSTRESOSIALREVOLUSJONÆRE

La oss videre undersøke om det faktisk hersket både diktatur over folkets fiender og demokrati for folket på Lenins og Stalins tid.

At de gamle herskende klassene, NEP-mennene osv. ble undertrykt, det vil vel ingen benekte, så jeg skal ikke komme særlig inn på det. Vi skal i stedet se på om forskjellige meninger *i folket* ble talt på denne tida. Med andre ord: ble motsigelser i folket løst gjennom metoden med kritikk og diskusjon?

La oss begynne med oktoberrevolusjonen. Som alle veit var den ledet av bolsjevikpartiet. Men bolsjevikene var ikke det eneste partiet som deltok i den revolusjonære bevegelsen. En rekke partier satt i bolsjevikenes første revolusjonsregjering. La oss som typisk eksempel velge det største av disse partiene: de venstresosialrevolusjonære, det store bondepartiet.

Dette partiet støttet oktoberrevolusjonen. Snart etter splittet det seg opp i forskjellige grupper. De fleste av disse gruppene sluttet etter hvert opp om bolsjevikene.

Den gjenværende »harde kjernen» i partiet kom etter hvert til å ha følge av bare et lite mindretall av de tidligere medlemmene. Partiet ble mer og mer fiendtlig mot sovjetregjeringa. Men partiet var legalt inntil det organiserte væpna opprør mot sovjetmakta. I en slik situasjon kunne dette partiet ikke lengre sies å representere meningsforskjeller i folket: det sto sammen med fienden og sloss med våpen mot folkemakta. Først da ble partiet forbudt.

OPPOSISJON I SOVJET: TROTSKISTENE I 20-ÅRA

La oss også ta et eksempel fra den politiske kampen i Sovjet seinere i 20-åra. Da fantes en rekke politiske synspunkter som var forskjellig fra kommunistpartiets. Som den mest typiske, la oss se på trotskismen.

I denne tida representerte trotskismen en betydelig mindretallsstrømning i den sovjetiske arbeiderklassen. Er det sant at den da ble undertrykt med voldsmidler? Nei, det ble den faktisk ikke. De som ikke tror det jeg sier, kan lese Trotskis egen sjølbibliografi: den heter »Mitt Liv» og er utgitt på norsk.

I den går det fram for det første det allment kjente faktum at trotskistene fikk delta på tre partikongresser og agere fullstendig fritt der, videre at trotskistene utga egne presseorganer, holdt egne offentlige møter, arrangerte gatedemonstrasjoner, at de hadde sitt eget organisasjonsnett over hele Sovjetunionen osv. Først på slutten av 20-åra, da trotskistene var blitt helt isolert fra den sovjetiske arbeiderklassen, da trotskistene var blitt nedstemt ved overveldende flertall i uravstemning i partiet og trotskismen som politisk tendens i arbeiderklassen var død — først da ble trotskismen undertrykt og forbudt. Og som vi skal se, viste det seg at det var meget gode grunner for det.

Men vi ser at så lenge slike ideer eksisterte som motsigelser i folket i Sovjetunionen så ble motsigelsene i denne tida også i hovedsak løst gjennom metoden med diskusjon. Det var mulig å ha og diskutere andre ideer enn partiets.

DE STORE UTRENSKNINGENE

Hva da med utrenskningene i Sovjet i 30-åra? Var ikke de et eksempel på at proletarietets diktatur i praksis ble til diktatur over folket? Ble ikke folket undertrykt under utrenskningene?

Jeg skal for det første forsøke å vise av utrenskningene i hovedsak rammet klassefienden. Derfor var de i hovedsak i folkets interesse og representerte proletariatets diktatur.

For det andre at det haket feil ved disse utrenskningene. Men de kan ikke lastes proletariatets diktatur. Hovedfeilen var tvert imot at *proletariatets diktatur ikke eksisterte i stor nok grad, ikke hersket uinnskrenket på alle områder i Sovjetunionen på denne tida.*

TROTSKISMEN OG FASCISMEN

Utrenskningene rammet flest folk med trotskistiske synspunkter. La oss derfor se på hva trotskismen som politisk bevegelse sto for i 30-åra.

For å unngå ørkesløs diskusjon av typen «alle de gamle bolsjevikene som var tiltalt, løy etter manuskripter som var skrevet av Stalin», skal jeg *unngå* henvisning til bevismateriale fra prosessene. I stedet skal jeg henvise til kilder fra vesten, bl. a. den trotskistiske litteraturen, som sjøl ikke den mest vanvittige antikommunist skal kunne hevde er «forfalsket av Stalin».

I dag er trotskismen alt mulig rart. Det finnes minst 4 – «4-internasjoner» – det er det jo en viss poetisk rettferdighet i! («4-internasjonale»: Trotskis internasjonale organisasjon). I 30-åra derimot var trotskismen en internasjonalt organisert bevegelse ledet av Leo Trotski sjøl. Og de trotskistiske organisasjonenes viktigste planke på slutten av 30-åra var *kamp mot den antifascistiske enhetsfronten.*

På denne tida var Hitler og Mussolini på frammarsj. Det var viktig å samle alle arbeiderklassens krefter mot fascismen, uansett meningsforskjeller. Trotskistene framstilte seg som en gruppe innafor arbeiderbevegelsen, og snakket samtidig om at denne samlingen mot fascismen var «høyreopportunisme». Slik kunne de gi enkelte sekterister et paskudd, hyllet i «marxistiske» fraser, til å ikke slutte opp om enhetsfronten mot fascismen.

Slik splittet trotskistene kampen mot fascismen og ble i praksis støttespillere for den. Vi kan se det av det trotskistene publiserte i vesten. Et eksempel: Etter at Leo Trotski kom til USA tjente han store penger på å selge artikler til den pro-nazistiske avis-kjeden til *Hearst.*

Se på eksemplene fra de nordiske landa! Konsekvensene av trotskistenes linje var at de havnet i fascistenes armer – de ble

medlemmer av quislingorganisasjonene! Håkon Meyer, ledende trotskist etter Leo Trotskis besøk i Norge, forhandlet seg rett inn i NS i 1940. Alle som gidder å undersøke kan lett få greie på det! De danske trotskistene var »nøytrale» under okkupasjonen og gikk under hele krigen mot motstand mot nazismen. I Sverige arbeidet trotskistene alt i 1938 innafor det såkalte »Sveriges sosialistiske parti», en pronazistisk gruppe som skiftet navn: da det ble bevist at den fikk pengestøtte fra Gestapo.

Eksempler fra hele verden viser det samme samarbeidet med fascistene. Materialet er for stort til at vi kan gjennomgå det i detalj her.

Betyr dette at det store flertallet av folk som anså seg som trotskister i denne tida støttet fascismen? Sjølsagt ikke! Mange av trotskistorganisasjonenes medlemmer var ærlige mennesker som ønsket å kjempe mot nazismen. Det bevises bl. a. av at de norske trotskistene nesten fulltallig vendte ryggen til Håkon Meyer da han gikk inn i NS. Men at *lederne* i praksis tjente fascismen kan ingen som virkelig har studert historien tvile på.

Russerne hevdet at de store utrenskningene rettet seg mot en trotskistisk bevegelse som i praksis hadde gått i fascismens tjeneste. Dette svarer til trotskistenes politikk i vesten på denne tida, noe som lett kan dokumenteres. Anklagene ble også godtatt av velinformerte vestlige diplomater og journalister i Moskva. Tyder ikke det på at anklagene var berettiget?

HVEM BLE RAMMET AV UTRENSKNINGENE?

— Hvilke klasser og lag? Var det de breie folkemassene? Ble 15 millioner eller flere drept? Dette og mer til blir påstått bl. a. i en bok av en engelsk anti-kommunist ved navn *Conquest* som blir mye sitert i borgerpressen som »vitenskapelig autoritet på stalin-tida».

Slike påstander holder ikke vann. Dette er bl. a. påvist av *Bo Gustavsson*. Han har pekt på at hvem som helst som leser *befolkningsstatistikk* ved sjølsyn oppdager at en slik enorm andel av sovjets befolkning ikke forsvant i denne tida. I Sovjet under den 2. verdenskrig ble noe under 15 millioner mennesker drept på 4 år. Da sto befolkninga stille. I 1936 til 1939 skulle altså 15. millioner være drept. *Likevel økte befolkninga usedvanlig kraftig!* Påstandene om massedrap er ganske enkelt vanvittige ut fra studier av de

historiske fakta. (Gustavssons dokumentasjon er gjengitt i heftet: »Materiale til spørsmålet om Stalin», Oktober 1972).

En gjennomgang av dommene viser at det ikke var vanlige folk som ble rammet. Tvert imot var det de privilegerte lagene med høyest lønner: en del intellektuelle, høyere funksjonærer i staten og industrien, høyere offiserer, noen partiledere. Vi ser altså at det som kommer i veien for utrenskningene er *røttene til den nye byråkrat-kapitalistiske klassen*. Disse folka var skrivekyndige, de hadde kontakter med utlandet osv. Sjølsagt framstilte de det som om verden holdt på å rase sammen. Det var akkurat like riktig som da den franske revolusjonen i 1790-åra forfulgte aristokratene, og de adelige flyktningene forklarte England at »hele Frankrike ble guillotinert».

Men sovjetfolkets følelser finner vi ikke gjengitt i Ilja Ehrenburgs skrekkefylte memoarer. Vi kan i stedet finne dem f. eks. i et illegalt sovjetisk dokument: *Program for Sovjetunionens revolusjonære kommunister (bolsjevikene)*. Det er utgitt av revolusjonære kommunister som forfølges i dagens Sovjet. De har ingen grunn til å skjønne Stalins og SUKPs gamle feil.

Sitat: »Fra samfunnsmessig synspunkt rettet forfølgelsene i 1937 seg mot et ganske spesielt hold. De rettet seg mot det eksisterende byråkratiske apparatet, mot restene av de utbyttede klassene og mot en del av de intellektuelle. Det er jo klart hvorfor akkurat disse skikt angriper »personkultusen», og hvorfor våre arbeidermasser manifesterer en slik, fra opportunistisk synsvinkel, uforståelig tilgivenhet overfor kamerat Stalins minne.» Videre: »Folket hadde til og med tidligere syntes at byråkratene burde knuses. Og dette gir de ikke slipp på i dag heller. Følgelig kjenner folket at Stalin er deres mann, at han representerer folket.» Vår undersøkelse viser altså at utrenskningene ikke var rettet mot folket, men mot borgerlig ideologi og mot borgerlige lag og klasser.

HVA VAR FEILEN MED UTRENSKNINGENE?

Nettopp det at de på grunn av metodene som ble brukt ikke var dyptgripende nok. Man kom til å angripe symptomene og ikke de underliggende årsakene.

Hvilket *klassegrunnlag* får folk som lever under sosialismen til å ta et slikt ekstremt standpunkt som å i praksis støtte fascismen, og

tilmed i noen tilfeller bli nazi-agenter? Dette spørsmålet kom ikke opp under prosessene.

Sjøsagt gror det ut av et borgerlig klassestandpunkt. Sjøsagt kan slike ideer bare ha opphav i borgerlige lag. Men dette problemet ble ikke forstått. Derfor kjempet man bare mot symptomene, men rykket ikke opp røttene til det som skulle bli den byråkrat-kapitalistiske klassen.

Redskapet kampen ble ført med var statsapparatet. Men nettopp i statsapparatet satt jo også representanter for byråkratiet og skulle forfølge seg sjøl. Sjøsagt kom også prosessene til å bære en del preg av det. Delvis ble en del uskyldige rammet, delvis gikk folk fri som skulle ha vært tatt.

Krustsjov er et godt eksempel. Under prosessene var han entusiastisk leder i Moskva. Han holdt en svær tale der han skrek at hoder skulle knuses. Men under den 20. partikongressen i 1956 gråt han krokodilletårer over prosessene og sa *at ikke en eneste som var blitt rammet var skyldig!* Dette fra en som sjøl hadde deltatt i utrenskinga! Å sette folk som Krustsjov til å utrydde borgerlige tendenser, det var sjøsagt å sette bukken til å passe havresekken.

De borgerlige tendensene fikk et fryktelig tilbakeslag. Femtekolonnen som fascistene stolte på ble trengt tilbake før verdenskrigen brøt ut. Det var sjøsagt bedre enn at ingen ting ble gjort. Men samtidig ble ikke grunnlaget for de borgerlige tendensene utryddet. På lengre sikt fikk de sjansen til å komme sterkere tilbake. Det var utrenskningenes store feil.

Men er dette en feil ved *proletariatets* diktatur? Nei! Det var jo nettopp framveksten av *borgerlige* tendenser i form av kimen til en byråkrat-kapitalistisk klasse som svekket utrenskningene! Med andre ord: proletariatets diktatur, arbeiderklassens egen kontroll over utviklinga, var til en viss grad svekket. Det var feilen ved prosessene: *mangelen på proletariatets diktatur overalt og på alle områder!*

HVA SKILTE STALIN FRA KRUSTSJOV?

Byråkrat-kapitalismens diktatur hersker i dagens Sovjet. Men byråkrat-borgerskapet var under utvikling alt mens Stalin levde. Noen sier av den grunn at det var *den samme klassen som hadde*

makta under Stalin også: Stalins styre var også borgerskapets diktatur.

Tida tillater bare at vi kort går inn på de viktigste områdene for å vise skilnadene.

La oss for det første se på det grunnleggende skillet i hvem som hadde herredømmet over produktivkreftene, over økonomien.

Et grunnleggende trekk ved sosialismen er at økonomien styres ikke ut fra hva som er lønnsomt for den enkelte bedrift men hva som er lønnsomt for samfunnet som helhet. F. eks. kan det være lønnsomt for den enkelte bedrift å dumpe giftig avfall i ei elv for på den måten å spare dyre renseanlegg. Men for samfunnet som helhet er dette økonomisk ulønnsomt: naturressurser blir ødelagt folk blir sjuke osv. På samme måte kan det være ulønnsomt for en enkelt kapitalist å opprettholde industri i et utkantområde, sjøl om denne industrien ikke nødvendigvis går med underskudd. Saka er bare den at ved å trekke ut pengene for å investere dem i et mer lønnsomt firma, kan kapitalistene få pengene sine fortere igjen. Under sosialismen, derimot, kan det være mest lønnsomt for samfunnet som helhet å opprettholde denne industrien, både for å sikre tilførselen av råstoff til annen industri, for å opprettholde en jamt spredt bosetning og av andre grunner.

Derfor drives også en sosialistisk økonomi ut fra en helhetlig plan. De enkelte bedriftene inngår som ledd i den sosialistiske planøkonomien, og bør søke å følge planen. Det er klart at under en sann plan kan ikke den enkelte bedriften plutselig bestemme seg for å stoppe produksjonen, selge maskiner eller liknende.

Gjør vi undersøkelser finner vi at i Stalins siste leveår vokste byråkrat-borgerskapets betydning sterkt. Men det kunne likevel ikke skalte og valte med industrien etter ønske. En sosialistisk planøkonomi ble opprettholdt. Dette sikret i hvert fall i hovedsak at produksjonen tjente folket i Sovjetunionen. Den enkelte direktør i en statsbedrift hadde nok fordeler, men han var likevel bare en funksjonær som hadde å underordne seg den sosialistiske planen for økonomien.

I dag, derimot, kan den enkelte bedriftsleder oppføre seg som en veritabel kapitalist av vestlig type. Den enkelte byråkratkapitalist har fått stor råderett over produksjonen og alt liv på «sin» bedrift. Han kan kjøpe og selge maskineri og ferdigvarer, han kan manipulere med lønninger og bonuser til fordel for seg sjøl, han

kan ansette og sparke folk uten at noen kan kontrollere ham og på den måten i realiteten oppføre seg som eier av fabrikken.

Utenom de reinte legale rettighetene han har, finnes det et akseptert og innarbeidet «illegalt» system av snyteri, svindel og svartebørs som øker makta og sikrer profitten enda mer. I praksis fungerer dette systemet slik at forskjellene mellom det byråkrat-kapitalistiske systemet og kapitalismen i vesten blir stadig færre. Internasjonale vestlige og japanske firmaer etablerer seg også med filialer i Sovjet som operer fritt på det sovjetiske marked.

Det er mye mer å si om økonomien i Sovjet i dag, men som eksempler skulle dette være tilstrekkelig for å vise det helt grunnleggende skillet i forhold til Stalins tid.

STALINS KAMP MOT REVISJONISME OG BYRÅKRATI

Ettersom Krustsjov jo anrep Stalin og alt det han sto for som rasende, skulle det egentlig være unødvendig å dokumentere at det er et grunnleggende skille i *politikken* mellom Stalin og dagens sovjet-ledere. Men siden spørsmålet likevel blir reist, skal jeg peke på noen av de viktigste grensesteinene.

På slutten av 40-åra begynte *Tito* å gjennomføre en anti-sosialistisk politikk i Jugoslavia. Denne politikken har ført Jugoslavia tilbake til kapitalismen. Privat industri blomstrer, det er stor arbeidsløshet sa massevis av jugoslaver må dra til vesten for å fa jobb! Landsbygda er lutfattig, og Beograd svermer av tiggere. Dette kan hvem som helst reise til Jugoslavia og se sjøl. Kan slikt kalles sosialisme?

Stalin pekte på hvilken vei det bar, og tok avstand fra *Tito*. Krustsjov derimot, sa at Jugoslavia var et sosialistisk land, han roste tilmed utviklinga der som et «forbilde». Rimelig nok, ettersom han gjennomførte samme slags politikk i Sovjet.

Byråkratiet vokste i Stalins siste leveår. På den 19. partikon-gressen — den siste da Stalin var i live — ble det starta en stor kampanje for *kamp mot byråkratisme* i partiet og staten.

Stalin skreiv også flere bøker og artikler i den siste tida som angrep borgerlige ideer i økonomien, filosofien osv.

Etter Stalins død i 1953 fikk Krustsjov lagt kampanjen mot byråkratisme på hylla i all stillhet. Verkene fra Stalins siste år blei også rensket ut. I 1956 fulgte Krustsjov opp på den 20. partikon-

gressen med rasende angrep på Stalin. Krustsjov trakk Stalins minne i søla og tok avstand fra alt han sto for.

Alt Stalin hadde skrevet blei forbudt. Hundretusenvis av kommunister blei renska ut fra partiet som Stalin hadde leda, fra sentralkomiteen og på alle plan nedover. Krustsjov brøt med Kinas og Albanias kommunister og andre som holdt fast på den politiske hovedlinja Lenin og Stalin fulgte.

STALIN:

PROLETARIATETS DIKTATUR MED FEIL.

Skillet mellom Stalin og Krustsjov skulle være klart nok. Dette skillet er sa grunnleggende at Krustsjov måtte føre en rasende kamp mot den døde Stalin for a kunne gjennomføre sin politikk: gjenreisning av kapitalismen.

Stalin representerte sosialismen og proletariatets diktatur. Han kjempet mot revisjonismen da han sa den komme. Han gjorde det ikke godt nok, og revisjonismen seiret.

Stalin, og kommunistene han sto i spissen for, gjorde feil. Men de gjorde et nybrottsverk under vanskelige forhold. De tok over et kjempesvært land på randen av hungersnøden, et land uten industri, med en befolkning som hverken kunne lese eller skrive. De dreiv hungeren på flukt og skapte en sovjetsamfunn som ga det store flertallet muligheter til et bedre liv enn de noengang før hadde kunnet hape på. De skapte en politisk enhet og et industrielt grunnlag som gjorde det mulig a slå Hitlers krigsmaskin – noe vi nordmenn bør være Stalin og hans kommunister evig takknemlig for. Disse store resultatene sett i betraktning, gjør vi rett i a kalle Stalin en stor arbeiderleder og marxist-leninist.

Krustsjov derimot, han skaffet bare sovjetsamfunnet en stadig større ny overklasse av stadig feitere snyltere. Et sosialistisk land gjorde han om til et fascistisk diktatur over folket – fascistisk fordi enkle borgerligdemokratiske rettigheter ikke finnes i Sovjetunionen i dag. Han splittet enheten mellom de sosialistiske landa, allierte seg med USA-imperialistene og gjorde Sovjetunionen sjøl til en Imperialiststat som overfaller andre land med vapen. Slike »skaperverk» har vi dessverre ofte sett før i historien. Det er hverken særlig originalt eller noe a rope hurra for.

Krustsjov var »stor» bare i betydningen stor forræder og stort svin.

Det fantes feil i stalintida. Men dette gjør ikke at vi kan sette likhetstegn mellom Stalins proletariske diktatur med feil, og Krustsjøvs byrakat-kapitalistiske diktatur uten lyspunkter.

KAN VI UNNGÅ AT PROLETARIATETS DIKTATUR DEGENERERER?

Noen tenker slik: Kanskje var Stalins Sovjet et sosialistisk land der proletariatet hadde makta. Nar Krustsjøv likevel kom til makta – er ikke det da et bevis på at proletariatets diktatur uunngaaelig ma degenerere til kapitalens diktatur, at nye klasser må oppstå og at sosialismen før eller siden forvandler seg til kapitalisme?

Dette er et viktig spørsmål som det er fornuftig a stille etter at vi har sett på utviklinga i de revisjoniststyrte landa. Den forrige generasjonen hadde ingen løsning på forhand. Faktisk var spørsmålet knapt nok forstatt – ettersom ingen hadde prøvd a bygge sosialismen før, matte Stalin og kommunistene på hans tid vært spåmenn om de skulle forutsagt alle vanskene som kunne oppstå.

I dag er det klart at forskjellige klasser eksisterer under sosialismen. Det gjelder ikke bare rester av gamle utbytterklasser, men også røttene til nye byrakratiske lag. Og i klassekampen er det nå engang slik at det eksisterer ingen stillstand. Enten arbeiderklassen eller dens motstandere angriper og driver motpartens stillinger tilbake. Dersom arbeiderklassen står på stedet hvil, betyr det i praksis at de borgerlige laga kommer på offensiven, styrker sin stilling. Enten – eller: vi slar dem eller de slar oss. Kjernen i problemstillinga blir altså: hvordan beholder arbeiderklassen offensiven?

LÆREN OM KULTURREVOLUSJONEN

Løsninga er sammenfatta av bl.a. Mao Tsetung i læren om *kulturrevolusjonen*, dvs. om hvordan revolusjonen utvikles videre under sosialismen. Dette er Maos største fortjeneste. Kulturrevolusjonen har skapt svære bevegelser for å utvikle kontroll over statsapparatet, for å utvikle folkets diktatur over gammel og ny overklasse, slik at disse klassene i hvert fall for en tid drives tilbake og sosialismen styrkes. Dette er ikke en prosess som kan gjøres en gang for alle. Den må gjentas og gjentas inntil alle rester av gamle klasseskiller er utryddet og *kommunismen* (en samfunnsform helt

uten klasseskiller) er opprettet. Den samme typen bevegelse er det albanerne har utvikla gjennom det siste tiårets bevegelse mot byråkratisme og for arbeiderkontroll. Slike bevegelser har som viktigste resultat *styrkinga av proletariatets diktatur*.

Mange folk er veldig begeistra for Kinas kulturrevolusjon, men skjønner ikke at den styrker proletariatets diktatur. »Kulturrevolusjonen er jo så demokratisk og gir folkets så mange friheter, hva har dette med diktatur å gjøre?»

Det er riktig at kulturrevolusjonen betyr mye større frihet for folket enn noengang før i historien – *mye større demokrati for folket. Men nettopp dette betyr samtidig mye større undertrykkelse av klassefienden*.

Hvem svekkes og hvem styrkes av dette demokratiet? Folket får full frihet til å kritisere pamper og byråkrater f.eks. i veggaviser, full frihet til å *fjerne* dem om de undertrykker folket og hindrer bygginga av sosialismen. Det er full frihet for massekritikk av borgerlige tendenser borgerlige tanker, borgerlige klassekrefter. Kritikk, kontroll og undertrykkelse av slike krefter føres ikke lengre bare gjennom proletariatets statsapparat, ovenfra. Det kommer også nedenfra og fra alle kanter, fra folket sjøl. Jeg trur at om jeg var hemmelig agent for høyresida ville jeg like meg mye bedre i Sovjet under de store prosessene enn i Kina under kulturrevolusjonen. Den folkelige kulturrevolusjonære bevegelsen virker som et veldig forstørrelsesglass som nådeløst avslører slike mark. Da var det nok likevel lettere å skjule seg under de i sammenligning overflatiske utrenskningene under moskva-prosessene.

KINA: FOLKET KONTROLLERER LEDERNE.

La oss ta et eksempel. En vestlig korrespondent som har besøkt Kina forteller om omorganiseringa av kommuneadministrasjonen i en mindre by på kanskje 10 000 – 15 000 mennesker. Altså på størrelse med Hamar eller Arendal.

Man ønsker å ta fra folka på toppen i kommuneadministrasjonen mulighetene til å fjerne seg fra vanlige folk i byen. Følgelig innarbeider man dette systemet: de som blir valgt til å lede kommuneadministrasjonen beholder sine gamle jobber. Tjenesten i kommunen tar de på turnus. De står f.eks. 3 uker i sin

gamle jobb, og den 4 uka er de i kommuneadministrasjonen, der de utfører kontorarbeid osv.

Den vestlige korrespondenten ber om å få snakke med det som svarer til ordføreren. Han får svaret at – vel, han er bryggearbeider og har ikke turnustjeneste nå, så du må ned på brygga. Korrespondenten kommer ned på brygga, og der står denne fyren midt i et arbeidslag og lossrer oljefat.

Det er klart at under sånne forhold blir det forferdelig mye vanskeligere for denne fyren å skaffe seg spesielle fordeler og skille seg fra folket. Sett nå at han skaffa seg et kjempesvært og flott hus med dyr innredning, sett at han kom kjørende ned på brygga en dag med en svær limousin. Kina er ennå et fattig land, og slik luksus går på bekostning av folket og oppbygginga av samfunnet som helhet. Er det ikke klart at da ville denne fyren få gjennomgå av arbeidskameratene, som han jobber sammen med på brygga tre uker av fire? Jeg trur at Oslos ordfører Bull og alle andre norske ordførere kunne hatt faen så godt av en sånn ordning!

ARBEIDERKONTROLL I ALBANIA

Over til et land jeg kjenner bedre fordi jeg har vært der sjøl: Albania. Et par saker jeg sjøl hørte og så der.

Enver Hoxha snakker om de tre *formene for arbeiderkontroll*: arbeiderne kontrollerer ovenfra (gjennom staten), kontroll nedenfra (gjennom at arbeiderne velger arbeiderkommisjoner som undersøker hva som helst) og gjensidig kontroll innen arbeidernes rekker (f. eks. at to avdelinger på en bedrift kontrollerer hverandre).

I praksis betyr dette blant annet at arbeiderne på en bedrift når som helst kan nedsette en gruppe som f. eks. kan gå inn i kontorene til fabrikken med rett til å rote gjennom alle papirene der – sjekke regnskapet, se om alt er i orden. Eller for den saks skyld dra inn til hovedstaden Tirana og gå gjennom papirene i departementet. Dette ville sikkert en del departementsfolk her i landet synes var en skrekkelig tanke. Men sånn gjør de det i alle fall.

Jeg har mange eksempler sjøl, men siden en fyr som var med på den samme turen skal snakke her seinere i dette semesteret skal jeg nøye meg med et par. Det første:

I en fabrikk vi var på, fortalte de at ledelsen hadde fått laga det de kaller en ungpionerrepublikk – det er en daginstitusjon rett

utafor fabrikken der arbeidernes unger er om dagen. Denne daginstitusjonen var foreldrene misfornøyd med – de mente den var for dårlig.

Det de da gjorde var å få samla arbeiderne på gulvet en dag og få valgt en arbeiderkommisjon av folk de hadde tillit til. Arbeiderkommisjonen gikk ut og kontrollerte ung pionerrepublikken – undersøkte alt, ässen blir maten laga, ässen er forholda ellers. Den kom med kritikk og satte opp en punktvis liste med saker som skulle rettes på. Etter dette var det ikke snakk om noe om og men: kommisjonen skulle komme tilbake i løpet av en tjue dagers tid for å kontrollere at sakene virkelig var retta på.

Arbeidere, teknikere og ingeniører ved maskinfabrikken i Stalin Oljesenter utarbeider sammen en plan for å forbedre arbeidet i støperiet.

VEGGAVISER: FRI OFFENTLIG KRITIKK

Et annet eksempel: Vi var på en tekstilfabrikk. Som overalt ellers i fabrikkene og også mange steder på gatene, utendørs, hadde folk hengt opp veggaviser som de hadde skrevet sjøl.

Vi pekte ut en veggavis vi ville ha oversatt. Den blei *ikke* valgt ut for oss av tolken, vi valgte den sjøl fordi vi syntes det var interessant at det hang en masse veggaviser, plakater og mindre lapper rundt den, slik at det tydelig var en stor diskusjon i gang.

Hovedinnholdet i denne veggavisa var omtrent slik: her på denne jobben er det noe som er rættent. I følge underskriverne var rættenskapen at noen ledende folk i bedriften hadde ansatt en fyr i en spesiell jobb som ikke var spesielt flink i jobben eller hadde andre kvalifikasjoner, men som til gjengjeld var en slektning – bror eller svoger eller noe sånt – av en av folka i toppen. Mange her kjenner sikkert liknende saker fra arbeidslivet i Norge, tenker jeg.

Videre pekte folka på at dette var ikke bare en urettferdighet, men fyren klarte ikke engang å gjøre arbeidet sitt skikkelig, enda det var en lett jobb. Slik gikk det også utover den sosialistiske oppbygginga. Folka skrev at det var ikke så viktig for dem å få tatt fyren av jobben. Det viktige var å få utrydda den slags mentalitet som førte til at ledelsen gjorde noe sånt.

Derfor krevde de et masse møte med alle i fabrikkens innen en ukes tid for å få diskutert saka. Og de oppfordra folk til å uttale seg: enig eller uenig.

Nå er det sånn i Albania at om du ikke svarer på en veggavis som kritiserer deg innen tre dager, så blir det sett på som en alvorlig sak. Det betyr ikke *nødvendigvis* at du blir rekna som skyldig i det du blir kritisert for. Men her er det i hvert fall en som ikke forsvaret seg, det kan i hvert fall tyde på at det er noe i kritikken. Derfor blir en veggavis som ikke blir besvart innen tre dager hengt ut på offentlig sted – på en gate eller noe sånt. Følgelig er alle svært flinke til å svare svært raskt på kritikk.

De ansvarliges svar hang også ganske riktig ved siden av. Det var skrevet med sirlig skrift og med mange om og men og nei og ja og ha, og det var nå ikke sånn da, men sånn osv. Og rundt disse to veggavisene hang det en masse plakater. Det var ikke sanne plakater som man ser f. eks. på fabrikkene i Øst-Tyskland, som alle sammen ser ut som om de er trykt i en svær plakاتفabrikk i Østberlin. Det var plakater som tydeligvis var rabla ned i all hast på en avrevet bit maskinpapir av folk som tydeligvis ikke var så vant til å skrive skjønnsskrift, for bokstavene og linjene var noen ganger litt skakke og skjeive.

Det sto at vi synes den første veggavisa er bra, eller at vi synes den i hovedsak er riktig. Noen var lengre, men andre inneholdt

ikke stort annet enn dette. Under sto det lister med navn, den albanske utgaven av Hansen, Pettersen, Nilsen osv.

Vi fikk høre på fabrikken at møtet skulle holdes i nær framtid.

DEMOKRATI I NORGE OG ALBANIA.

Hva kan vi lære av disse eksemplene? At albanske bedriftsledere bare gjør gjerne ting? Nei, for sjølsagt så vi langt flere eksempler på bra bedriftsledelse i samsvar med arbeidernes interesser enn vi så feil og svakheter. Når jeg trekker fram to eksempler der ledende folk hadde gjort feil, så er det for å vise at slike tilfeller — som utgjør et lite mindretall — så har arbeiderne i Albania maktmidler i hendene som gjør at de kan gripe inn og rette på skeivheter.

Albanerne kaller dette å utvikle *proletariatets diktatur* og utvide det til å gjelde alle områder i samfunnet. Jeg så tidligere at proletariatets diktatur, det demokratiske klasses diktaturet til folket, betyr former for demokrati som vi ikke kjenner til i Norge.

Arbeiderpartiet snakker om »Demokrati i hverdagen». I Norge er alt snakk om sånt en bløff. Jeg trur de av dere som har vært ute i arbeidslivet kan ha opplevd tilfeller som det på den albanske tekstilfabrikken. Mange steder er det ganske vanlig at en sønn, en nevø eller en annen slektning av en sjef kommer inn på en jobb og får lønn for å stå i et hjørne og tutle. Jeg kjenner sjøl til et tilfelle der en fyr fikk en ukelønn for å sitte i et hjørne og røyke og lese aviser.

Den som har opplevd noe sånt, vil vite at om jeg hengte opp en svær plakate på veggen og kritiserte ledelsen for dette (og med mitt fulle navn under!) så ville det ganske sikkert ikke føre til at ledelsen gikk med på å innkalle noe stort møte om saken. Det svaret jeg kunne vente, var friheten til å *stå på gata uten jobb*, og det lenge før tre dager var gått. Og dersom jeg fortsatte sånn på andre bedrifter, ville jeg få friheten til å sulte i hjel!

Om hva ville skje om jeg innstendig og gjentatte ganger krevde å få gå gjennom firmaets og statsadministrasjonens papirer og dokumenter, og tilmed sjøl gikk inn i kontorene og ga meg til å gå igjennom skrivebord, skuffer og skap? I beste fall ville jeg ende innesperret på galehus!

Hvor er det altså mest »frihet» og demokrati» for arbeidsfolk: i Norge eller Albania?

TRUONG CHINH OM KULTURREVOLUSJON I VIETNAM

Konsekvensen av det jeg har sagt til nå er: Det er nødvendig for *alle* sosialistiske land å trygge sosialismen gjennom en utvidelse proletariatets diktatur. Og midlet til å gjøre det er store kultur-revolusjonære bevegelser. Dette er forstått i Kina og Albania. Et tredje sosialistisk land der marxist-leninistene har forstått dette, er Den Demokratiske Republikken Vietnam (DRV – Nordvietnam).

Truong Chinh er en berømt vietnamesisk marxist-leninist og en av den vietnamesiske revolusjonens største teoretikere. I dag (1970) er han formann for parlamentet i DRV.

Boka hans »Framover langs veien som Karl Marx kartla» (Hanoi 1969) er å anbefale bl. a. som en helt utmerket innføring i spørsmålet om proletariatets diktatur.

Truong Chinh understreker det jeg har lagt vekt på tidligere: det finnes ingen stillstand i klassekampen. Enten gir folket klassefienden en på trynet gjennom en kulturrevolusjon, eller klassefienden styrker seg på bekostning av folket. Han viser åssen dette gjør seg gjeldende i DRV.

Truong Chinh sier:

- at i DRV i den siste tida har det vært en del tendenser til *byråkratisme* og til undertrykkelse av massenes råderett over produksjonsmidlene både i jordbruket og i industrien,
- at en del medlemmer av de gamle utbytende klassene sammen med noen få degenererte elementer i statsapparatet og industrien har falt tilbake til gamle former for utbytting,
- at de har benyttet seg av tyveri, svindel og svartebørs.

Han slår fast at dette dreier seg om *klassekamp* og sier at kampen mellom de to veiene – kapitalismen eller sosialismen – fortsetter under nye og ganske kompliserte former.

Truong Chinh peker også på at sosialistiske land som ikke konsoliderer og utvikler proletariatets diktatur vil degenerere, og at dette endelig kan føre til gjenopprettelse av kapitalismen.

Truong Chinh sier at det er nødvendig å revolusjonere *produksjonsforholda og teknikken*. Videre: Parallellt med de to nevnte revolusjoner og med det siktemål å tjene dem på en effektiv måte, må vi gjennomføre en *ideologisk og kulturell revolusjon*. Når det gjelder *ideologien* så må vi styrke og fostre proletarisk ideologi, kritisere småborgerlig ideologi, og fortsette utrenskningene av

føydale og andre feilaktige ideologier. Når det gjelder *kulturen*, vil vi på en kritisk måte holde nasjonalkulturen i hevd, og bygge opp en ny kultur for Vietnam som har et sosialistisk innhold og en nasjonal karakter.»

Truong Chinh sier at så lenge denne kulturelle og ideologiske revolusjonen ikke er fullført, er kampen mellom de to veiene ikke avgjort i DRV. «Akkurat nå pågår kampen i den nordlige delen av landet vårt mellom den sosialistiske veien og den kapitalistiske veien, en kamp som vil fortsette inntil det kan gis et endelig svar på spørsmålet: «hvilken side vil vinne?» Dette vil bli en langvarig, vanskelig og komplisert kamp. Tiltak som undertrykking av kontrarevolusjonære, utvikling av demokratiet for folket, forvandling av produksjonsforholda, den teknologiske revolusjon, den ideologiske og kulturelle revolusjon, utgjør innholdet i kampen mellom de to veiene i den nordlige delen av landet.»

Med andre ord: kulturrevolusjonære bevegelser er uunnværlige i DRV som i de andre sosialistiske landa.

SKAL NORGE KOPIERE KINA?

Jeg nærmer meg avslutninga. Det siste jeg skal ta opp er et spørsmål som mange sikkert stiller seg nå: Åssen skulle proletariats diktatur eventuelt se ut i Norge?

Er det sann at vi kommunister vil innføre det samme systemet som i Kina, Albania eller i Vietnam? Svaret må bli både ja og nei.

Lenin sa at *borgerskapets* diktatur har svært mange forskjellige ytre former. Tenk på så forskjellige former som borgerlig demokrati kontra fascisme. Men felles for alle disse formene, er at *borgerskapet dikterer*.

På samme måten vil også ethvert proletarisk diktatur ha det til felles med alle andre proletariske diktaturer at det er *et demokrati for folket, et diktatur over klassefienden*. Og i denne betydningen vil vi ha akkurat det samme her som i Kina, Albania og Vietnam. Men *formene* for dette proletariske diktaturet, de *ytre* formene blir skapt av de nasjonale særegenhetene i hvert enkelt land, av landets historie, av hvor utviklet det er, og av den måten revolusjonen foregår på.

Med andre ord kan ikke de fremmede *former* for proletariats diktatur omplantes til Norge. Kopiere Kina i Norge? Enhver skolert kineser vil naturligvis le råt ved tanken, ettersom det

historiske grunnlaget i Norge og Kina er ganske forskjellig. Dette er så sjølsagt at tilmed høyrefolk burde kunne forstå det. Kopiere Kina i Norge? Vi kunne like gjerne si at under sosialismen skal alle nordmenn gå i kinesiske bladresser, lære albansk folkedans og bytte ut norske kyr med vietnamesiske vannbøfler!

Kan vi si noe om de særegne formene proletariatets diktatur vil få her i Norge? Svaret er at disse formene jo nettopp vil bli bestemt av folket sjøl gjennom en historisk utvikling som ikke er ferdig ennå. Denne utviklinga kan vi sjølsagt ikke på forhånd gjette utseendet til. Detaljerte forutsigelser om åssen framtidens massebevegelse vil bli, kan bare lages av skrivebordsteoretikere som sitter uten kontakt med virkeligheten og lager luftslott på kammerset. Vi veit like lite om hvor mange plasser det blir i et sosialistisk parlament som f.eks. hvilken farge det blir på sosialistiske frimerker.

Noe sikkert og noen detaljert kan vi altså ikke si. Det vi kan gjøre, er å se på eksempler fra forhold som likner mye på våre egne – fra Vest-Europa i vår tid. Vi skal se på hvilke former folk i det moderne Vest-Europa sjøl har skapt, når de har fått høve til å begynne med å opprette proletariatets diktatur.

FRANKRIKE MAI 1968: NANTES-KOMMUNEN

Jeg skal nevne et eksempel som noen sikkert kjenner til fra før: byen Nantes i Frankrike under mai-opprøret 1968.

I mai 68 la de fleste arbeiderne i Frankrike ned arbeidet i protest mot regjeringens politikk. Mange fabrikker, universiteter og skoler ble okkupert. Det var svære massebevegelser blant arbeidere, studenter og skoleelever, bønder, soldater osv.

Nantes er en by med omtrent 100 000 innbyggere – som Bergen eller Trondheim. Da de andre arbeiderne i Frankrike streiket, ble ikke arbeidet nedlagt i Nantes. Tvert imot: arbeiderne tok sjøl over fabrikkene og fortsatte produksjonen. De ganske enkelt tok dem fra kapitalistene – tok sjøl kontrollen over produksjonsmidlene.

De gikk også i gang med å organisere sitt eget styre i byen. De prøvde ikke å overta det gamle styret – det gamle statsapparatet som var utvikla for å snylte på folket. De brydde seg ikke om å arbeide gjennom det gamle kommunestyret som var dominert av de halvfascistiske gaullistene – arbeiderne ga ganske enkelt blaffen i hele kommunestyret.

Det arbeiderne gjorde var å velge sine egne representanter til å styre. På fabrikkene kom samtlige arbeidere sammen, både de uorganiserte og de som var organisert i forskjellige fagforbund. Dere vet kanskje at de franske arbeiderne er splitta mellom forskjellige fagforeninger som tilsammen har forholdsvis lav organisasjonsprosent. Fabrikkene valgte altså sine representanter. Folk som bodde i en gate valgte egne representanter osv.

Disse representantene opprettet en ny administrasjon for byen. Denne administrasjonen var uten byråkrati og privilegier, uten alle slags skjulte krinkler og kroker der støv og skitt kan samle seg og der borgerne i skjul kan gjennomføre sine skumle svindelaffærer under dekke av det gamle statsapparatet. De tok over all makt og dikterte politikken — *Nantes-kommunen opprettet proletariats diktatur i byen.*

Noen av våre kjære SF-ere vil kanskje si at folket i Nantes skulle venta til neste kommunevalg. — Vel, folket i Nantes gjorde ikke det. For det første passet ikke den politiske sammensetninga av bystyret sammen med folkemeninga. For det andre syntes de det var noe tøv å bry seg med det gamle, tungroddede byråkratiet når de kunne skape noe nytt sjøl som virket så mye bedre.

Arbeiderstyret i Nantes gikk i gang med å løse folkets mest brennende problemer. Og her viste det lokale proletariske diktaturet alt i den korte tida det fikk eksistere, sin strålende overlegenhet overfor alle andre statsformer. Det viste hvilken veldig skaperkraft folket sjøl har, når vi — folket — virkelig en gang får sjansen til å løse våre egne problemer.

PROLETARIATETS DIKTATUR OVER PRISENE

En av de viktigste årsakene til maiopprøret var at prisene vokste mye fortere enn lønningene. Det var ganske enkelt blitt umulig for mange å leve 7 dager på en ukelønn i Frankrike.

Folkemakta i Nantes gikk løs på dette problemet. Den utvikla et direkte varebytte av industriproduksjonen mot matvarer fra landsbygda rundt byen. Folkemakta byttet industrivarer med småbøndenes fagforeninger, som ga mat til gjengjeld.

Mellomleddenes snylterprofitt ble skåret bort. Slik var arbeiderstyret til fordel for alle de arbeidende laga: både for bøndene, for proletariatet og for småhandlerne. De store profittmakerne ble ganske enkelt og fullstendig diktatorisk stengt.

På denne måten ble prisen på de viktigste levnedsmidlene redusert ganske drastisk. F. eks. sank prisen på en liter melk fra 80 til 50 centimes, på en kilo poteter fra 70 til 12 centimes. Og dette altså ved hjelp av å ganske diktatorisk avskaffe de store mellommennene. Høyres »demokratiske friheter og rettigheter» som *handlefriheten* og *eiendomsretten*, ble ganske diktatorisk satt ut av spill.

De samme diktatoriske midlene ble brukt for å opprettholde de diktatorisk fastsatte prisene — de prisene som arbeiderklassen hadde bestemt helt »udemokratisk» — dvs. uten å spørre kapitalistene. Arbeidere og ungdommer gikk rundt i butikkene og kontrollerte prisene, og de oppførte seg som et veritabelt hemmelig politi. De »forkledde» seg nemlig som vanlige folk (og det var de jo også!) og stilte seg i kø sammen med alle andre og gjorde innkjøp. Og hvis en eller annen da hadde prøvd å snyte på prisene — vel, så risikerte han at sjappa ganske diktatorisk ble stengt! Slik ble proletariatets diktatur utøvd over prisene i Nantes.

Et annet problem som det gamle kommunestyret hadde lovet å gjøre noe med i over 10 år, var den skrikende mangelen på daghjemsplasser og barnehager. Dette spørsmålet løste folkets Nantes-kommune på et par uker. Ganske enkelt ved at folket sjøl organiserte det hele, og fullstendig diktatorisk rekvirerte det som trengtes av lokaler og annet.

Som vi ser, betydde det proletariske diktaturet i Nantes ingen innskrenkning, men en veldig utvidelse av folkets frihet.

VOLDELIG KAMP MOT DE GAULLES OPPRØRSPOLITI

De Gaulles stat kunne sjølsagt ikke se med rolige øyne på at folkemakta gjorde det så bra i Nantes. Opprørspolitiet, CRS, ble sendt til byen. CRS er en usedvanlig rå og brutal politistyrke, som bl. a. rekrutteres fra drankere og halvkriminelle i Paris. I 1968 ble styrken verdensberømt for heltedåder som overfall med køller mot sårede folk på bære. CRS skulle »gjennopprette ro og orden i Nantes»!

Men ved Nantes møtte CRS 500 mann som var postert ved alle de viktigste utfartsveiene. De forklarte CRS åssen stillinga var. Jeg kan ikke gjengi det som ble sagt ordrett, men hovedinnholdet var omtrent sann: Jo takk, her er ro og orden, vi trenger dere ikke, dra hjem.

Da CRS likevel forsøkte å trengse seg inn i byen med vold, — ja tenk, da møtte disse 500 arbeidsfolka dem med vold! Pussig nok: arbeidergardene satte seg ikke ned på veien og sang »We shall overcome«! Og sjøl om arbeiderne ikke hadde tåregass og gummikøller og maskingevær på lager, sånn som CRS, så fantes det likevel egnede saker for hånden, saker som jernrør og trestokker og stein. Og så jaget arbeiderne CRS ut av Nantes!

Slik klarte arbeiderne å hindre at CRS kom inn i Nantes så lenge revolusjonsbølgen i Frankrike var på sitt høyeste.

Vi ser altså at også i vår tids Vest-Europa vil monopolkapitalen forsøke å styrte folkemakt med vold. Og om folkemakt skal bestå, må den være villig til å forsvare seg med vold. Proletariatets diktatur må bruke *vold for diktatorisk å undertrykke folkets fiender.*

fiender. Men setter ikke slik diktatorisk vold også demokratiet og folkets friheter i fare? — Vel, kan vi virkelig hevde at den diktatoriske vold som ble brukt mot folkets fiender i CRS utafor Nantes satte demokratiet, friheten for folket i byen i fare? Nei, det kan ikke noe vettug menneske hevde. Tvert imot, nettopp volden mot CRS, de »udemokratiske« metoderne mot CRS, intet »fritt valg« for CRS, de »udemokratiske« metoderne mot CRS, intet »fritt valg« for De Gaulles blodhunder i CRS, nettopp dette *sikret* folkets frihet og *hindret* at folket ble undertrykt.

Erfaringene fra Nantes og fra hele Frankrike i 1968 viser at nettopp voldelig revolusjon og proletariatets demokratiske diktatur er nødvendig også i Europa. Grunnen til at mai-revolusjonen ikke førte til at et nytt samfunn ble skapt, var nettopp at flertallet av det franske folket ikke forsto denne sannheten.

De Gaulle fikk beholde sin hær uten at noen prøvde å sette den ut av spillet. På slutten av maiopprøret kunne han konsentrere den rundt Paris for å forberede blodbad på arbeiderne dersom de ikke gikk tilbake til arbeidsplassene. Sammen med De Gaulle sto det revisjonistiske franske »kommunist«-partiet, som er omtrent så radikalt som Arbeiderpartiet i Norge. Og dets ledere messet: Ingen revolusjon! Ingen eventyr! Tilbake til arbeidet!

Det var mangelen på tilstrekkelig sterke diktatoriske tiltak fra folket mot klassefienden som førte til folkets nederlag i mai. Det franske folket tapte fordi det ikke i tilstrekkelig grad hadde forstått sannheten i formann Maos ord om at politisk makt gror ut av geværlopet. Dette gjelder både før, under og etter revolusjonen.

IKKE STOL PÅ HETS – UNDERSØK SAKENE SJØL!

Kamerater og venner!

Vi ønsker alle sammen å skape grunnlaget for en utvikling fram til et samfunn der det arbeidende folket sjøl hersker. Der skal det ikke finnes undertrykking og utbytting slik som i dagens verden.

Vi marxist-leninister hevder at dersom dette skal bli virkelighet, så må arbeiderklassen reise seg og opprette proletariatets eget, demokratiske diktatur. Jeg har forsøkt å forklare hvorfor det må være slik. Kanskje har jeg ikke gjort det godt nok, kanskje har jeg vært uklar eller for kortfattet på noen punkter.

Noen av dere vil si at det jeg har sagt i det hele tatt ikke svarer til de forestillingene dere har fra før. Noen av dere har sikkert lest og hørt mye rart som får dere til å reagere motvillig på selve uttrykket proletariatets diktatur.

Jeg har prøvd å gi en del motforestillinger til de av dere som tenker slik. Jeg har prøvd å få dere til å forstå hva vi kommunister virkelig står for i denne saka, og jeg har prøvd å vise at det inntrykket dere har fra før av, er skapt gjennom påvirkning fra løgn og forvrengninger fra vår felles fiende: monopolkapitalen.

Som sagt: kanskje har jeg ikke vært overbevisende nok. Til de som mener det, vil jeg si: Stol i hvert fall ikke blindt på det våre felles fiender sier! Gjør undersøkelser sjøl, på egen hånd! Les om saka, studer den, reis gjerne til land der proletariatets diktatur finnes, skaff dere informasjon sjøl og tenk sjøl!

Jeg er sikker på at ærlige progressive som virkelig setter seg inn i dette spørsmålet før eller siden kommer fram til det samme synet som vi marxist-leninister: at proletariatets diktatur er nødvendig for folket og for sosialismen, her i landet også.

Kamerater og venner, la oss slutte oss sammen! La oss gå framover arm i arm i kampen for det arbeidende folkets frihet! La oss sammen kjempe for å opprette proletariatets diktatur, sosialismen og til slutt kommunismen, og slik for alltid oppheve all undertrykking og utbytting av mennesker også her i Norge!

VÅG Å KJEMPE! VÅG Å VINNE !

NY STUDIESIRKEL FRA RØD UNGDOM

»VÅG Å KJEMPE – VÅG Å VINNE» er den nye studiesirkelen fra Rød Ungdom. Den inneholder studieopplegg for følgende 6 møter: 1) Klasser og klassekamp. 2) Arbeiderklassen og kampen for et revolusjonært parti. 3) Imperialismen. 4) Staten og revolusjonen. 5) Proletariatets diktatur. 6) Klassestandpunktet og oppsummering av sirkelen.

Det er lagt vekt på at deltakerne gjennom sirkelen også skal få et første innblikk i studiene av de kommunistiske klassikerne. I denne boka er tilleggslitteraturen »Staten» av Lenin og 1. kapitel av »Det kommunistiske partis manifest» trykt. I tillegg kommer »De tre mest leste» av Mao Tsetung. I boka er også trykt »Proletariatets demokratiske diktatur» av Tron Øgrim. Til møte 2 er meningen å bruke heftet fra AKP(m-l)s studiesirkel om dette emnet.

Boka egner seg utmerka som et studieopplegg og første innføring i marxismen-leninismen og ml-bevegelsen politikk i Norge.

SBN 82-7094-089-5

Pris kr. 14,-

Rød Ungdom